

Holy Bible

Aionian Edition®

Ökhs' I Tsĭn Ik Sĭn Ni Matthew Ot Sĭn Ai Pi
Blackfoot Matthew

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as “ The Purple Bible ”

Holy Bible Aionian Edition ©

Ōkhs' I Tsīn Ik Sīn Ni Matthew Ot Sīn Ai Pi
Blackfoot Matthew

Creative Commons Attribution 4.0 International, 2018-2024

Source text: eBible.org

Source version: 8/25/2024

Source copyright: Public Domain

British and Foreign Bible Society, 1890

Formatted by Speedata Publisher 4.19.20 (Pro) on 8/31/2024

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc

<https://Nainoia-Inc.signedon.net>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Siksiká at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aiōdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aiōdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal... and purple is the color of royalty!

History

Siksiká at AionianBible.org/History

- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEP Bible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 377 translations now available in 166 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matthew	11

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

The Crucifixion

*"Jesus said, 'Father, forgive them, for they don't know what they are doing.'
Dividing his garments among them, they cast lots."*

Luke 23:34

Matthew

1 SIN AK'SIN Jesus Christ David okkuai' Abraham okkuai' un'ix o sīnaks' oaiēxēsts. **2** Abraham ikuyiu' Isaac; ki Isaac ikuyiu' Jacob; ki Jacob ikuyiau' Judas ki omu' pappiipix; **3** Ki Judas ikuyiu' Phares ki Zara, Thamar ipau'kaiīmmiua; ki Phares ikuyiu' Esrom; ki Esrom ikuyiu' Aram; **4** Ki Aram ikuyiu' Aminadab; ki Aminadab ikuyiu' Naasson; ki Naasson ikuyiu' Salmon; **5** Ki Salmon ikuyiu' Booz, Rachab ipau'kaiīmmiuaie; ki Booz ikuyiu' Obed, Ruth ipau'kaiīmmiuaie; ki Obed ikuyiu' Jesse; **6** Ki Jesse ikuyiu' David omūx'nin'a; ki David omūx'ina ikuyiu' Solomon, annōk' ake'uōk itom'itomiuōk Urias man'itotsipokaiīmmiuaie; **7** Ki Solomon ikuyiu'. Roboam; ki Roboam ikuyiu' Abia; ki Abia ikuyiu' Asa; **8** Ki Asa ikuyiu' Josaphat; ki Josaphat ikuyiu' Joram; ki Joram ikuyiu' Ozias; **9** Ki Ozias ikuyiu' Joatham; ki Joatham ikuyiu' Achaz; ki Achaz ikuyiu' Ezekias; **10** Ki Ezekias ikuyiu' Manasses; ki Manasses ikuyiu' Amon; ki Amon ikuyiu' Josias; **11** Ki Josias ikuyiu' Jechonias ki o mu' pap piipix, annik' ito'toōpikau Babylon; **12** Ki ot'sitotos au Babylon, Jechonias ikuyiu' Salathiel; ki Salathiel ikuyiu' Zorobabel; **13** Ki Zorobabel ikuyiu' Abiud; ki Abiud ikuyiu' Eliakim; ki Eliakim ikuyiu' Azor; **14** Ki Azor ikuyiu' Sadoc; ki Sadoc ikuyiu' Achim; ki Achim ikuyiu' Eliud; **15** Ki Eliud ikuyi u' Eleazar; ki Eleazar ikuyiu' Matthan; ki Matthan ikuyiu' Jacob; **16** Ki Jacob ikuyiu' Joseph, Mary om'i, annok ipau'kaiīmmiuōk Jesus, anīstau Christ. **17** David otsīs'tsits'unoauai Abraham itsipuk' sūpokosīnimotseiiu ke'pitappiiu nīssekoputtsi; ki ot'sitotosau Babylon omats'īstsits'unoauai David mats'itsipuksūpokosīmmotseiiu, matsīsse'koputtsi; Christ omats'īstsits'unoauai ot'sitotosau Babylon mats'itsipuksūpokosīmmotseiiu matsīsse'koputtsi. **18** Jesus Christ, otsipokai'isīnni ūn'niniitsiu: Annik' Mary, Jesus oksīs'tsi, Joseph otak'okemattōsaie itop itappi'inai, otse'kosatsok Atsīm'istaaw. **19** Joseph om'i mokōm'motsitappiu, ki matsitsitau'ats mōk' aiīstsīnnikōttōsaie; osīme'tsitān mōksisīm'ianīstūpskoōsaie. **20** Ki otai'ksīmstatoaie, Satsit, Ap'īstotokiuāoto'tokatatsīs otsipopōk'toakaie ki otan'ikaie, Joseph, David okku'i, pinstūnnos Mary kōk'okemattosi, otse'kosatsok Atsīm'iStaaw. **21** Ki ai'aksipokaiīmmiuaie okku'yi, ki kitak'anīstsīnnikōttau Jesus:

tūkkā, otsitappim'ix otsauum'itsitappi'isuauēsts aiakitaikōmotse'piuax. **22** Itūn'nitsiuaie mōk'itsenūpanīstōsi Ap'īstotokiuā otse'poawsīssts, otsipropheti itotse'poawsīnēsts, ki an'īmai, **23** Satsik, mokōk'iake ai'akopitappiiu, ki ai'aksipokaiīmmiuaie okku'yi, ki ak'anīstsīnnikōttsiuaie Emmanuel, ito'kīsasattop Ap'īstotokiuā ipokai'tappiīmmau. **24** Joseph otsipuwaw'ki otso'kani, ūn'niītsitappiiu Ap'īstotokiuā oto'tokatatsīs otan'iīpiaie, ki ito'tuyiuaie otokem'an: **25** Ki ototom'okkuyi otsauomai'pokaiīsaie matpoksokamiu'atsaie: kinitsīn'nikōttsiuaie JESUS.

2 JESUS otai'pokaiisi Bethlehem, auōsīn'īm Judæa, annists'īsk ksīstsiku'īstsk, Herod otsītsīnaiipi, Satsik, mokōk'ietappix umut'autstsiipi apinōk'kuyi itsipuk'sipuiua Jerusalem, **2** An'iau, ūnan'ōk manipok'auōk Jews otsīn'aimoaiuaie? Tūkkā, annim' apinōk'kuyi stai'tappiosi nitsīno'ūnan okōkatosim, ki nimut'otopīnan nōk'ītauatsīmmimmōsīnan. **3** Herod omūx'ina otokh'tsaie, otap'itsi-tanaie, ki Jerusalem īstokōnai'tappix ikōno-nokap'aitsitamiuax. **4** Ikōnaumoi'piūsax omūk'atoiapiekuax ki ai'sīnakix, sūppoōttsesattsiuax Christ mōk'itsipokaiīpiaie. **5** Ki an'īstsīuaie, Bethlehem, Judæa īstauōsīn'īm, ūn'nimaie; ūn'anīstappi prophet osīn'aksīn; **6** Ki ksēsto'a Bethlehem, Judæa īstauōsīn'īm, kimats'inūkstsiuaua, Judah īstsīn'ax; Nin'auōk, ksesto'a ak'itsīstauasiu ki ostoi' ai'akaukōkitsīmau nitsitappim'ix Israel. **7** Herod, sīmi'nikōtūssax mokōk'ietappix, sokap'sūppoōttsesattsiuax otsokap'īnōkuyisaie kōkatosi. **8** Ki itūpūt'okōttsiuaie Bethlehem; kian'iu, kūkko' sokap'apsūmmok pokau'ōk; ki ikonoainoeniki, itūm'ūtskītsīnikokīk nōk'itsitotosi nōk'it a tsīm mīm mosi. **9** Otokh'tsīsau omūxina otan'iīpiaie, itsīs'tapuiua; ki satīsk, anni'īsk kōk'atosīsk otsīsinoauaiīsk umut'autstsiipi apinōk'uyi otsitom'akoaiuaie, ki otai'totosi inūk'sipokai ot'sitaupīpiaie itots'iketsipuyiuaie. **10** Otsīnno'ōssauaie kōk'atosi, eks'kamūk otse'tametūksuiai. **11** Ki otaitspīs'sau nap'ioyīs, Mary oksīs'tsi ipīnnu'yiauaie pokai'īsk, ki īnnīsī'iau, ki itatsīm'mīmmiua: ki otai pasuk'īnīssauēsts otakomūtskotuksuauēsts, īssak'okotsiuaie gold ki frankincense ki myrrh. **12** Ap'īstotokiuā papaukōkianīstcsax mōkstaiskīto'tosau, noke'tsi moksokui itūp'akaiiua. **13** Ki otau'mattosau, satsik, Ap'īstotokiuā sto'tokatatscs papauta'atsiuaie Joseph, an'īsītouaie, Nipuat', ki mattos'au pokau'

ki oksis'tsi ki ikum'itappoat Egypt, ki stau'pit ki kitak'otumanisto; tük'kä, Herod ai'akapsümmiuaie inük'sipokau möks'enitösaie. **14** Otai'puawksi, sepiat'akotuyiuax inük'sipokau ki oksis'tsi ki Egypt itüp'itappoiau: **15** Ki itau'puiuae otai'insae Herod, möksenüp'anistosoi Ap'istotokuia otse'poawsin, otsiprophet i totsi'uaie, Egypt, ün'nimaie nitsit' ütümmau noko'a. **16** Herod, otai'noösx mokök'ietappix otap'apistotoyisax, eks'kaiistsetükkiu, ki itüp'otoköttsiuax (otsen'nakemix) Bethlehem ki sa'akapotsim, ai'stokistuyimix sök'umappix ikön'ainittsiauax; küttaistoki'stuyimix sök'umappix mat'okönainittsiauax, umut'otsksinippi otsokap'süppoötsesattüsax mokök'ietappix. **17** Itüm'enüpanistomaie Jeremy prophet otse'poawsin otan'ipi, **18** Epo'awsinni itsik'kitokhtsip Rama, asain'sinni ki ailm'motseisinni ki omükoyesinni, Rachel o'kosix itau'asünüu ki matokuikiawpiketükkiu'ats, tükkä, itsen'iau. **19** Herod otse'insi, sat'sik, Ap'istotokuia oto'tokatatsis Joseph otsipapau'takaie, Egypt otsitai'tappiisaie. **20** An'istsuaie, Nipuat'ki mattos'au inük'sipokau ki oksis'tsi, ki itüp'itappoat Israel istau'ösinim; tük'kä ini'au anniks'isk ap'üsummiiskaie otsipai'tappiisinni. **21** Ki itsipuu ki aiako'tuyiuax pokau'a ki o ksis'tsi, ki Israel istau'ösin'im ito'to. **22** Ki otokh'tsissi Archelaus otau'atsuaiitsitapai'naiisi un'ni otsin'naiisinni, isstün'imaie mök'itapposaie; ki Ap'istotokuia otsipapuanistosae, Galilee itanis'tüpitappo: **23** Ki akapioyis, Nazareth anistau, ito'to kiitoko'yiu; mökenüpanistosae prophetix otan'ippiax, akanistai'niköttau Nazaren'aikuün.

3 ANNISTS'ISK ksistsiku'istsk John Baptist ito'to Judæa istoksis'tapiksökkui, itüs'-ksinimatstokui, **2** Ki an'iu sauai'tsitak, spots'im itsin'naiisinni aststsiu'. **3** Am'auk annök' matap'püöck Isaiah prophet an'iu Nitsitäppiuä ksistapitauosinim sokse'puyiu, Süppoatsistotokh'sattoat Nin'a oksokui, oksoku'ists moköm'otstsises. **4** Ki John, Camel oku'yists, itsis'totosiu, ki itsiköp'okui itsep'siu; ki otso'össinests tsikatsix ki namap'iniu. **5** Jerusalem istokönai'tappix otokönitota'akax, ki Judæa istokönai'tappix, ki Jordan istau'össin'im istokönai'tappix mat'okönitautaaakax. **6** Ki nie'tüktai Jordan (an'istop), otsit'üstapinopiak, ki otsaum'itsitappiisüests ainiüp'anistomiauests. **7** Ki otsinno'össax otas'taaissax akai'tappiiax

Pharisees ki Saducees, otsittüp'auauökössax otsitüsta'pünükipi, an'istsiuax, Pitseksinau'kosix, tükka' kitan'ikoau kökanistüpistüpiksatossuai annik' istse'tüksinik astai'tsiik? **8** Ai'süskstattok matsim'ists mök'itanistosoi kitsauai'tsitani: **9** Pini'tsitsiikasik kitsitsi' tanauests kok'kitünissuai Kün'un Abrahami; kitan'istopuu Ap'istotokuia, am'oxim okotokix ikotsistatuaomoaiau Abraham pokax. **10** Kiannok' köts'eksists kaxa'kin itsipo'toau: könai'istsis sainasissi ak'aikakiaiau ki ak'aututsaiau. **11** Okke' kimut'sitüstapinopuu kökkitsisauai'tsitauai: apatots'ik annök' ai'aksakootoök aiis'skunitapsiu, nimatsikökokotopa'tomoauats matsikists': Ostoi' kimutak'istapinokoau Atsim'istaaw ki is'tsi: **12** Ose'kotükkiatsis ai'inämaie, kiauüp'ixtoxixi otsit'aisuisuitsipik'iakipi aiaksokapse'maie, osos'tsipikiapioyis aiakitsiptspotomests otapaien'insimmanists; ki istotox'ksiiests itsi'i matakatsiu'ats ai'aketsinsimests. **13** Jesus Galilee itüm'aumatto, Jordani nie'tüktai ito'to, John mökistsitapiniisaie. **14** Ki John paiau'tsimüuaie, ki otan'ikaie, ksësto'a is ta' pün o kit, kitaketak'sipuksipat to kökokotsis'tapinnöksi, ki kumauksipuksipaakiks? **15** Jesus an'istsuaie pokitse'tsit annok': nöks'istutsisinan moköm'motsitappiisinni. Itümipaiokits etomoyuaie. **16** Ki Jesus aiis'tapinnössoi, itopitsissoa'tomaie okke': ki, sat'sik, spots'im kau'opiu, ki nan'nuyuaie Ap'istotokuia otatsim'istaaw itutui'süpnümaie sistsi'i itsinauüni'ina, ki itokhitopi'ina: **17** Ki, satsik, epo'awsinni spots'im itunni'u amok'auk nitük'omimokoa, nitsekökh'simau.

4 ATSIM'ISTAAN ksis'tapiksökkui itümitüppip'uaie Jesus, sauum'itsitappiua mök saksksinnösaie. **2** Ki nışip'puyi koku'ists, ki nışip'puyi ksistsikuists otsit'saioiyipists, itsakoo'notsiu. **3** Ki Issaks'ksinimaitappii itoto'yinaie an'inä, Iküm'ümeniki Ap'istotokuia okku'i, am'oxim ok'otokixim sışip'satsisau mökitapaienasau. **4** Ki itünis'tsuaie, Sinaip Matap'pi matokot'otsipaitappi'iuats napaien, Ap'istotokuia mao'i' umutokönai'poawsists aiakotsepaitappiui. **5** Sauum'itsitappiua otsitsitappiok Atsim'akapioyis, ki itokhit'sipotoyeik Nato'iapioyis, **6** Ki an'istsuaie, Iküm'ümeniki Ap'istotokuia okku'i, inis'suiaünit: sün'aip, akanistsiuax oto'tokatatsix ksësto'a: ki otsu'auests kitakitotsiketsi'enokiau,

kokõd't'sists kõkstai'tükõkhsau ok'otoki. 7 Jesus itünis'tsiuaie, mat'sinaip, kimataksaksksinoau'ats Nin'a, kitap'istotokä. 8 Sauum'itsitappiua spaiistükki otsittummi'piokaie itaiistummüt'tsiikaie kõnauau'õsinists ki itsap'inatsiikiests; 9 Ki anistsuaie, am'ostsim kõnauau'õsñists kitak'okoto, apis'tuksisanopieniki, atsım'mimmokeniki. 10 Jesus ituman'istsuaie, Mıs'taput, Satan: sın'aip, Nina Ap'istotokiau kitak'atsımmımmau, ki kitak'aitan'istaitoau. 11 Ki Sauum'itsitappiua otai'skikaie ki, sat'sık, oto'tokatatsix ito'toyikiax ki otpum 'okax. 12 Jesus otokh'tsımsi John ėen'õsaie itsitap'po Galilee: 13 Ki otünistüpa'atosaie Nazareth, Capernaum ito'to ki itoko'yi, ıssoots'i omük'sikımi ai'aketsksõkkui Zebulon ki Nephthalim: 14 Isaiah otse'poawsın möksenüpanıstosi otanipi, 15 Zebulon ıstau'ossınni ki Nephthalim ıstau'õssınni o mük'sikımi ısta'potsim, Jordan ap'ümmotsim, Galilee ıstok'auaax; 16 Anniks'isk matap'pixk, ski'natsi itau'pixk omük'anatsi nan'ımmiau: ki anniks'isk matap'pixk auõssın'ni ėnsın'ni itstsi'ipi ki ėniıu'tüxıssınni itstsi'ipi, itau'pixk, ksıstsikui'natsiu otsüs'köpsiu. 17 Annik' Jesus aumütüpsokse'puyiu, ki an'iu, Sauai'tsitak; Spots' imistokõk'itsimani äststsiu'. 18 Ki Jesus, auau'õkassi, Galilee ıstomük'sikımi, itsınnu'yiuaax aiıs'kunnımotseyix, Simon, an'ıstau Peter; ki oskün'anıstau Andrew, ıksımmatük'kiomikatsıs omük'sikımi itai'suiapıxımıuaie, tük'ka itomik'aitappiisau. 19 Ki itünis'tsiuax, noksuppa'akik, ki kitakıtamık'ottaiau matap'pix. 20 Ki atomik'atsuai itskım'miau ki itopokıuo'iauaie. 21 O müt'tükkiosi matsıtsınnuyeiua mat'toskünımmotseyix, James, Zebedee o ku'yi, ki John oskün', ipıt'süpınnuyiuaax ak'iosatsıs, Zebedee, iin'ouaie, aip'sımıax otomik'atsuaıuaax: ki ıtsın'nikõttısiuax. 22 Ki ipıt'skıtıtsııuaie un'ouaie ki ak'iosatsıs, ki itopokıuo'iauaie. 23 Ki Jesus Galilee ıstokõnau'õssınni itap'auau'õkau, otatoıapıoko'auėsts itai'pıstsksınımatstokıu ki aisokse'puyiu spots' im istsetam'itsınıksınni; ki matap'pix opüs'tsımmesuai ki otok'tokossınuauėsts ikõn an'küttutuyiuaax. 24 Ki otap'ıstutüksınni ikõnauanetünıstopaie Syria ıstau'õssınni; ki ikõnai'oktokosıx, ki amıanıstıspüs'tsımısıx, ki anniks'isk matap'pixk sauumıtsitappiua ıtsıps'tokoyıau, ki mat'tsapsıx, ki an'auxenıx, ikõnıtautsıppotoaıax; ki ikõnau'kuttutuyiuaax 25 Ki Galilee ıstokõnai'tappıx

ikõnawk'pokıuoıuaie, ki Decapolis, ki Jeıusalem, ki Judæa, ki Jordan ap'ümmotsim ıstõkonai'tappıx matsekõnawk'pokıuo'iauaie.

5 Kı otsınno'ossax akai'tappıx ni tum'mo ita'mıssı: ki otau'pıssi otsıtappım'ix ototaakax: 2 Ki ıtsıpa'kuıakıu ki itüksınım'atsıuax, ki itüniı, 3 Anniks'isk matap'pixk oskėttıspõppıuaıėk ikıkın'etükkıısk, etam'etükkıau: spots'im ıtsın'naiısınni ostı'auai otsınan'ouaıu. 4 Au'yesıx etam'etükkıau: aiaksıkiawpıksıstotoaıu. 5 İkkınap'ıtappııx etam'etükkıau: ksõk'kum otaksınan'ouaıu. 6 Ino'tättomıx mokõm'motsıpaitappıısınni ki inäk'attomıx mokõm'motsıpaitappıısınni etam'ėtükkiu: ai'akokuyıan. 7 Kımapi'ıtappıx etam'etükkıau: otak'sıkımokıu 8 Skıkus'skėttıspõppıx etam'etükkıau: ai'aksınnuyıuaie Ap'ıstotokıuä. 9 Inüs'tsetappıx etam'etükkıau: akanıstainıkõttaıu Ap'ıstotokıuä o'kosıx. 10 Anniks'isk matap'pixk ıtsıkım'atsıstotoaıu otõkõmmo'tsitappııoıoauėsts etam'etükkıau; otsınan'ouaıu spots' im ıtsın'naiısınni. 11 Oksıs'totokoeniki ki maka'pi sıtsıp'sükoeniki, ki aısımmım'motsenıkıu, tükka kıtük'omımmokoau kıtse'tametüksuai. 12 So poke'tametükkık, spopai'pıık; kıtakıtakai'sakınnosuko spots'im: apatots'ık neto'yık ünınetokıstotoıuax Ap'ıstotokıuä otsıprophetıx. 13 Kėsto'akauk ksõk'kum ıtsıstsıxıpoku: atstosaı'e umut'aiawxıpi ıtsıx'ıpokuyı, tsanıstıpiu ksõk'kum umutaiaksıtsıxıpokuıstıstısp? Matütokoapi'uatı, ki aksıs'tapıxıp, ki akıtsıtautıtsamıai'osi. 14 Kėsto'akauk ksõk'kum ıstün'natsıı. Akap'ıoyıs aitokıttokıı netum'moyı matokotsıksıstıttop'ats. 15 Matap'pix matotstım'axauaie anak'imatsıs mökıtıtaıstakhtotosauaie assuyın'i, itai'süppatomiıu itai'süpanakımatsopi, ki matap'pix ıtsıps'taupıx napıoyıs itokõnnauan'akımaıu. 16 Neto'yık kıtın'akımatsıs ıstot'ünnasayıt matap'pix mök'ıtsınnıısau kıtawx'ıstıstıpsıts mök'ıtsısaküttosauaie kın'a spots'im. 17 Pınstak nımut'otopi nõkıtünıstıupıpsıtsau okõk'ıtsımanı, ki prophet ıx otün' ıssuıı: nımatütoto'pa nõkıtünıstıupıpsıtsau, nımut'oto mökıtısüpanıs'tsıstıstıssau. 18 Kıtıu'münıstıppıuı spots'im ki ksõk'kum otsauomai'tsınıkası, ki okõk'ıtsımanı otsıtsauomsüpanıstııopi tüks'kai sıkük'sınaksın okõk'ıtsımanı itstsi'ipi

mat'akitsinikauatsaie. **19** Annök tukskai am'ostsim inüxe'poawsists kütta'i'aksistutsimökaie, ki ai'akksinimatsokax matap'pix mök'staištutsisaxaie, ak'anīstainikōttau inüks'tsīm spots' im; annök' ai'aksistutsimests ki ai'akksinimatsokax matap'pix möks'īstutsimēsts, ak'anīstainikōttau omük'sīm spots'im. **20** Kit an'īstopuau kitokōmotsipaitappiisīni saīis'tūpūkuiōkhsīsi Scribes ki Pharisees ot'okōmotsipaitappiisuēsts kimatakitsipiuauats spots'im īstsīn'naiisīni. **21** Kikai'okhtsipuau ūkkaiiap'ix otan'ikoaiau, Pinuye'nīkik: ki annök' ai'akoyenikiuōk ai'akesetsīmaie okōk'ītsimani: **22** Ki kitan'īstopuau annök' ksīstapīstīm'iuōk ox'okoa ai'akesetsīmaie okōk'ītsimani; ki annök' ak'anīstsiuōk ox'okoa Raca, aiakesetsīmaie okok'ītsimani: ki annök' ak'anīstsiuōk, kītūt'tsapsi, ai'akesetsīmaie Gihenni ots'tsiīmiaie. (Geenna g1067) **23** Puksipīp'potomīniki kitak'īksīstomūtskotūksīni nato'i'apioyīs, ki īksīnīm'īniki kixokoa kītsīs'tsīmmok, **24** Ūn'nim altar īstsskit' kitakīksīstomūtskotūksīni, ki matskot'; matom'ots matsin'nūstseik ksēsto'a ki kīxokoa, ki tūm'ūtsipuksiput ki sakumūts'kotoat kitsīksīst'omūtskotūksīni. **25** Kipīnnūs'tseīmīs kikakhtum'o, kītsakiokhpokau'pimōssi: kōkstaiīstapīpiok au'kōkītsīmaii, ki au'kōkītsīmaii ōk'staukotsei eēnake'nai, ki kītakitīps'tapixik itai'īnūkiopi, **26** Kitau' mūnīsto kitsauomai'ponitatossi kitak'sakookotossi, kimataksuxpa. **27** Kikai'okhtsipuau otanipiuauēsts ūkkaiiap'ix, Kimatakauōkotapuaua: **28** Ki nestoa kitan'īstopuau, annök' ūs'sūmmiuōk ake'iuōk mök'sta tossaie, ūkaukhtauauōkauttseuaie u'skēttsipōppi. **29** Kīnet'oopspi itsuyīsseeniki, sauau'tos ki mīs'tūpapīksīstīs: ōkh'siu tūks'kūma mök'saiīnakuaiīssi koōpspi, ōkstaīīs'tupapīksīs kostūm Gehenna. (Geenna g1067) **30** Kīnet'otsīs itsuyīsse'eniki kawksīnīt', ki mīs'tūpapīxit: ōkh'siu tūks'kaii kotsīs'i mök'saiīnakuaiīssi, ōkstaīīs'tūpapīksīs kostūm Gehenna. (Geenna g1067) **31** Ūk'auanīstop annök' aiaksīksīuatsiuōk otokem'ani ūnnianīst'okotsīs iksīuo'isīnaksīn: **32** Ki kitan'īstopuau annök' aiaksīksīuatsiuōk otokem'ani, otsauomauau'ōkotasi, nokets'īnai otauōkotāts'okaie; ki annök' aiakokkem'iuōk otai'ksīuatai'īsk itau'ōkatau. **33** Stsīk'i, kikai'okhtsipuau otan'īpuauēsts ūk'kaiiap'ix, kimataksīksīstapatauūni'pa, ki, kitakitauanīstau Ap'īstotokiua kitatauūn'īssīni: **34** Ki kitan'īstopuau, Pinūt'auūnik; spots'im pinītūpūtauūnik;

tūk'ka Ap'īstotokiua otpiso'pōtsīsaie: **35** Ksōk'kum pini'tūpūtauūnik; itsīssuikau'piu: Jerusalem pini'tūpūtauūnik; tūkka Omūx'ina ot'akapioyimaie. **36** Kimat'akitūpūtauunipa kotokōn', kimatkotsīksīstutsipats nitu'kuyekai ki kimatokotsīksīstutsipats. **37** Ki anik' A, A; Sa, Sa; mato'ketauanieniki, mat'ōkhsīu. **38** Kikai'okhtsipuau, ūk'auanīstop sauau'toainiki moōps'pi, kitak'okōtanīstotoko: ki sauau'tsīmīniki mokhpe'kīnni, kitak'okōtanīstotoko. **39** Ki kitan'īstopuau pinstīmmīm'motsemis sauum'itsitappiūā: ki annök' kitakauaiak'ioōk kītsets'stoksīs matoko'tsīs ki mat'stoksīs'. **40** Ki matap'pi makitotsīssīp'puyīssaie au'kōkītsīmaii, ki stakhts'isokōsīm mök'otsīsaie, mat ūn'nīstotsīs kisau'tūtsisokōsīm. **41** Ki annök' kītstappa'atsokōk tuks'ka ūskskak'sīnni, pokom'īs na'toki iskskaksīnni. **42** Annök' kitau'kōmōnikōk, ko'tsīs, ki annök' kitai'akūkkumatūkok, pino'tūkaatsīs. **43** Kikai'okhtsipuau ūk'auanīstop kitak'ūkomīmmau kitopokau 'pimokā ki kitak'aukīmaukikakhtum'o. **44** Ki kitan'īstopuau ūkomīm'mīsau kikakhtum'ix, Atsīm'mīmmīsau annīks'īsk matap'pixk kitai'pakosīnikokoauaxk ōkhs'īstutosau annīks'īsk matap'pixk kitau'kīmokoauaxk, ki au'a'tsīmoiikatomosau annīks'īsk matap'pixk kitse'ksīstotokoauaxk, ki kitai'kīmatsīstotokoauaxk; **45** Kokaukosīmī'īssuai Kīn'ou spots'im: tūk'ka ikkūnats'īuaie natos'i sauum'itsitappix ki ōkh'sitappix, ki soio'tūmstuyiuax mokōm'otsitappix ki sau'okōmotsitappix. **46** Ukomīm'mainoainīkīau annīks'īsk matap'pixk kitūk'omīmmoakoauixk, tsaak'anīstappiuaats kisa'kīnosuai? Kūttomūnīstauūkomīm'totsein'axau publicanix? **47** Ki namīksematsīm'ainoainīkīau kīxokoax, tsanīstapiu'ats kumutaumotsapīau stsīk'ix? Kūttomūnīstaksematsīm'totseiu'axau publicanix? **48** Ki sūp-puiap'sīk manīst'sūppuiapsi kīn'ou spots'im.

6 ISKSKATS'ĪK kōkstau'kōmmotsitappiisuai matap'pix kōkainu'yīssi; ikūmits'tsiki kīn'ou spots'im kimataksakīnosūkoauats. **2** Mak'aumūtskotūkkieniki pinik'it manīstīks'ipi aīksīstapokōmotsitappikasīx itai'puyīssax nato'i'apioyīsts ki moksoku'īsts, matappix mōksīnnu'yīssax. Kitau'mūnīstopuau sakīno'sattaiau. **3** Ki aumūts'kotūkkieniki pinskīnīs' i'aksīssautsīs

kinet'otsisi otai'istutsipi; 4 Möksisim'is' ki
 kitaumüts'kotüksinni; ki Kīn'a, aisimmiūs'süppiüök,
 kitaksinnoam'sakinosük. 5 Ki atsimo'i'ikainoeniki
 pinet'omanistsik aiksistap'okömotsitappikasix:
 otük'ometsīmanoaiu mōkauatsīmoikasau
 otsitai'puyisau nato'i'apioyists ki moksoku'ists
 itsi'kokeists, matap'pix mōksinnu'yīssau.
 Kitau'mūnistopuau, sakino'sattaiau. 6 Ki Ksēsto'a,
 a'tsīmoikainiki, ītsipi koko'ai, okīm'īniki,
 a'tsīmoikamīs kīn'a ai'simmiapsiüā; ki kīn'a,
 aisimmiūs'süppiüök, kitaksinnoam'sakinosük.
 7 Ki atsimo'i'ikainoeniki piniksistape'puawtsīs,
 manīstaiksistapeoatoppiauaie saie'tükki: tük'ka
 ūs'taiu ak'aiokhtokiau otakai'puyīssau. 8
 Pinet'omanistsik, tükka Kīn'oau īksinīm'ests
 kitsipu'īnakitsipists kitsauomauan'īstopi. 9
 Ūn'anīstūttsīmoiak: Nīn'an spots' im kitsitau'pipi,
 ūnānīstatsīm'metsīs kitsīn'ikōsim: 10 Ūnānīsto'tos
 Kitotūmap'sīnni: spots'im Kītsitsi'tan kanīs'tutsipi,
 annom' ksük'kum nokūt'anīstutsit: 11 Annok'
 ksīstsiku'ik nokkok'īnan aau'ōssīn: 12 Ki
 ūnnikksīnīt'au nitsauum'itsitappiisīnanēsts,
 manīstūs'ksīnoawpi anniks'īsk matap'pix
 nitsauum'itsīstotokinanīx: 13 Ki pinīstksīm'ūkīnan,
 ki nokitsikōmotse'pīōkīnan Sauum'itsitappiüā;
 kitūs'k'sainianu nīn'naiisīnni, ki otūnmap'sīnni, ki
 ītsapīna'sīnni. Amen. 14 Ūnnikksīnno'ainoeniki
 matap'pix otsauum'itsitappiisauēsts,
 Kīn'oau spots' im kitak'oksksinokoau.
 15 Ki sauokksīno'ainoemki matap'pix
 otsauum'itsitappiisauēsts, Kīn'oau Spots'im
 kimatakoksksinokoau'ats. 16 Kūttaioyienoeniki
 pinomūs'süppik manīst'omüssüppipiau
 ksīstapokōmotsitappikasix: tükka iksīstuts'imiau
 ostokso'auēsts, matap'pix mōks'ksīnoōsax
 kūttaau'yiau. Kitau'mūnistopuau'ū'otsimiau
 saiakinosatoppiau. 17 Ki ksēsto'a, kūttaiau'yeniki
 pu'ikīniit, ki īssīs'kiosit; 18 Matap'pix
 kōkštai'īksīnokiau kikūtauyi, kōksksīnnu'yīssi
 Kīn'a aisimmiūs'süppiüā: ki Kīn'a aisimmiūs'süppiüā
 kitaksinnoam'sakinosük. 19 Pinauomoi'potosik
 akau'tsapsīnni annom' ksök kum, apūn'ix ki
 apīssu'yei otsīts'oyipi, ki kōm os'iepītsix otsipīs'sax ki
 otsikōmos'sax: 20 Ki aumoi'potosik akau'tsapsīnni
 spots'im, apūn'ix ki apīssu'yei otsitsau'oyipiau, ki
 kōmosiepītsix otsitsauaisisüppokatūn'akiipiau ki
 otsitsauai'kōmospiu: 21 Ittsi'piau kitsinan'īsts,

ūn'nimauk ku'skēttsipōppi. 22 Mostūm'i īsta'natsii
 moōps'piina; nituks'kūssi koopspi, kostūm' ak'otuitsiu
 anat'sii: 23 Ki koōps'pi minīx'īssi, kostūm'i
 ak'otuitsiu ski'natsii. Anat'sii annik' i tsīspsts'tsiik
 kostūm'i ski'natsīssi maum'aumūko ski'natsīnni!
 24 Tukskūm matap'pi matokotsapotomoyiuatsax
 na'tokūmix nīn'ax: aksikūmōkkīmiu tukskum
 ki aks'ikūmūkomīmīmiu stšik'i; akikūme'eniu
 tuks'kūm ki aksikūm'īstsīmīmīmiu stšik'i.
 Kimatokotapotomouaxau Ap'īstotokuā ki
 sauum'itsitappiüā. 25 Ūnnikaie kitan'īstopuau
 pinap'itsitotoat kitsipai'tappiisīnni kitaks'oatoppī
 ki kitak'sīmatoppī: ki pinap'itsitotoat kostūm'i
 kitai'aksūpskawsatoppī. Tse'ka īsskīts'tau
 opai'tappiisīnni ki aau'ōssīn, mostūm'i ki istotos'ists?
 26 Sūm'mokau paiu'tax: mat'omaiinsīmīmauaxau ki
 matomaiopokiakuaxau, ki matomaumoipotūkkīi'axau
 īnsīm'apioyīsts; ki Kīn'oau spots'im ai'īssoyiuax.
 Tükka' īsskīts'tau, ksēsto'a ki osto'auai? 27
 Ūs'tainoeniki kōk'spitappiisui, tsiksīm a'
 ak'aatspitappiü: 28 Kumauk'apaisitatoppuaisīstsaii
 īstotos'ists? Sat'sīkau anat'suiopokists itai'sūskīau;
 matapotūkkīu'astsau, matapīs tutūkkīu'āsts'au
 īstotos'īsts. 29 Ki kitan'īstopuau Solomon
 ottsap'īstotossi mat skīt stom'atsēsts
 annīsts'isk suo'pokīstsk. 30 Is'totosatstopiēsts
 saiūs'kīsts manīstīs'totosatstopiēsts
 annīsts'īsk annok' ksīstsikuik na'paitappiisīk
 ki apinōk'wīs apittūp'apīxipiau ītsi'ī:
 kikūttomaiakstai'īsttūpīstotosatskokoauats,
 kitsenūk'aumaitūkkīpuau. 31 Ūn'nikaie
 pinapai'tsitotoak kōk'anīssui Tse'a nōks'auatoppīnan?
 Ki, Tse'a nōk'sīmatoppīnan; ki; Tse'a
 nōks'īstotosatoppīnan? 32 (Tük'ka annīsts'isk,
 Gentiles ap'ūssatsīmēsts:) Kīn'oau spots'im
 īksīnīm'aie kitsīm'mūkitatosēsts. 33 Ki Matom'
 apsatsīk Ap'īstotokuā otsīn'naiisīnni ki otokōmotsitappiisīnni
 ki annīsts'isk kitak'ūtokōnokokēsts. 34 Ūn'nikaie
 pin ap'itsitotok apinok'wīs; api'nok'wīs ak'apītsitasīu.
 Tuks'kai ksīstsīkui, maka'pi sup'anīstīu.

7 PINOKÖK'ITSIMAK ki kimatakokökītsīmūk
 o'a 2 Kanīstau'kōkītsīmapuai
 kitakanīstaukōkītsīmūkosuai; ki kanīstau'kotawpi
 kitakanīstau'kuyīssi. 3 Ki kumauk'satsīks
 kēškūn' osūppa'kōmosīnni, ki kimatstatopats
 kītomūksūppa'kōmosīnni? 4 Ki kikūttaukot'anīstau

kěskün' nõk'sauautsissi kitsüppa'kõmosinni; ki sat'sit, omük'o kitauütsüppa'kõmosinni? 5 Kitsiksistapo'komotsitappiansi, Matom'-sauautsit kitomük'süppakõmosinni, ki kitakotümsokapsatsip kõksauautsissi kěskün' o süppa'kõmosinni. 6 Annists'isk natoap'istsk piniko'tokau imitax, ki pearls pinitüp'istüpapixikau ak'sinix, õksikkümitauau'õkaiu ki akotümotükau'auyiau ki kitak'otümsixipok. 7 Anik: ki kitak'okoko; apsatsik, ki kitak'okonip; istok'iakik, ki kitaksikauai'pixik. 8 Anniks'isk matap'pixk au'kõmõnixk au'kuyiau; ki annõk' ap'satsimõk, au'konimaie: annõk'istok'iakiuõk, otak'sikauai'pixikaie. 9 Tükka' nĩn'naua, aukõm'õnistüssi okku'i napaiẽn, aiakokotsuaie okotoki? 10 Ki aukõm'õnistüssi mammi', aiakikotsuaie pĩtse'ksĩna? 11 Ksěsto'au, kitsauum'itsitappiipau, ĩksĩnĩm'enoainiki kõk'okotosuai ko'kosoauax õkh'sists, Kĩn'oua spots'im küttoimaiakotsiu'atsax õkh'sists anniks'isk matap'pixk otau'kõmõnikixk? 12 Kanĩst'sitsitatopnai matap'pix kõkũnĩstsitsitaĩssuau, kitak'ũnĩstsitsittaiu: ũnnianĩstap'piu okõk'itsĩmani ki prophetix otse'puawsuai. 13 Apũt'okĩtsĩmi pi'ik; sokokĩt'sĩmi apũk'oksokui itũp'itsiiau akotap'sĩnni, ki akai'tappii itsipim'ix: 14 Annik' kitsĩm'ik, ki annik' moksoku'ik itũp'itsiikiau opai'tappiisĩnni, aput'tsiiau; ki unna'tsitappii ikon'imix. 15 Stim'nokau ksĩs'tapatoiapiekuax kit'sitotaakixk emük'ikĩnaĩstotosixk, ki o'pĩstokĩni itapis'onotsiau. 16 Kit-aks'ksĩnoaiu otsĩn'asoauěsts. Matap'pix küttoautuyiu'atsauax ksĩssi'ix mĩn'ĩsts, ki ksĩs'tapsũskiěsts küttoautsĩm'axau figs? 17 Neto'i kõnai'õkhsĩstsix ai'õkhsĩnasiau: ki makap'ĩstsix makap'inasiau. 18 Õkhsĩstsĩs matokotokapinasiu'ats, ki makap'ĩstsĩs matokot'õkhsĩnasiuats. 19 Kõnai'istsix kũttaõkhsĩnasiix kakiok'au, ki ĩs'tsi itsĩs'tũpapiksĩstaiu. 20 Ũn'nikaie kitaks'ksĩnoaiu otsĩn'asoauěsts. 21 Kõnai'tappixk nitan'ikixk, Nin'a, Nin'a, matakokõnitaipim'axau spots'im ĩsts'ĩn'naiisĩnni: annõk' ap'ĩstutsimõk Nin'a spots' im otsitsi'taniaie, ai'akitsipim. 22 Annik' ksĩstsiku'ik akai'tappii nitak'anikiau, Nin'a, Nin'a, niküttomaisĩsipspinanats kĩtsĩn'ikõsĩm? Ki niküttomaisũskounaniauaxau sauum'itsistaawx kitsĩn'ikõsĩm? Nikütto mutai'pĩssatskaspĩnana kitsĩn'ikõsĩm? 23 Ki nitakotũmanĩstaiu, kimats'ksĩnopu aua; Mĩstũpa'akik, ksěsto'au kitsauum'itsĩstutsipuau. 24 Annõk' aiokh'tsimiuõk

annists'isk nĩtse'poawsĩstsk aks'ĩstutsiu mokõkĩĩn'ai annõk' itokhit'okoĩskauĩk ok'otoki: 25 Ki ai'sotau, ki ai'sauksikĩmskau, ki ai'sopu, ki annik' napioyĩs itot'sũppu; ki matsĩstokhopiu'ats; tũk'ka, itokh'itokoĩskau ok'otoki. 26 Ki annõk' aiokh'tsimiuõk annists'isk nitse'poawsĩstsk, ki matsĩstutsim'atsěsts aks'ĩstutsiu mattsapsĩn'ai, annõk' itokhit'okoĩskauĩk spõts' ikui: 27 Ki ai'sotau, ki ai'sauksikĩmskau, ki ai'sopu, ki annik' nap'ioyĩs itot'sũppu; ki ĩstokhopi'u; ki omük'o otsĩs'tokhopiisĩnni. 28 Ki ũn'nitsiu, Jesus otaiksĩste'poattosěsts annists'isk epo'awsĩstsk, matap'pix skai'e'tũkkiau otsksĩnĩmats'tũksĩnni; 29 Ototũmap'sĩnni itũs'ksĩnĩmatsiuax, ki sĩnak'ix manĩstũs'ksĩnĩmatsawpiax, matũksĩnĩmatsiu'atsax.

8 OTSĨN'NĪSAATOSSI nitum'mo akai'tappiĩ itopokiuo'iauaie 2 Ki, satsĩk, nĩnuau leper otsittotaakaie ki otsĩt'atsĩmmĩmokaie, Id otsĩt'anikaie, Nin'a, atsi'tatomĩniki kitokotsiksĩxistotok. 3 Ki Jesus itsau'ksikĩnĩstsiakui, ki itsĩxen'iauaie, ki an'iu, nitak'anĩstutsip; ksĩksĩt'. Ki soksiksĩk'suaie. 4 Ki Jesus anĩstsuaie, Sat'sit, pinaĩĩsinikos matap'pi; mĩs'taput, annĩs'tsĩnnosattsĩs natoi'apiekuũn, ki anĩiik' otan'ipik Moses ĩssa'kumũtskotoat mõks'ksĩnĩsau. 5 Ki Jesus otsito'tai'pĩssĩ Capernaum, eẽn'aken'ai otsĩto'taakaie, ki otau'kõmõnikaie, 6 Ki otan'ikaie Nin'a, anrõk' nitapotomokõk noko'ai itsĩs'tokhaisiu, ai'papuyiu, eks'kaipuĩnũm. 7 Ki Jesus an'ĩstsuaie, nitak'ittappo nitak'okuttutoau. 8 Eẽnaken'ai an'ĩstsuaie, Nin'a, nimat'sipumapsa kõkĩtsipĩssĩ noko'ai: kaks'e'puyit, ki annõk' nitapotomokõk ak'okuttutoau. 9 Něsto'a nitap'otomoki, ki eẽn'akex nitap'otomokiau; ki nitan'ĩstau am'ok mĩs'taput, ki ai'ĩstapu; ki nitan'ĩstau stsĩk'i, puk'siput ki ai'paksipu; ki annõk' nitap'otomokõk nitan'ĩstau, am'oi ũnnianĩs'tutsit, ki au'anĩstutsimaie. 10 Jesus otokh'tsĩmsaie, skai'etũkkui, ki an'ĩstsuaie anniks'isk matap'pixk ipokiuo'ixk, Kitau'mũnĩstopuau manĩst'omũkopi otaumai'tũksĩnni nimatũnĩstokonip'ats Israel ĩstauõsĩn'im. 11 Ki kitan'ĩstopuau akai'tappii umutautstsipi apinõk'kuyi ki otsĩt'tistũkkõpipi ak'ũtotoiau, ki akopokau'pĩmiuax Abraham ki Isaac ki Jacob spots' im ĩstsĩn'naiisĩnni. 12 Ki nĩn'naiisĩnni ĩstokos'ix ak'satũpĩksĩstsiauaux ski'natsii; annim asain'sĩnni ki satse'kĩnan ak'ĩtstsian. 13 Jesus an'ĩstsuaie eẽnaken'ai mĩs'taput, kanĩst'aumaitũkkipi kitakũnĩsttutoko ki annõk' otap'otomokõk

itsok'okuttutoau. **14** Ki Jesus otsitsipissaie Peter oko'aiaie, nannuyuaie otokem'ani o'ksistsiaie itsis'tokhaisiinaie, ai'okhtokim püs'tsimesinni. **15** Ki kaien'imaie otsissi, ki püs'tsimesinni itskimaie: ki itsipuu', ki ito'yiax, **16** Autükksu'si ito'tsipotuyiauaie akai'tappiiu sauum'itsistaawx pakh'tokinattsiikiauax: ki otse'poawsinni itsa'tüpiksistsiuax staawx, ki ikut'tutuyiax ikönaio'khtokosix: **17** Möks'enüpanistosi otan'ipiaie Esias prophet, ki an'iu, Osto'i mat'simësts kitsauit' tsikotsapsinunists, ki ipa'tomësts kitokh'tokosinunists. **18** Jesus otsinno'össax akai'tappiix oto'tüksipuyimokax, ikök'itsimau mök'opümmsau. **19** Ki tuksümüni aisinaki'ina itoto'yinaie ki an'istsuaie, Nin'a kitak'ittappopi nitak'opokiuo. **20** Jesus an'istsuaie, ota'tuyix au'öttsimaniau, ki paiu'tax au'yiiu; ki Nin'nau okku'yi matsistokhotom'atsaie otoköna'. **21** Ki stsik'i otüksinimats'aie an'istsuaie Nin'a, nökötomitappo nököakitsösi nin'a. **22** Ki Jesus an'istsuaie, süppa'kit; ki enix ünani'stak'itsösauax enix. **23** Ki otsüppopis'si akh'iosatsis, otüs'ksinimatsax ipokitsüppo'piiix. **24** Ki satsit iek'opaikimskau, ki ai'sikopaikimskau akh'iosatsis; ki ai'okau. **25** Ki otüs'ksinimatsax otsit'totaakikax ki otsitsiksekenokikax, ki an'istsiikiauie, Nin'a kömotse'piokinan: nitaks'inetspinan. **26** Ki an'istsiuax kumauk'sikopupuauaisks kitsenükumaitükkipuan? Itümit'sipuu, ki ai'sitsipsattomësts sopu'ists ki pai'kimskaiists; ki ikönau' maitsiësts. **27** Ki nin'ax skai'etükkiau, ki an'iau, Tsökhtani'stap'inanökhtauts, sopu'ists ki omük' sikimi manistse'tokësts? **28** Ki otöpümmo'si Gergesenes istauösin'im ito'tatsemiauaie natsitappii sauumitsistaawx pakh'tokinattsiikiax, aken'imanists itsüx'iax, eks'kainixiikiax, matap'pi matokottotsitsko'pats. **29** Ki satsit, aisokse'puyiau, ki an'iau, Tsaakanistappikitsimattopinan, ksësto'ä ki nëstünan, Jesus, Ap'istotokuia okku'yi? Kiküt'tautotopa kökkitsikimatsistotoksinan otsauomo'tosi itaiksistsikumioipi kökökitsikimatsistotoksinan? **30** Ki Pistsiksi'pio akaiëm ak'sinix itau'yiau. **31** Ki sauum'itsistaawx au'kömönistsiauaie ki an'istsiauaie, saiai'pixik'ianiki, nököitsipisnianiau ak'sinix. **32** Ki an'istsiuax kükku'. Ki otsüksax, ak'sinix itsipim'iax: ki, satsit, könak'sinix itsin'aukskasiau inno'tsistüppakui, ki omük'sikimi suioks'kasattomiau, ki inets'iau. **33** Ki anniks'isk matap'pix

üsks'kümiiskax itsis'tüpaukskasiau, ki akap'ioyis itsipim'iau ki ai'itsinikötttsiauaax, ki anniks'isk matap'pix pakhtokkinattsix sauum'itsistaawx mats'itsinikötttsiauaax. **34** Ki, sat'sit, Könai'tappix ikönai'süxkitsimiau akap'ioyis mökittotatsemösau Jesus: ki otsinno'össauaie, au'kömönistsiauaie möks'istapusaie otau'össuai.

9 Ki itsüppo'piu akh'iosatsis, ki ito'pümmo ki otauütakap'ioyim ito'to. **2** Ki, sat'sit, itotsip'iauaie nin'nau, ai'pakhpuyiu, istokhai'tsiu üksin': Ki Jesus otsinis'saie otaumai'tüksuaiax anistsuaie ai'pakhpuyiä, Noko'a, ökh'sitükkit; kitsauum'itsitappiisists isksinip'iau. **3** Ki, sat'sit, stsik'ix ai'sinakix istai'au am'o (nin'nau) makapie'puyiu. **4** Ki Jesus isksinim'ësts otüs'tapuauests ki an'iu, kumauk'itsitatopuauaisks maka'pi ku'skëttspöppuauests? **5** Tsim'a ksistspa'pi, kököansi, kit sauum' itsitappiisistsisksinip'iau; ki kököansi, Nipuat' ki auökät'? **6** Ki köks'ksiniisuai Nin'a okku'yi iköts'ksinimësts sauum'itsitappiisists annom' ksökkum (itüm'anistsuaie aipakhpuyii) Nipuat', matsit' kitük'sin, koko'ai is'taput. **7** Ki itsipuu' ki oko'ai itsitap'po. **8** Ki akai'tappiii otsinis'sax, skai'etükkiau, ki a'tsimmimmiauaie Ap'istotokuia annök' ikotsiu'ök matap'pix otümap'sinni. **9** Ki Jesus otaumatto'si, nannuyuaie nin'nau, an'istau Matthew, itaupii'nai itai'ponitopiaie, ki an'istsuaie Süppa'kit. Ki itsipuu' ki pokio'attsuaie. **10** Ki ün'niitsiu Jesus otsitsips'taupissi nap'ioyis, otau'yissi, sat'sit akai'tappiiu publicanix ki sauum'itsitappix, itsito'taipimiau ki ipokau'pimiauax (Jesus) ki otüs'ksinimatsax. **11** Ki Pharisees otsinno'össax, itünis'tsiauaax otüksinimats'axaie. Kitsin'aimoau maukopoks'oyimiax publicanix ki sauum'itsitappix? **12** Jesus otokh'tsisaie, an'istsiuax, anniks'isk matap'pix ikut'totoaxk matsimmüki tappi'uaxau assokinakki, anniks'isk matap'pix ai'okhtokosix kimük'ittappiiu. **13** Is'tapuk, üs'ksinik manistap'ipi, nitökh'sitsip kim'apiisinni, ki nimatökh'sitsipats ikit'stüksinni: tük'ka nimat'ütotopa nököainiköttosau mököm'otsitappix möks'isauaitsitasau, sauum'itsitappix nimut'oto. **14** John otüs'ksinimatsax otsitüm'ittotaakax, ki an'iau, Tsanistapiu'ats nimutsauau'yipinan nestün'an ki Pharisees, ki kitüksinimatsax küttsaisauyiu'axau? **15** Ki Jesus anistsiuax

küttaukotau'yesiuaxau man'okkemiüök oko'ai
 1stokos'ix, itsa'kiitawpissi man'okkemiüök? Ki
 annists'isk ksistsiku'ists ak'otoiau man'okkemiüök
 otai' akitotoawpistskaie, ki akotümsauau'yiau. 16
 Kimatanipsospuau makap'isokösis; annik' psak'sinik
 aksoksipinikau ki saku'ap'nikan aksistüpaipinikau.
 17 Matap'pix matomaisüppasuyinimësts mani'ists
 mïn'iokkeïsts ükautokeïssuyinïsts, öks'kakümpinikau
 ük'autokeïssuyinïsts, ki mïn'iokke ak'saikmsskau,
 ki aks'iksistsuyinasiau: Manïn'iokkeïsts
 itsüppa'suyinimiau man'otokeïssuyinïsts ki
 ai'aketökhshiau. 18 Otsakiaisits'p'sattosax annists'isk
 epo'awsists, tuksküm'ïni eenakin'ai itoto'iïnai ki
 a'tsïmmïmmiaie, ki an'iu, Nitün'na ük'ainiu;
 puk'siput ki kotsis'ti sïxen'is, ki aks'ipui tappiiu. 19 Ki
 Jesus itsipuuai, ki itopokom'iuai, ki otüksinïmatsax
 mat'opokomiauaie. 20 Ki sat'sit ake'uä, au'atünikau
 üksaumawksaikmsskau otok'tokossïnni na'tsikoputtuyi
 stuyi'ists, itsüp'paatsiauaie, ki itsix'enïmaie opekakün'ïmaniaie: 21 Tük'ka, is'tau,
 ksen'ïminiki opekakün'ïmani, nïtak'okuttotoko. 22 Ki
 Jesus ito'tükkau; ki otsinno'össaie, itüni'u, Nitün'na,
 ökh'sitükkit, kitaumai'tüksinïni kumut'okuttotoko. Ki
 ake'uä annik' itokut'totoau. 23 Ki Jesus otsitto'taiipi
 eenakin'ai oko'ai, ki otsinno'össax au'yesix ki
 matap'pix eis'tsekïniau, 24 An'istsiuax, anis'tapaauk,
 ake'kuün matseniu'ats, ai'okau. Ki itai'ïmiauaie.
 25 Ki otsis'tüpskoödsax matap'pix, itsipim, ki
 ito'tsïmaie, otsis'aie, ki ake'kuün itsipuuai. 26 Ki
 otap'istutsipi, annik' auösin'ik, motüs'ksinïpaie.
 27 Ki Jesus otsistüpaumatta'atossi, na'tokümi
 naps'tsïx nïn'ax ipokiuo'iax, ki aisokse'puyiax ki
 an'iau, David okkui', Kïm'okïnan. 28 Ki otsitsipis'si
 nap'ioyis, naps'tsïx itoto'yiauaie: ki Jesus an'istsiuax
 kiküttau'maitsipuan nökökotünïstutsis? An'istsiauaie
 A, Nin'a. 29 Itüm'itsixeniuax oöps'puauax, ki
 itüni'u, kanïsto'maitsipuai, ünnianïstsis'. 30 Ki
 itsikau'opiii oöps'puauax: ki Jesus saiemiuax
 mökstanis'tosax matap'pix. 31 Ki osto'auai,
 otsis'tapusau ikönai'tsinnikoyiauax matap'pix
 annik'auösin'ik. 32 Ki otsüksax, sat'sit ito'tsïpiauaie
 küttaiai'puyiua sauum'itsistaaw pakto'kinattsiauaie. 33
 Ki sanmm'itsistaaw otsai'piksistössaaie, küttaiai'puyinä
 itse'puyiu: ki kõnaitappix skai'etükkiau, ki
 an'iau, matsikainip'ats Israel istauösh'im. 34 Ki
 Pharisees an'iau sauum'itsistaawx otsïn'aimoauai
 itai'saipiksistsiuax sauum'itsistaawx. 35 Ki Jesus

itap'auaüdkau kõnau'akapioyists, ki inük'akapioyists,
 ki itüs'ksinïmatstokiu ota'toiapioyimoauësts, ki
 ai'semokiu nin'naiisinni istökhs'itsiniksinni, ki
 ök'kuttutsimësts matap'pix otokönai'oktokosauuësts
 ki otokönau'atünikauësts. 36 Ki otsinno'össaie
 otappiisïn'na, kaïm'iuai, tükka üs'tsïmsiu, aneto'
 manistau'anetopix emük'ikïnax saïits'tsïssi
 üsk'kümokiuä. 37 Itüman'istsiuax otüksinïmatsax,
 akauo'yi insïn'manïsts, ki ap'otükkix unna'tosïmiau;
 38 Atsïm'oïküttok insïn'manïsts istïn'nau
 mök'itüpskoödsax otïnsimmanïsts apotükkix.

10 OTSIPUK'SÜPINNIKÖTÜSAX na'tsikoputtsiau
 otüksinïmatsax, ikotsiu'ax otüma'sinni
 mök'saipiksistosauax sauum'itsistaax, ki
 mok'ökuttutsisax amian'istokhtokosists ki
 amian'istatünikësts. 2 Na'tsikoputtsixk itoköt'tsiuax
 otsïn'ikösoauësts am'ostsiaukiësts; Matom'itappiu,
 Simon, mat'anistau Peter, ki Andrew oskün:
 James, Zebedee okku'i ki John oskün'; 3 Philip,
 ki Bartholemew; Thomas, ki Matthew, annök'
 publicanök; James, Alphæus okku'i. Ki Lebbæus,
 mat'anistau Thaddæus; 4 Simon, Canaanite; Ki
 Judas Iscariot annök' aien'üpanistsiuökaie. 5
 Anniks'isk natsikoputtsixk Jesus itoköt'tsiuax ki
 saiem'iuax ki an'istsiuax, Gentiles oksoku'auësts
 pinitap'pok, ki Samaritans otakap'ioyimoauests
 pinüt'sitsipik: 6 Ki Israel oko'au otomük'ikïnaumix
 ats'ax is'tapuk. 7 Ki auau'ökainoniki sem'okik,
 ki anik', spots'im istïn'naiisinni asttsiu'. 8
 Ai'oktokosix kut'tutokau, leperix issin'nomokau, enix'
 nïpua'atsokau, sauum'itsistaawx sai'aipiksistokau;
 Kitsiksist'okoko, ksistoko'tükkik. 9 Gold ki silver ki
 brass pinitsüp'pitükkik kitsitai'süpopumatsopuauësts,
 10 Assua'tsïman pinots'ik aumatto'ainoainiki,
 pinots'ikau na'tokaists spïks'isokösis, ki
 a'tsikists, ki otoats'ists; ap'otükküä ak'otsïmaie
 otso'öshïn. 11 Annik' akap'ioyisk kitai'akitsipipika
 süppo'öttsetsatsik annok' oks'apsiuok; ki annim'
 stau'pik kitsauomai'sükskitsissuai. 12 Ki pim'ïnoainiki
 nap'ioyis, ksematsim'attok. 13 Ki ökh'sissi
 nap'ioyis ünnianïstosito'tos kitsïn'nüstseisauuësts;
 ki sauökhs'issi ünnianïstsska'atok kitsïn'nüstseisauuësts.
 14 Ki annök' kiküt'tautokök, ki küt'tauotsimikök
 kitse'poawsists, sükskitsim'ïnoainiki annik'
 akap'ioyisk sostsik'asattok. 15 Kitau'münïstoppuu
 akök'itsïmaiksistsikuik Sodom ki Gomorrhä

ak'skītstom annik' akap'ioyisk. 16 Sat'sik emük'ikīnax mīs'tūpskoawkiapis'ix neto'yik kanīstsīs'tūpskopuau: mokōk'ik manīstsočkōkipi pitse'ksīnax, ki ikkīnaps'ik manīstik'kīnapspi kükku'ix, 17 Ki ūsk's'kūmokau matap'pix; kitakaumūts'kaukoau akōk'itsimani, ki otatoi'apioyimoauēsts kitakitaipstūsīstspīs'okoau; 18 Kinīn'ax ki omūx'īnax kitakittūp'iokoai, nēsto'a kumut'aiakaitūpipiokoai, kōkkite'nūpanīstosau ki Gentiles. 19 Ki aumūts'kaukuīnnoainiki pinstak kōkūnīstse'puyīsuai; annik' kitak'okokoau kitai'akanipuai. 20 Kimats'epuyipuai, Kīn'oua osta'aw kšēsto'au itsīpstai'puyiu. 21 Ki umu'pappiipi akumūts'kaiuaie umu'pappiipi mōks'eīnsi, ki nīn' a akumūts'kaiuaie okku'ī; ki pokax aksenūpanīstaiu un'ouaax ki oksīs'toauax mōks'enitōsauax. 22 Ki kōnai' tappix kumut'akaukīmokoaiau nēsto'ī; ki annōk' eikak'imauōk umuts'īpaitappiiaspi akītsikōmotse'piauaie. 23 Kīm'atsīstototsenoainiki tuks'kai akap'ioyīs, mīs'tūpōkskasik stsīk'ī: kitau'mūnīstopuau kimatakōkōnitotopuau Israel īstokōnau'akapioyīsts otsauomai'akotosi Nīn'au okku'ī. 24 Ūskšīnīmats'au matskītsīmiu'ats otūskšīnīmats'tokuā, ki apotūk'kiuā matskītsīmiu'ats otsīn'aim. 25 Ōkh'siu ūskšīnīmats'au mōketūm'anīstsau otūskšīnīmats'tokuā, ki apotūk'kiuā mōketūm'anīstsau otsīn'aim. Anīstsin'nikōttūsuaie nap'ioyīs otsīn'aim Beelzebub, ak'staianīstsinīkōttaiau itsīpstaupixk oko'ai? 26 Pin stūn'nokau; matsekipats akstaisaiipasokīnnīs; matsītsīksīs'pats ak'staisaiīskšīnīs. 27 Kītse'itsīnikopuai ski'natsii matai'itsīnikok kšīstsīku'inatsii: ki kitai'okhtsīpuai kotokhīs'suai, sem'ik spots' im nap'ioyīsts. 28 Ki pinstūn'nokau annīks'īsk akenitomixk mostūm', ki sta'aw matokotsenītsīau'ats: stūn'nok annōk' i kots'enīts iuōkax mostūm' ki staaw stakhts'im. (Geenna g1067) 29 Natokūmix sīstsix kūttomūtaipōnitau'atsax nītsipūn'asaini? Ki tuks'kūm matakittotstsiu'ats kšōk'kum sauūs'ksīnoūssi Kin'oua. 30 Kitoku'yikīnsīsts ikōnūks'topīau. 31 Piniko'puk; kitots'ītskūkaiīxkīmīpīpuau akaiēm'ix sīstsix'. 32 Annōk'aie'nūpanīstsiuōk matap'īi nēsto'ī, osto'ī nītak'senūpanīstau nīn'ā spots'im. 33 Annōk' nīt'saietokōk matap'piuōk, osto'ī nītak'saietoau nīn'a spots' im. 34 Pinstak nimut'oto īnnūst'sīnni nōkītsīt'apīxīsi kšōk'kum: nīmat'otopa nōkītsīt'apīxīsi īnnūst'sīnni, innu'stoan nimut'oto (nōkītsīt'apīksīstos

kšōk'kum). 35 Nimut'oto nīn'au ki un'ni mōk'itsipotsīstsīmmotseīsau, ki otūn'ni ki oksīs'tsi, ki āum'si ki maawks'ī mōkītsipotsīstsīmmotseīsau. 36 Ki nīn'au aks'ikatūmīmmiuaax otopokau'pimix annīks'īsk matap'pixk oko'ai itsīpst's' taupixk. 37 Annōk' aiīs'tūpūkomīmmiūōk un'ni nēsto'ī nīmatokotsinanūk'ats: ki annōk' aiīstūpūkomīmmiūōk oku'yi ki otūn'ni nēsto'ī nīmatokotsinanūk'ats. 38 Ki annōk' sauots'īssi otaiūnīn'ī sauopokīuo'osi nēsto'ā, nīmatokotsinanūk'ats. 39 Annōk' ikon'īmōk opai'tappiīsīnni, ak'atstomaie; annōk' at'stomōk opai'tappiīsīnni, nēsto'ī itat'stomaie, ai'akokonīmaie. 40 Annōk' kīto'tokōk nīto'tok; ki annōk' nīto'tokōk ito'toyeuāie annōk' nītse'tokūōk. 41 Annōk' ito'toyeuōk prophet otsīprophetīsaie otak'okuyīssi prophet osa'kīnosīnnīaie; ki annōk' ito'toyeuōk mokōm'otsitappiūā oto'kōmotsitappiīsaie, otak'okuyīssi mokōm'otsitappiūā osa'kīnosīnnīaie. 42 Ki annōk' ai'akutūkkuyīuōk sto'kīmi tuks'kūmi annīks'īsk inūks'tsīmīxk otūs'ksīnīmatsōssaie, kitau'mūnīstopuau matakātstom'ats osa'kīnosīnnīaie.

11 KI un'niniitsiu otai'ksīstanīstōssax na'tsikoputsix otūskšīnīmats'ax itsīstūpa'atomaie mōkūskšīnīmatstoksi ki mōkatsīm'semōksi ot'akapioyimoauēsts. 2 Annok' John itsipsts'taupīssi itai'okiakiopi otokh'tsīsēsts Christ oiapīstusīpīsts'aie, itokōt'tsiuax na'tokūmix otūskšīnīmats'ax, 3 Ki an'īstsiuaie, kīkūtami'pa annōk' aiakoto'ōk, ki nōk'apsūmmōšīnan noke'tsīmi? 4 Jesus an'īstsiuax, mīs'tapuk, matan'īstsinīnomok John annīsts'īsk kītokh'tsīpuauēstsk ki kitūs'satsīpuauēstsk: 5 Naps' tsix ūs'sūpīau, ūs'tsekaīx ikōm'otauauōkaiau, leperix īssin'āiau, kūttaiai'okhtsīmīx ai'okhtsīmīau, enīx' aīpuau'īau ki kīm'atapsix atīmsem'āiau ōkhs'itsīnīksīnni. 6 Ki atīm'siu annōk' kūttaī'itstskīmskūkiuōk nēsto'ī. 7 Ki otsīs'tapusax, Jesus otaumūtūpāiīstsinīkoōsuaie akai'tappix John, Tsanīstappiūā kumutsitappopuai kšīs'tapskōkkum kōk'satsīpuai? Kūttaītsīp'a apai' sopu'yi itau'ūtōpāpokaiīu? 8 Ki tsan'īstappiua kumut'sitappopuai kōk'satsīpuai? Kūttaītsīp'a nīn'naiī īkīkīn'īstotosiu? Annīks'īsk īkīkīn'īstotosīxk itot'okoyīau Omūx'īnax oko'auēsts. 9 Ki tsan'īstappiūā kumut'sitappopuai kōk'satsīpuai? Kūttaītsīp'a prophet? A, kītan'īstōpuau skītsīm'īuaie prophet. 10 Annōk sīnau',

sat'sit, nitse'tomotoküttau nito'tokatatsisau kostoksís', ki ake'tomsokapapístutsimaie koksoku'i. **11** Kitau'münístopuau anniks'ísk itsipokai'immokixk axex, mats'itstisipa ök'skítsimiaie John Baptist: ki annök' inüks'tsímök spots' im ístsín'naiisínni ai'skítsímuaie. **12** John Baptist ístsiksís'tsikuísts, puk'súpiksístsikuísts spots'im ístsín'naiisínni itüsk'o tuitsipiop, ki üskotui'tsipimix itüsk'otuitsipimiau. **13** Konai'prophetix ki okök'itsímáni aie'nüpanistomiauešts otsauomo'tosi John. **14** Ki mak'otsímenoainiki, am'auk Elias annök' ai'akotoök. **15** Annök itokh'iuök mök'okhtsímisi ünaništstokh'tsís. **16** Tsa nitai'akanipa annök' o'tappiisínök manístsín'naiipuaiau? Netoinitsi'au pokax annim' itawk'pumauawpim itau'pix ki ai'sítsipsattsiau otük'auauax, **17** Ki an'ístsiauaux, kitsik'üttomopínan ki kimat'spiipua; kitau'yímojínan ki kimau'kaiisuauešts kimatakípuaueštsau. **18** John oto'tosi matauyiu'ats ki mataisímui'ats, ki an'ioy pakh'tokínatsiu sauum'itsistaaw. **19** Nín'au okku'i oto'tosi, au'yiu ki ai'símui, ki an'ioy, süm'mís, aistoks'oyiu ki aistok'símui, publicanix ki sauum'itsitappix otük'auauax. Ki mokök'sínni o'kosix oto'kómotsístutokaie. **20** Itau'mütüpsítsipsattoméšts akap'ioyísts annim' otsít'apístutsipísts ot'apístutüksísts otsauomai'sauaitsítusax. **21** Kitak'oksínip maka'pi, Chorazin! Kitak'oksínip maka'pi Bethsaida! Nítsít' tsípstsapístutsipísts kitakap'ioyimoauéšts nítsíttsípstsapístutükkítopiau Tyre ki Sidon ístak'apioyísts is'taisümmisauaitsitaupiaiu íksím'matükkiaipístsísts ki makh'skítsísts, **22** Ki kitan'ístopuau Okök'itsímáni ístsiksís'tsikui manístaksiksísts'papsipi ksésto'a, aks'íksístspapiau Tyre ki Sidon. **23** Ki ksésto'a Capernaum, kitspín'noko spots'im, hades kitaks'ínnísimoko; omük'apotüksísts kitakap'ioyim itap'ístutsipiaiu ittspístsapístutükkítopiau Sodom, ís'taisakiaitaitsiopi. (Hadēs g86) **24** Ki kitan'ístopuau, Okök'itsímáni ístsiksís'tsikui manístaksiksísts'papsipi ksésto'au, aks'íksístspapiau Sodom. **25** Annik' Jesus an'iu, nitökh'sitükki nín'a, spots'im ki ksök'kum ístsín'aimi, kitai'ksísattokiauešts annists'ísk mokok'ietappix ki kitaipaso'kínomoaiiu inük'sipokax. **26** Ünniáništs'it Nín'a; manístök'h'sipi kitsitsi'tan. **27** Nín'a otokönai'nanísts nitokok: ki matsitsisipa

íksínnu'yuaie okku'iaie Nín'a nits'ksínnyuaie; matsitsisipa íksínnu'yuaie Un'ni, okku'i nits'ksínnyuaie, ki annök íksínímats'stoköttseuök Un'ni. **28** Puksipa'akik kónai'ikapotükkix ki ikönüs'soksístsix, ki kitak'okotopuau íssík'sístsikosínni. **29** Nokhkín'ni kín'attok, ki íksínno'kik; nitsík'kínapsi nimat'omükimuspá; ki kitak'okonipuaú ku'skéttsipöppuauešts ístsík'sístsikosínni. **30** Nokhkín'ni ksísts'papiu, ki nitopa'tüksín sök'otsiu.

12 AN NIK' Jesus Íssík'opiiksístsikui itsisüppoka'atoméšts napaiënnísimmanísts; ki otüksínímats'ax au'notsiax, ki aiin'asísts aumütü'otsímiax ki itaumütü'ioattomiax. **2** Ki Pharisees otsínno'össauax, anístsiauaie, süm'mísau kitüksínímatsax mat'ökhsiu otap'ístutsipuauešts annok' íssík'opiiksístsikuik. **3** Ki anís'tsiaux kiküttanístopuaú'ats David otap'ístutsipi otau'notssi ki otopokom'ix; **4** Maníst'sípipi Ap'ístotokuia oko'ai, manístau'attopiau otsitau'pipi ístske'tani annik' küt'taökhsíik möks'auattosi ki otopokom'ix möks'auattosaxaie, ki kak'ökhsiu nato'i'apiekuax möksauattosauaie? **5** Ki kikütanístopuaú'ats okök'itsímáni nato'i'apiekuax manístap'otükkípiu íssík'opiiksístsikui otsitsips'taupísau omük'atoiapioyís kimatsikui'ats. **6** Ki kitan'ístopuau annom' itstsiu' tuks'küm ki skít'stom omük'atoiapioyís. **7** Ki kitsksíni'topi manístap'ipi nitak'ökhsítsip kím'apiisínni, ki nimatakökhsítsipats íkit'stüksínni, kís'taisauotui'mauopiau küt-tautuítiaixk. **8** Nín'a okku'i itsín'auattomínaai íssík'opiiksístsikiii. **9** Ota'atsístapusi, otatoi'apioyimoai itsipim; **10** Ki sat'sit, nín'au itsíps'taupíinai, ki otsís'i ipo'köttsuaie. Ki aisüppo'ötsesattsuaie, Kütai'ökhsíuats íssk'opiiksístsikuísts ök'okuttotoösi? Möks'enüpanístüssauaie. **11** Ki an'ístsiaux, Ün'nats nín'au kitopokíttappi'ýmmoau maksinan'si tuks'kúmi emük'íkína, ístsyü'popíissaie atün'iaksín íssík'opiiksístsikui, Küttomai'akstaisautuyiuatsaie? **12** Nín'au küttomai'skítsimíuats emük'íkína? Ün'nikaie itök'h'siu mök'ökhsapístutüksi íssík'opiiksístsikuísts. **13** Itúman'ístsiauaie nín'au, Sauksikíns'tsiakit. Ki itsauksikíns'tsiakui; ki ikut'tutsipaie netoi'nitsuaie otat'otsísi. **14** I túmit'süksiau Pharisees, ki ikónau'kök-itsímattisiauaie manístaks'enitawpíuaie. **15** Ki Jesus otsksíníssaie, itsístapu': ki akai'tappix ipokiuo'iauaie,

ki ikõnau'kuttutuyiuax; 16 Ki sokap'anistsiuax mðkstaitsinnikoðsax'ae: 17 Mõks'enüpanistosias otan'ipi, ki an'iu, 18 Süm'mok, nitap'otomok, annðk' nitse'niniwattauðk; nitük'omimmau, nu'skëttsipöppi nimut'ðkhsimmau: nitakitsipotoai'inaï nitsista'awi ki akanis'tsinmomoyiuax Gentiles okðk'itsimani. 19 Mataketskau'ats mataksoksipüppisüm'ats; mat'akitstsiapa matap'pi mðk'okhtsisaie otse'poawsists moksoku'ists. 20 Apai' otük'itsissi matakšnükü'ats: flax setsis'si matakütsim'atsaie otsauomai'tüpskisaie okðk'itsimani mðk'itsskistsstani. 21 Ki otsin'ikösim Gentiles ak'aumaisimiau. 22 Tüks'kümm ito'tsipotoau pakhts'istümmattseu Sauum'itsiStaaw, naps'tsiu, ki mataipuyiu'ats: ki ikut'tutuyiaie, ki naps'tsiuä it'süppiu ki küttai'puyiuä itse'puyiu. 23 Ki kõnai'tappix it'skaieütükü'au ki aniau kütamiau'ats David okkii? 24 Pharisees otokh'tsimsau, an'iau, Am'o nñ'au, matomaisaipiksistsiu'atsax Sauum'itsiStaawx, Beelzebub Sauum'itsistaawx otsin'aimoai, umutai'saipiksistopix 25 Ki Jesus isksinnu'yiuax otüs'tapiax ki an'istsiuax, Nñ'naiisinni ai'aketotoki ak'eitsinikau; ki akap'ioyis ki nap'ioyis aiaketotokiau matakspuitsiuats: 26 Sauum'itsitappiuä satüp'iksistussi Sauum'itsitappiuä, aiaketsistotossiu; ki otsin'naiisinni küttomaksipuitsiu'atsaie? 27 Satüp'iksistainikiau Sauum'itsiStaawx, Beelzebub nimut'satüpkistsaiaie, Tükka'ko'kosix itsatüpkistsiu'atsax? Ün'nikaie osto'auai kitak'okökitsimükoau. 28 Ki Satüp'iksistainikiau Sauum'itsistaawx Ap'istotokuä otsista'awmi nimut'satüpkistsaiaie Apistotokuä otsin'aaisinni kito'taakoai'ini. 29 Misköpin'ai oko'ai Tsa'akanistokotsipim'atsaie, mðk'itauksistutsisaie ope'kanistsaie, sauotüm'isksipistutsisaie misköpin'ai? Ki ak'otümoksistutsismaie oko'ai. 30 Annðk' niküt'taispiimmokök, niköttum'a: annðk' niküttaupokomoawk'iakimauðk auanit'apiksistükü. 31 Ün'nikaie kitan'istopuau, amian'istsauumitsitappiisinni ki amian'istitüpsauokömotse'poawsists Apistotokuä akitsksinoaiu matap'pi; ki annðk' akitüpsauokömotsepuyiuðk Atsim'istaaw matakitsksinoau'ats. 32 Annðk' itüp'sauokömotsepuyiuðk Nñ'au Okku'i ak'itsksinoau, ki annðk' itüpsauokömotsepuyiuðk Atsim'istaaw mat'akitsksinoau'ats annom'ksök'kum ki aie'nissi otsis'tüpipuitappiisinni,

mat'akitsksinoauats. (aiõn g165) 33 ðkhs'apistutos mistis's, mðk'ðkhsinasii: ki makap'istutos mistis's mðk'okapinasi: mistis's' isksino'au otsin'assinni. 34 Pitse'ksinaipokax! Sauum'itsitappiinoainiki Tsa'a kitakokotünistse'poattopuau'astsai ðkh'sists? Manista'kauoopi u'skëttsipöppi, maoi' itai'puyiu. 35 ðkhsin'auä manista'kauoopi ðkh'si u'skëttsipöppi sau'otsimësts ðkh'sists: Sauumitsin'nauä manista'kauoopi maka'pi u'skëttsipöppi sau'otsimësts makap'ists. 36 Ki Kitan'istopuau Kõnai'ksistapitse'poawsists otakse'puyisau matap'pix aksenüp'anistomiauësts Okök'itsimani istiks's'itsikui: 37 Kitse'poawsists kitakokömotstappiets'okoaiu ki kitse'poawsists kitak'saietokoaiu. 38 Stsik ix Sñak'ix ki Pharisees noküt'anistsiauaie ki an'iau, Nin'a nõk'okapipinan itots'tsipi ksësto'a. 39 Ki noküt'anistsiuax osauum'itsitappiisinna ki otau'ðkotaitappiisinna itok'apsatsimiau; ki mat'akitstsiapa ak'okotawpiau. Tuks'kai ak'okotapiau Jonas prophet. 40 Manists'itauþisaie Jonas mammi' o'koanniaie nioks'kai ksistsikuists ki nioks'kai koko'ists; ünñiak'anistsitaupiaie Nñ'au Okku'i ksök'kum u'skëttsipöppi nioks'kai ksistsikuists ki nioks'kai koko'ists. 41 Nineveh istin'ax, akopoksipomiauax o'tappiisinna istots'tsissi Okök'itsimani ki akitsautütsepuyiopiau; aisauai'tsitaiau otatsim'semössax Jonas; ki sat'sit, annðk' skitsim'iuðk Jonas annom' itau'piu. 42 Amskap'iksökku' istin'nauake akopoksipomiuiaie o'tappiisinna istots'tsissi okök'itsimani, ki akitsautütsepoyiopiau: umuk'itsipi ksök'kui ito'to mõkitokhtsissi Solomon otokök'siniaie; ki annðk' skitsim'iuðk Solomon annom' itau'piu. 43 Sauum'itsistaaw otsai'piksistüssi nñ'au, ikitksök'kuyim itap'auauðkau issik'öpissinni itap'satsim ki matokonim'atsaie. 44 Itümau'aniau nitak'ätsko noko'ai numut'süx; ki oto'si ikon'im nam'itaitsiu, namokh'ipaie, ki a'natsistutsipaie. 45 Ki itüm'itappo ki mat'tuyiuax ikit'sikümiuax sta'awx, itsis'tüpokapsiax, ki itsipim'inx ki itoko'attomiax: ki otsako'itappiisinni eikis'tüpokapiaie ototom'itappiisinni. Neto'i ak'anistsiaie ot'okapitappiisinna. 46 Otsa'kiaisitsipsattosax matap'pix, Sat'sit, Oksis'tsi, ki omu'pappiipix säuauts'im itai'puyiax, ai'puññimiau mðk'sitsipsattösaie. 47 Tuks'kümm an'istsiauaie, Sat'sit, Kiks's'ta ki kumu'pappiipix sauauts'im

itai'puyiau, ki ai'puññumiau kōksīsīpsaiisau. 48 Ki anni'isk otan'ikisk, an'istsiuaie, Tūkka' niksīs'ta? Tūkka' numu'pāppiipix? 49 Ki itas'kotuyiuax otsīs' otūs'ksñimatsax ki an'iu Süm'mokau niksīs'tsi ki numu'pāppiipix! 50 Annōk' ai'aksīstutsīmōkñi Spots' im otsīs'tani aie, osto'i numu'pāppiia, nēskūn', nit'akem, ki niksīs'ta.

13 ETO'IK ksīstsiku'ik Jesus it sūks' ki tsīm nap'ioyīs, ki omūk'sikīmi īssoots'i itakau'piu. 2 Isto'tuitappiix oto'taakax, ki akh'iosasīs itsīsūppo'piu, ki itakau'piu; ki īsto'tuitap-piix ikōn'itūsuiipuyiau īssoots'i. 3 Ki an'istsiuax akauo'iau parables ki an'iu, Sat'sit, aisūppipum'auā itui'sūppipummau: 4 Ki otai'sūppipummōssi, moksoku'yi stsīk'īsts itsīn'nīssiēsts, ki pau'tax itotoiax'ēsts ki itau'attomiaxēsts. 5 Stsīk'īsts okotokskui itsīn'nīssiēsts otsīs'tinūxksōkkuasp; ki otsai'spixksōkkuaspī itsīk'kūmsūskīiau: 6 Oto'tūmīškōpsi natos'i, itse'tsīnītsīau; ki otsau'okōtseksau itopo'kōttīau. 7 Stsīk'īsts itsīn'nīssiiau ksīssi'ix: ki ksīssi'ix itsūskīiau ki ito'satsīiaua: 8 Stsīk'īsts ōkhs'ksōkkui itsīn'nīssiiau, kiitsīn'asiau, stsīk'īsts kepīp'pui, stsīk'īsts nai'īppui stsīk'īsts niīp'pui. 9 Annōk' ito'kiuōk, ūnanīstokh'tsīms. 10 Ki; ūksīnīmats'ax ito'toyiauaie, ki an'istsiuaie, Kumauk'sītsīpsattaiīksixau parables? 11 Nokūt'anītsīuax, kitokokoau kōk'itsksīniisuai spots'im itsīn'naiisīnni itse'kipi, ki osto'auai matokotau'axau. 12 Annōk' nan'naniuōk, ak'okotauaie, ki akakai'naniu: annōk kūtīnain'īiuōk, otsinanattopi ak'otsīpaie. 13 Ūn'nikaie numut'ūnīstsītsīpsattaiiau parables, īsūppīs'au mōksta'apsau; okh'tsīmsau mōksta'okhtsīmsau, mōkstaī'īksīnnīnsau. 14 Aien'ūpanīstom'ēsts Esaias, otan'ipi, okh'tsimeniki kitak'okhtsim, ki kimat'akoksīnīpa; ki sūppi'niki kitakūts'api, ki kimat'aksīnīpa: 15 Am'o o'tappiisīnna u'skēttsīpōppīsts mi'ēsts, ki okhtok'ouaēsts matomaipumokhtsīmiu'axau, ki oōps'puauax naps'tsiiax; mōksta'apsax moōps'pix, mōksta'okhtsīmsēsts mokhtok'īsts, mōksta'okhtsīmsēsts mu' skēttsīpōppīsts, mōkstaīsauai'tsītasau, nok'staukuttutuawsau. 16 Atsīm'sīau koōps'puauax, aiapiau; ki kokhtok'īsts, ai'okhtsīmiau. 17 Kit au'mūnīstopuau, akaiēm'ix prophetix ki mokōm'otsitappix ai'puññumiau mōk'satsīsauēsts annīsts'isk kitai'nīpuauīstsk ki

matsīnīm'axauēsts; ki mōk'okhtsīsauēsts annīsts'isk kitai'okhtsīpuauīstsk, ki matokhtsīm'axauēsts. 18 Okhtok ai'sūpipummauā parable. 19 Ma tap' pi okhtsīs'si nīn'naiisīnni istse'poawsīn, ki sauo'kōmotokhtsīsī, itūm'īpuksīpu Sauum'itsitappiūā ki ito'kasattomaie annīk' itsūp'īpumattopik u'skēttsīpōppi. Annōk'auk mat'sīmaie ītsūpipum'ani moksoku'i. 20 Annōk' mat'sīmōk ītsūpipum'ani ok'otokskui, ai'okhtsīmiu epo'awsīnu, ki otse'tametūksīnni mat'sīmaie; 21 Mat'auītsitstīpa kōk'seksi, ki matakīsūmsu'ats; ikikīn'etūksīnni ki ūkksīstutūk'sīnni otos'au, atsīm'epoawsīnni ūn'nikaie ito'toiau, īsts'kīmksūkiu. 22 Annōk' mat'sīmōk ītsūpipum'ani ksīssi'ix, ai'okhtsīmiu atsīm'epoawsīn; ki annok' pai'tappiisīnni īstap'aitsitani, ki spūksīs'sīsts ito'satstomiauaie atsīm'epoawsīnni, ki matsīnasīu'ats. (aiōn g165) 23 Annōk' mat'sīmōk ītsūpipum'ani ōkhs'ksōkkui, ai'okhtsīmiu Atsīm'epoawsīnni, ki mokōm'otokhtsīmaie; ki itsīn'asiu, stsīkīx, kepīp'puyi, stsīk'ix nai'īppuyi, stsīk'ix niīp'puyi. 24 Stsīk'ī parable an'istsīuax, ki an'iu, Spots'īm'īstīnnaiisīnni netum'anītsīu Nīn'au, annōk' ai'sūpipumauōk ōkh'sisūppipum'ani otsīn'sīmman; 25 otai'okasax otap'automokix, okatum'i ito'toyiauaie, ki ōkh'sisūpipumani ipa'soksūp'pipumau makap'sūpipumani, ki itsīs'tapu. 26 Ki otsūs'kīssi mattuyīs, ki otsīn'assi, itūmīn'akuo makap'sūpipumani. 27 Ki Nīn'au otapautomokix otsito'taakax ki an'istsiuaie, Nīn'a, Kikūt'taiīnsīmattop'a ōkhsīsūpipumani kītsīnsīmman? Tsema ito'to makap'sūpipumani? 28 An'istsīuax, Katum'a otap'īstntūksīnaie. Ap'automokix otan'ikax kikūt'ōkhsītūkkīpa nōk'ittotosīnan nōk'sauotsīsīnaniau? 29 Ki an'iu, Sa; saua'tsīmīnoainīkia, makap'sūpipumani, kōkskakūm'sanotsīpnaii ōkh'sisūpipumani. 30 Unnīanīst'sūskīsan mōk'itotosi pokiak'sīnni: Ki pokiak'sīnni oto'si, nitak'otūmanīstaiu ai'pokiakīx, matom'omoipotokan makap'sūpipumani, ki īs'ksīpīkan kōk'ksīetsīnsīssuaiau; ki istūp'omoipotokan napaiēn'īnsīmman nitapaiēn'iokoai. 31 Stsīk'ī parable an'istsīuax, ki an'iu, Spots' im itsīn'naiisīnni netūm'anītsīu mustard ītsīn'sīmman, annīk' mat'sīmōk nīnau, ki ai'sūpipumau otsīn'sīmman; 32 Itsīs'tūpskaiīnūkotsīuaie kōnai'īnsīmmanīsts; ki sūs'kīssī, itsīs'tūpomūkkūiau insīm'mansts, ki itsīs'tsīasīu, ki pau'tax itotoiau ki itoko'attomiax

įsto'kūniksįsts. **33** Stsik'i parable an'įstsiuax; Spots' im įsts'n'naiisįnni nitūm'anįstsin itai'kopūtstauipi, annik' mat'simōk ake'u, ki kaias'attom niuks' kūmi omūk'okosix, napaiēn itui'tsiau, ki ikōnai'kopūtstopiau. **34** Am'ostsk Jesus ikōnai'sįtsįpsattsįuāsts matap'pix parables itai'sįtsįpsattsįu; ki sauomai'sįtsįpsįssi parable matomaisįtsįpsattsįsax: **35** Mōksenūp'anįstossi Prophet otanipi, ki an'iu, nimutaksipa'kuiaki parables; nitakse'poattopiau annists'isk kai'sattop'istsk ksōk'kumā sauomap'āstotoaws. **36** Ki Jesus aiš'tūpskuyiuax matap'pix, ki itsit'sipim nap'ioyis: ki otūsksnįmats ax otsitota'akax, ki an'iau nokskšnįm'atsokįnan parable makap'itaisūppipumaupi įnsįm'man. **37** Nokūt'anįstsiuax, Annōk' itai'sūpipumauōk ōkh'si įnsįmmani Nįn'au okku'yi am'įni; **38** Insįm'man konai'tappiua; ōkh'si įnsįmmani, nįn'naiisįnni įsto'kos'ix; ki makap'įnsįmmani, Sauum'itsitappiūā o'kosix; **39** Katum'a annōk' ai'sūppipumattomēsts, Sauum'itsitappiūā itamiu; pokiak'sįnni ksōkkum aiksiuo'si; ki aipo'kiakix, atsįm'otokatatsįsau, (aiōn g165) **40** Manįsts'aumoipitūkkipiau makap'įnsįmmanįsts ki manįstse'tsįnįtspiu; ak'ūnįststsiu aiksiuo'si annom' ksōk'kum. (aiōn g165) **41** Nįn'au okku'i aks'įstūpskuyiuax otatsįm'otokatatsix, ki ak'omoipotsįmīauēsts ikōnau'kapiįsts ki anniks'isk matap'pixk, sauum'itsitappiū ak'omoipotoyiuax; **42** Ki akitsįpst'apiksįstsiuax omūx'tsi; annim' ak'itstsiu a sain'sįnni, ki satse'kįnani. **43** Mokōm'otsitappix akotūmik'kūnasuyēiau, manists'ik'kūnasuyipi nato' si, un'oauai otsn'naiisįnni, akots'ik' kūnasuyiauaie. Annōk' itokh'iuōk ūnanistokh'tsįms. **44** Stsiki, Spots'im įsts'n'naiisįnni nitūm'anįstsiu treasure kaias'attomaie insįm'man; kon'įssi nįn'au, mat'aiksasattomaie, kį otsetam'etūksnįnni itsįs'tapu ki ipum'attopiēsts otokōnai'nanįsts, ki ipum'attomaie annik' įnsįm'manik. **45** Stsik'i, Spotsim įsts'n'naiisįnni nitūm'anįstsiu awkh'pumapiekuūn otap'sūmmōssi ōkh'six pearls: **46** Kon'įssi tuks'kūmi pearl akai'įxkįmasiu, itsįs'tapu, ki ipum'attopiēsts otokōnai'nanįsts ki ipum'attau. **47** Stsik'i, spots' im įsts'n'naiisįnni nitūm'aniststsiu itau'mikaupi, annōk' itsuia'pįximōkaie omūk'sikįmi, ki itomian'įstomoipitūkkiu: **48** Itui'tsįssaie, itopįts'ūsskōpattomiauaie įssoots'i, ki ito'piiau, ki ōkh'six itaisūppitsi'iau įskix; ki makaps'ix

istsįs'tapiksįstsiiau. **49** Ak'otūmanįstsiu aiksiuos'į ksōk'kum: atsįm'otokatatsix ak'sipuksūpsūxiau, ki akai'aketaipiksįstsiiau Sauum'itsitappix ki mokōm'otsitappix; (aiōn g165) **50** Ki akitsįpst'apiksįstsiiau (sauum'itsitappix) omūx'tsi; annim' ak'itstsiu a saįn'sįnni ki satse'kįnani. **51** Jesus an'įstsiuax kikai'okhtsįmipuaustsau annists'isk? An'įstsiuaie, A, nįn'an. **52** Itūm' anįstsiuax Annōk' ai'sįnakuōk ūksnįmats'au spots'im įsts'n'naiisįnni, nitūm'aniststsiu nįn'au, iko'yiuōk, sauauts'įmēsts treasure manists' ki ūk'aisįsts. **53** Ki itūnįsts'tsiu, Jesus otaiksiu'attosēsts annists'isk parables, itsįstūpa'atomaie. **54** Ki otsito'tosi otau'ūtauōsįni otat'oiapioyimoai itsįpst'ūksnįmatsiuax, ki ek'skaietūkkiau, ki, an'iau, Tse'ma itotsįm'atsēsts am'ok mokōk'sįnik, ki am'ostsk ot'omūkapįstutūksįsts? **55** Kūttomai'sauamiu'ats ai'satsakiuā okku'i? Kūttomaisauainikōttsiu'ats Oksįstsi, Mary? Ki omu'pappiipix kūttomaisauainikōttsiu'atsax James, ki Joses, ki Simon, ki Judas? **56** Ki ot'akemix okūttomaisaiiokōnopokomok'atsax? Am'o Nįn'au, Tse'ma itotsįm'atsēsts annists'isk? **57** Ki its'tsskįmskūkiakx osto'i. Ki Jesus an'įstsiuax, prophet itūs'tsakōttau, sauomai'tapposiēsts otau'ōsįni ki otauūt'okoai. **58** Otsauomai'tuksuai ūn'nikaie itsauomapįstutūkkiu annim' akatio'yiēsts ūkkūk'umapotūksįsts.

14 ANNİK' Herod tetrarch okhtsįm'attomēsts Jesus otap'įstutįpists, **2** Ki an'įstsiuax otap'otomokix am'omauk John Baptist; enio'sįnni mat'sipua; ūn'nikaie ūkkūk'umapotūksįsts itap'įtutsimēsts. **3** Herod ūkai'eēniauaie John, ki aiš'ksipįstsiuaie, ki itsok'iauaie osto'iaie Herodias, us Philip otokeman'įnaai. **4** Tūk'ka John an'įstsiuaie matōkhsiu'ats kōk'otoōssi. **5** Ki otai'aksenitossaie, stun'nuyiuax matap' pix, tūk'ka įksįnnu'yiuaxauaie prophet. **6** Ki otai'totstįssi Herod otsit'sipokaiipi, Herodias otūn'ni itūt'sikipi, ki itsūp'įstutuyiauaie Herod. **7** Itsįsįs'toatsiuaie atoūn'įssįnni mōk'ittokotossaiie otan'įstopiaie. **8** Ki oksįs'tsi otsįs'tok, ki an'iu, John Baptist otokōn' įtsūp'potoat omūk'okos ki annom' įstoko'kit. **9** Ki omūx'ina its'ik'oketūkkiu: ki otūtoanis'si ki otopokau'yemix, ūn'nikaie itani'u mōk'okotōsaie. **10** Ki itūp'skōkiu, ki itsi'kawkokįtsiuaie John itsįpst'okiawpiaie. **11** Ki otokōn'itsipuk'sipįppotopaie,

omük'okos itsüp'potopaie, ki ikotauai'e ake'kuün: ki ito'tsüppotuyuaie oksis'tsi. **12** Ki otüs'ksñimatsax itoto'iau ki mat'simiau mostüm' i, ki ai'akotomiau, ki i'tappoiau ki itünis'tsiau Jesus. **13** Jesus otokh'tsimsi, itsis'tüpaatomaie akli'iosatsis itsui'akhiosiu, ki ksis'tapsksökkum itüpanistappo'aie: ki matap'pix otokh'tsísau itsiksiuopokiuo'iauaie, otakap'ioyimoauësts süx'iau. **14** Ki Jesus itopitsissa'atomaie, ki nan'nuyiuax akai'tappix, ki kaiim'iuax, ki ikut'tutuyiuax otai'oktokosimoauax. **15** Ki otai'istükköpsi, otüs'ksñimatsax otsitota'akax, ki an'istsiauaie, annom' ksis'tapsksökkumasiu, ki au'mütüputükku; o'tappiisinna ünnistüps'skos, mök'ittapposi akap'ioyists, mök'opumattosi aau'öšín. **16** Ki Jesus an'istsiuax, matokuiistapu'iauats; kotok' möks'auattopiau. **17** Ki an'istsiauaie, annom' nitsinan'anists nisittu'yi ke'tanists ki na'tokümi mammix'. **18** An'iu, puk'sipüppotokikau. **19** Ki an'istsiuax kõnai'tappix mök'opasax mattu'yikui; ki mat'simësts nisittu'yists ke'tanists ki na'tokümi mam mix', ki, otpisüp'si itatsim'etsimësts, ki itau'minotsimësts; ki ikotsiu'ax otüs'ksñimatsax ke'tanists, ki otüs'ksñimatsax ikotsiu'ästs o'tappiisinna. **20** Ki ikõnau'yiau, ki itoku'yiau: ki mat'simësts iau pi'nikësts itstsi'yists na'tsikoputtuyi isksimmatük'üssokaiists. **21** Ki aiiniks'isk au'yixk nisitsi' omük'sikepüppix nin'ax, ki akex, ki pokax'. **22** Ki Jesus eikak'imatsiuax otüs'ksñimatsax möküt'süppopisax akh'iosatsis, mökotom'apümмосax, otsakiaiis'tüpskoösaie tappiisín'na. **23** Ki otsis'tüpskoösx otappiisín'nä, itsitamisso' nitum'mo mökatsimoiikasi; ki otau'tükkussi itsittau'piu. **24** Ki akli'iosatsis ai'itütsikioo, ki ipawkh'paikimskawp: tük'ka, umut'totsüppopi. **25** Ki nissoo'yi iskska'tüksinni koku'yi Jesus itsitappo'ax, omük'sikimi itokh'itauauökau. **26** Ki otüs'ksñimatsax otsinno'ossuaie umuttokhitauau'okani omük'sikimi, ap'aitsitaiau, ki an'iau, Sta'awina; ki oko'pusuai itokum'iau. **27** Ki Jesus kaiip'sitsipsatsiuax, ki an'iu, Ökh'sitükkik; nitam'i; Piniko'puk. **28** Ki Peter noküt'anistsuaie, Nin'a küm'ämieniki ani'kit ksësto'a nõk'itotosi nõk'itsitüpaauauökasi omük'sikimi. **29** Ki an'iu, Puk'siput. Ki Peter otinnisa'atossi akh'iosatsis, itokh'itauauökau omük'sikimi mök'ittapposi Jesus. **30** Ki otsnís'si eik'sopuyi, itsiko'pum: ki otaumutüp'süppopiisi omük'sikimi ita'sainiepyuyi, ki au'aniu Nin'a, Kõmotse'piokit. **31** Ki Jesus

itüp'sauksikins'tsakiuaie ki itsën'iauaie, ki an'istsuaie, ksësto'a enükaumai'tükkiaua, kumauk'saietükkiks? **32** Otsito'tosau akh'iosatsis, itsiksist'sopu. **33** Anniks'isk itsüp'popixk akh'iosatsis itoto'iauaie ki atsimmim'miauaie ki an'iaiu, E'mümi kitam'i Ap'istotok'iuä okku'i. **34** Ki otau'pümmossau, itoto'iau Gennesaret istau'össini. **35** Ki annim' istšín'ax, ots'ksínuoössau, itüp'skükiau kõnüs'ksökkum sa'akapotsi, ki itotsip'iauaie ikõnai'oktokosix: **36** Ki au'kõmõnistsiauaie (Jesus) mökskaks'ixenšsax oso'kõšim itssaiin'ikaists: ki manists'eipi kaien'imix ün'nineetsimi sokap'okuttotoax.

15 AI'SĪNAKIX ki Pharisees, Jerusalem itsitappimix otsit'totaakax Jesus, ki an'iau, **2** Tšanistapiuats umut'ünistüpaipixipiau ükaitappix otün'issuaiauësts? Oyis'sax ke'tan, matüstsümü'ax. **3** Noküt'anistsiuax ku'maukanistüpaipixipuaišks Ap'istotokuia otse'poawsinni kõk'satsisaai kiksist'apünissuai? **4** Ap'istotokuia an'iu, atsimmim'misau kšn'a ki kiksist'ta; ki, annök' ai'pakosnikuyiuök un'ni ki oksis'tsi, unnianistse'šnsä. **5** Ki kitan'ipuu annök' an'istsiuök un'ni ki oksis'tsi, kotük'sšnaie, kitak'ototokuinanipi nësto'a, **6** Ki küt'atsimmimmiuax un'ni ki oksis'tsi, paio'toau. Kitse'poawsuauests kumut'saiepumapistutsipaie Ap'istotokuia otse'poawsän. **7** Kitsiksist'tapokõmmotsitappiansuai! Esaias prophet kit'sokapenüpanikoau, ki an'iu, **8** Am' ox matap'pix nimut'astokokiau maau'ësts, ki nimut'atsimmimmokiau oto'ünüuauësts: ki u'skëtsipõppuanësts nitsip'piokokiësts. **9** Nitsiksist'tapatsimmimmokiau, ök'aumaisipists ät'suaišksñimats'iauaie nin'ax otan'ipuuauësts. **10** Ki nan'nikõttisuaie o'tappiisinna ki an'istsiuax, Okh'tok, ki sokap'okhtok; **11** Annik' itsüp'popiik maoui' matokapistotok'atsaie nin'aii; annik' sük'siik maoui' itokapistutuyiu'iauaie nin'aii. **12** Ki otüksñimats'ax otsitota'akax ki otan'ikax kiküt'üskšnipa Pharisees otsis'küksau otokh'tsísau annik' epo'awsinik? **13** Ki noküt'ünüu, kõnai'süpipumanists Nin'a spots'im oküt'taisüpipumattopistsi ak'süskõpattopiësts. **14** Amau'patokau; naps'tsiotüppinnükiau naps'tsiox. Ki naps'tsiuä ätüppin'nüssi napstsi'i, atün'iaksšni akai'akitsüppopiiau. **15** Peter itüman'istsiauaie, nokksšnim'atsokinan am'om parable. **16** Ki Jesus an'iu, kiküt'taisakiaisauaiokhtsimipiuua? **17** Kiküt'taisauaiokhtsimipiuua, annik' itsüp'opiik

maoi'i, itūp'sūppopiu mo'koanni ki ipsai'piosop? 18 Ki annists'isk itsūks'isk maoi'i u'skēttsipōppi itsūks'iax; ki itokap'istutuyiauaie nīn'aii. 19 U'skēttsipōppi itsūks'ēsts sauum'itsitsitanīsts, inik'sīsts, auōk'otanīsts kōmos'ists, istūp'saiepītsīnni, atauūn'īssīsts; 20 Am'ostsk itokap'istutuyiauaie nīn'ai'i; ki maks'oyissi otsauomūs'tsīmīssi matokapistutuyiuats nīn'aii. 21 Jesus itūm'istūpa'atomaie, ki Tyre ki Sidon īstssoots'īsts itsitap'po. 22 Ki sat' sit, Canaan ista'ke itsux'iu annists'isk issoots'istsk, ki itasaine'poattsuaie, ki an'iu, Kīm'okit Nin'a, David okku'! Nītūn'na eiko'ksīstutoau maka'pistaaw. 23 Ki matsitsīpsattsuatsaie. Ki otūksnīmatsax otsitota'akax ki otau'kōmōnikax ki an'iax Ūnnīstūp'skōs; nitūksauasaine'pōūkīnan. 24 Ki nokūt'anīstsiuax, nikak'itūpskoko Israeli īstat'stanix emūk'ikīnaiīx. 25 Otsitūmitota'akaie ki otatsīm'mīmokaie, ki an'iu, Nin'a Spum'mokit! 26 Ki nokūt'anīstsiuaie, matōkhsiu'ats mōk'otsīssi pokax otsau'ōsīnoaii mōkitūp'apīxīsēsts imitax'. 27 Ki (ake'ua) an'iu, E'mūniū, Nin'a; ki imitax' au'attomiaū pinikēsts īnnīssi'īsts otsin'aīmoauai otsitau'yipiaie. 28 Jesus itūmok'anīstsiuaie, Ake', omūk'o kītaumai'tūksīnni: Ūnnianīstsīts'tsīs kitsītsi'tatopi. Ki otūn'ni ikuttotoai'īnai annik' itai'ksīstsikumīopik. 29 Ki Jesus itsī'stūpaatomaie annim', ki itast'toto Galilee istomūk'sikīmi; ki ita'mīssō nītum'mo ki itau'piu annim'. 30 Ki akai'tappix otsito'taakax, ki ipokom'iauaū ūs'tsekaiix, naps'tsīx, kūttaiai'puyix, iko'mūksīx, ki akaiēm'ix stsīk'ix ki Jesus okt'sīsts itsīn'apīksīstsiuaux; ki ikut'tutuyiuax: 31 Ki kōnai'tappix ek'skaietūkkīau, otsīnno'ōssauax kūttaiai'puyix otse'puyīssax, ki iko'mūksīx otokut'totoōsax, ki ūs'tsekaiix otatau'ōkāsax, ki naps'tsīx otsaps'ax: ki ūs'tsakōttsīau Israel īstap'īstotokii. 32 Jesus itūmīn'nikōttsīuax otūksnīmats'ax, ki an'iu, nitai'kīmaiaū o'tappiisīnna nioks'kai ksīstsi'īsts nitopokau'pimokīau, ki matokoyiu'axau: ki nīmat'aksīstūpskoauaxau otau'notssau ōkskakūmitseni'au moksoku'i. 33 Ki otūksnīmatsax an'īstsiuaie Tse'ma nōkitotsīpīnan'a ke'tani manīsto'mūkopiaū mōk'otkuīsēsts o'tappiisīnna? 34 Ki Jesus anīstsiuax, Tsanetso'a ke'tanīsts kitsinan'ouaēsts? Ki an'iaū, ikīt'sīkaiaū, ki unna'tosīmi inūk'umix. 35 Ki an'īstsiuax o'tappiisīnna, ksōk'kum mōkittopasax'ax. 36 Ki

mat'sīmēsts ikīt'sīkaiešts ke'tanīsts ki mammix', ki a'tsīmōiikau, ki a'mīnōtsīmēsts, ki ikotsīuax otūksnīmats'ax, ki ūksnīmats'ax ikotsīu'ax o'tappiisīnna. 37 Ki ikōnau'yiaū, ki ikuyi'au; ki mat'sīmiaū pinikēsts īskim'iauešts ikīt'sīkaīi īksīmmatūk'isokaiēsts itui' tsīsts. 38 Annīks'isk au'yīx nīssoyīm'i omūk'sīkepīppix nīn'ax, ki akex, ki pokai. 39 Ki itsī'stūpskuyiu o'tappiisīn'na, ki itsīt'sūppopiu akh'iosatsīs, ki ito'to Magdala īstssootsīsts'i.

16 PHARISEES ki Saducees ipok'itotoiaū ki as'saksksīnnuyiauaie, ai'puīnūmiaū mōkanīs'tsīnnomōōsax spots'im īstap'stosīnni. 2 Nokūt'anīstsiuax, autūkkus' si, kitan'ipuan ak'etameksītsi ku; āmawk'īssoksisstsiukuists. 3 Ki ksīskūnna'tūnnīssi, ak'akapīksīstsiuku annok' ksīstsi'ukuī, amawkīssoksisstsiukuists ki ikīkīn'inatsīu. Kitsīksīs'tapokāmotsitappiansuai! Kītokot'ainīpuau assoksis'tsiukuists ostokso'auēsts; ki kīmatokot'ainīpuau annīsts'isk ksīstsi'īstsk īstap'stosīsts. 4 Otsauum'itsitappiisīn'na ki otau'ōkotaitappiisīn'na ap'satsīmiaū apsto'sīnni; ki matakokotau'axau apsto'sīnni; prophet Jonas otap'stosīnni akokotauaie'. Ki skītsīu'ax ki itsīs'tapu. 5 Ki otūs'ksnīmatsax otau'pūmmosau pakhts'esaiīksnīmīmiaū mōk'atūksau ke'tani. 6 Jesus itūm'anīstsiuax Mokōk'ik ki iskskats'īk Pharisees ki Saducees ītsi'kopūtsketatsīsau. 7 Ki ai'sītsīpsattseiaū, ki an'iaū, nīmatotsīpīnan'a ke'tani, 8 Jesus otsīnno'ōsax, an'īstsiuax, Inūk'aumaitūkkīx, kumauk'sītsīpsattseīpuauaīks, kītsauo'tūksuai ke'tani? 9 Kīkūt'taisakīaisauokhtsīmīpuaua, kīkūttaisauūksnīpuaua nīsīto'mūksīkepīppix matap'pīx ītsīsīttu'īsts ke'tanīsts, ki tsanetso'ā kītots'īpuauēsts īksīmmatūk'isokaiēsts? 10 Nīstoyīm'i omūk'sīkepīppix matap'pīx īstokītsīkaīsts ke'tanīsts ki tsanetso'ā kītots'īpuauēsts īksīmmatūk'isokaiēsts? 11 Kumauk'staīokhtsīmīpuauaīks kīmat'sītsīpsattopuau'ats ke'tani, kōkīskskatsīssuai Pharisees ki Saducees ītsi'koputsketatsīsau? 12 Itūm'īsksnīmīmiaū matsemīu'atsax mōksīskatsīsaie ke'tani ītsi'koputsketatsīs, ki ai'semīuaxmōks'īskatsīsaie Pharisees ki Saducees ots'ksnīmats'tūksuaīax. 13 Jesus otsīto'tosī Cesarea Philippi, ai'sūppōōtsesattsiuax otūksnīmats'ax, Tsa anīu'axau matap'pī nesto'a nīn'au okku'i nōk'ūmsi?

14 Ki an'iau, stsik'ix John Baptist: stsik'ix, Elias: ki stsik'ix, Jeremias, ki stsik'ä prophet. 15 An'istsiuax Tsa kitak'anipuuau nõk'üm-si? 16 Ki Simon Peter noküt'anistsiuaiie ksësto'äkauk Christ, Ap'istotokuia ipai'tappiiuik okku'i. 17 Jesus noküt'anistsiuaiie kitatsim'si, Simon Bar Jonas. Ik'sisakuyi ki aa'püni kimat'üsksnimatsok'astsau: nin'a spots'im kitusksnimats'ok. 18 Ki kita'atanisto, ksësto'äkauk Peter, ki am'om ok'otoküm nitak'ittokhitokoiska church; ki Hades istokh'sepistanists matakatsiu'atsaie. (Hadēs g86) 19 Ki kitai'akokoto spots' im istsin'naiisinni itotai'kauaipixixtükioipi; ksök'kum kitai'akomianistomopipi, spots'im ak'itomopipo; ksök' kum kitai'akomianistapotsippi spots'im ak'itapotsip. 20 Itüm'anistsiuax otüsksnimats'ax mõkstaitsinnikoõsax'aie osto'i otüm'si Jesus Christ. 21 Annik' Jesus itaumütüp'anistsinomoyiuax otüsksnimats'ax manistakittappopi Jerusalem, manistaks'ipuinaistoto'awpianaie omüx'ymix ki omük'atoiapiekuax ki ai'sinakix, ki manistaks'enitawpiauiaie, manistaks'ipuuistotoawpiauiaie nioks'kai ksistsikui. 22 Peter itümo'toyiuaiie, ki aumütüp'sitsipsattsiauaie, ki an'iu, Nin'a kõkünüstis'p'piokosi; matakittotstsiu'ats ksësto'a. 23 Ki itapotükau'aie, ki an'istsiuaiie Peter apüt'tokokit, Satan; kõk'kitstsskimsükü; kimatsskümüau'ats Ap'istotokuia kitsksska'tüksists annom' ksökkum. 24 Itümanistsiuax otüsksnimats'ax Iststsi'ki matap'pi makopokiuo'õssi nësto'a, ünnianist'auütsikimatsistotos, ki ünnianistto'tsıs otauai'staksinni, ki ünnianistopokiuos nësto'a. 25 Annök'aiakitsikõmotsepiosiuok opai'tappiisinni, akatstomaie': ki annök' itai'akatstomök opai'tappiisinni, nëstoi umutak'atstomaie, ai'akokonimaie. 26 Tsanetso'ä matap'pi ak'okuistüpasokuiim'ats minan'attüssi kõnüs'ksökkum, ki atsto'si otsipai'tappiisinni? Awx'a otai'akokotawpiaie opai'tappiisinni? 27 Nin'au okku'i akototo'yinaie Un'ni ots'tsapinasinni ki oto'tokatatsix akopokiuo'iax, ki kõnai'tappix manistsi'piësts otap'otüksuauësts ak'ünistokotsiuax. 28 Kit au'münistopuuau stsik'ix annom' itai'puyiau, matakattotsim'axau eino'sinni otsauomai'noõsau nın'au okku'i otsin'aipuksipusi mõks'inaisi.

17 OTAIKSIUO'ËSTS nauyi ksistsikuists Jesus mat'toyiuax. Peter, James, ki John oskün', ki

itünistüp'p'iuax spi'tummo. 2 Ki otsakiainoõsuaie it'oketsistümüinaie; ki ostoks'is' iikkün'natsiuaiie manist'ikkünnasuyipi nato'si, ki otsistotos'ists ksix'ınatsiësts manisti'ksixınatspi ksistsikui. 3 Ki sat'sit, itsina'kuaiëmiau Moses ki Elias, ki ai'sitsipsattsiauaie. 4 Peter itüm'anistsiuaiie Jesus, Nin'ä, ökh'siu annom' nõk'ittaupisinan: ökh'sitükkieniki, nõkapistutsisinan annom' nioks'kai api' manists; tuks'käii kõksinan'attosi, ki tüks'kaii Moses mõksinan'attosi, ki tuks'kaii Elias mõk sinanattosi. 5 Otsakiai'puyissi, sat'sit iikkün'aisoksisstikuyi ituyi'künakoaiau: ki sat'sit, epo'awsinni itots'tsiu assoks'is' tsikui, ki an'iu, Am'o nitük'omimokos nitsekökh'simmau; okh'tok. 6 Ki üsksnimats'ax otokh'tsısuaie itopi'iau ostokso'auësts, ki eks'kaikopumiau. 7 Ki Jesus ito'to, ki i tsixen'iuax, ki an'iu, Nipuuak', ki piniko'puk. 8 Ki ot'süpsau matsinnuyiau'axau matappix, kaks'innuyiau Jesus. 9 Ki nituin'moyi otsinissat'tosau, Jesus itsem'iuax, ki an'iu, Pinanıs'tok matap'pi kitsinip'uauësts, Nın'au okku'i otsauomät'sipuausi eınsin'ni. 10 Ki otüs'ksinimatsax aisüppoõttsesat tsiauaie, ki an'iau, mauk'auaniıksixau ai'sinakix ak'otomoto Elias? 11 Ki Jesus noküt'anistsiuax, E'müniu, Elias ak'otomoto, ki akokõnau'kömototom. 12 Ki kitan'istopuuau, Elias ük'auto, ki matsksimuyiu'axauaie ki nitsis'tutuyiauaie manistüp'stapiau. Neto'yi akünistai'puınattsiauaie Nın'au okku'i. 13 Itüm'ıksinimiau üsksnimats'ax umutai'sitsipsi John Baptist. 14 Otsito'tosau o'tappiisın'na, nın'aai otsito'taakaie itsito'topistuksisano'piınaie, ki an'iu, 15 Nin'a kım'ıs noko'a; au'atusınau ki eks'ipuınüm: ai'kapitsuiopiu istsii ki ai'kapitsuiopiu okke'. 16 Ki nitsitotsip'iauaie kitüksinimats'ax ki matokotokuttotu yiuaxauaie. 17 Jesus itüm'änıu, o'sauomaitükkesinna ki otapok'apitappisınna! Tsanetso'a kitakopokau'pimopa? Tsanetso'a kitak'itsitattopu aua? Puksip'p'potokik. 18 Ki Jesus seıtsip'sattsiauaie sauum'itsıstaaw; ki itsüksiinai; ki annik' pokau' ikut'totoau. 19 Üsksnınats'ax itüm'itotoiauaie Jesus ki an'iau, numauk'sauokotsatüppiksistünan? 20 Ki Jesus an'istsiuax, Kitsauomai'tüksinni: kıtai'münistopuuau, kemük'enükotsıssi kitaumai'tuksinni, manist'omükopi mustard itotai'süpipumauopi kitakokot'anistop am'om

netum'moyi ök'ümüstüpotosi omim', ki ak'itüpietsiu; ki matakitsstipa kiküt'taakokotsüstutsipuaii. **21** Am'oi ünaništap'pi matomai'süxiuats saits'tsüsiu a'tšimoikani ki sauau'yisinni. **22** Ki otsa'kiitaupišsau Galilee, Jesus an'jštsiuax, Nin'au okku'i ak'okotau matap'piix: **23** Ki aks'inittsiauaie, ki nioks'kasi ksüstsiku'jšts, akütsitsipua'atsau. Ki eks'kaikikinetükkiau. **24** Ki otsütto'tosau Capernaum, anniks'isk au'tujixk mix'kim, itoto'iau Peter, ki an'iau, küttoimisauaiponitau'atskits'n'aim? **25** An'iu, A, ki otsipš'si nap'ioyis Jesus i'tomsitsipsattsiauaie, ki an'iu Tsa kitsta'pa, Simon? Tükka' au'tuyiua mi'kim ksökkum įstš'n'ax? Otauüt'okosi, ki pie'tappix? **26** Peter an'jštsiauaie. Pie'tappix. Jesus an'jštsiauaie, o'kosoauax matakotümaiponitau'atsax. **27** Ki, nökstaisau'kosatsösau įs'tüpuok omük'sikimi, ki sua'piksüstsšs amik'atsis, ki mammi kitotom'omikani mattos'; ki pakui'n'ainiki kitak'okonoau mix'kim: annök' mattos', ki ko'tšisau, kitak'siponitanuni.

18 AN NIK' otüskšnįmats'ax itoto'iau Jesus ki an'iau, Tükka' mištüpomüksim'a spots' im įstš'n'naiisinni? **2** Ki Jesus įstš'n'iköttsiauaie inük'sipoka ki itüt'sikipotoyiua. **3** Ki an'iu, kitau'münįstopuau saisau'aitsinoeniki, ki saie'tumanįstšinoeniki inük'sipokax, kimataksipi'puaua spots'im įstš'n'naiisinni. **4** Annök' aks'inüksipokaįstutosiuök manįst'inükstšimipi am'o pokai'i, įtsis'tüpomüksim spots'im įstš'n'naiisinni. **5** Ki annök' ak'autuyiuök tuks'kai inük'sipokaįstotosišsk, nęsto'i nitau'tok. **6** Ki annök'įstsskįm'skükiats'iuök tuks'kümi anniks'įsk inük'sipokaxk nitau'maitokixk, ökh'siu pikiak'įokotoki kįn'attossaie, ki inets'įssi omük'sikimi. **7** Įstsskįm'sküksšni it'okapiu ksökkum, Įstsskįm'sküksšts ak'itotoiau; ki annök' nįn'auök paiuk'sipįppotomök įstsskįm'sküksšni, aks'ksnįmaie maka'pi! **8** Ün'nikaie kotsš's ki koköt'si įstsskįm'skükiats'otsenikiau, köksnįt'au, ki miš'tüpapiksįstaiu: itökh'siu kök'kitsipišsi opai' tappiisšni köks'įstsekaiisi ki kök'opoköksi, kökstaitü'apixikösi küttaiaiapunstsiuasi ki kitai'akokötsšts ki kitai'akötsšts. (aiönios g166) **9** Ki koöps'pi įstsskįm'skükiatsotseniki, sauau'tos, ki miš'tüpapiksštsšs: itökh'siu kök'kitsipišsi opai'tappiisšni tuks'küm moöps'pa; kökstaitü'apixikösi küt'taiiapunstsiuasii, ki kitaiakoöpspx. (Geenna g1067) **10** Mokök'ik

kök'stauksšstotoawsi tuks'kumä am'oksk inüks'tšimix: kitan'įstopuau spots'im oto'tokatatsuaux üks'skatsšimiau Nin'a ostokšs'ie spotsim otsitau'pipi **11** Nįn'au okkui ito'to mökštsikömotse'piösaie annök' at'stauök. **12** Tsa kitüs'tapuau? Nin'an minan'attüssi kepįp'pi emük'ikįnax ki tuks'kümi itünįs'tapu, küttoimisauüskštsimiu'axau pikšįp'pi piksi'koputsi, ki küttoimisauaitappo'ats netum'moįsts, ki küttoimisauapsümmiuats annök' nittüppu'ök? **13** Ki iküm'okonoössaie, kitau'münįstopuau manįstse'tametükkipiax pikšįp'pi piksi'koputsi otsaiiš'tapusax įtsš'tüpskaietametükkiu annök' ikon'įmauök. **14** Neto'i omat'sitsitanats Kin'ä spots'im tuks'kümi anniks'isk inük'tsimixk mök'saiinakuaišsau. **15** Štsik'i, kumu'pappiipi sauo'kömotsšstototseniki, matan'įstšs otsauo'kömotsitappiisšni, ksęsto'a ki osto'i namiš tsitappiik; okh'totseniki kitse'motsau kumu'pappiipi. **16** Ki saiiokh'totseniki, tuks'küm tsöktau na'tokumix pokitappomįsau, könai'poawsšts möks'eikosau, otokh'tšisau natsitappix, tsoktau nioks'kaitappix. **17** Ki sauokli'toüşax, anįstšs'church: ki sauök'h'tšišsi church, ünňianists'is sai'etükkiuä ki publican. **18** Kitau'münįstopuau, kitsit'aiipipi ksök'kum, akitaiipip spots'im: ki kitsitapotsippi ksökkum, akütsitapotsip spots'im. **19** Kimat'anįstopuau, netum'anistsitsitainoainiki kitak'aukömönisuai, Nin'a spots'im aks'įstutomoyiuaie. **20** Natokümi tsoktau nioks'kümi nitsn'iköšim itsitomo'oaupi nįt'sitaitütsikiaupi. **21** Peter itümitotoaie, ki an'jštsiauaie, Tsanetso'awtau numu'pappiipa nöksauumitsštu-tuyišsi, ki nöks'ksnnoössi? Akokitsikaiasts? **22** Jesus an'jštsiauaie, Kimatanįstopa ikit'sikaięsts, ikitsikippuięsts ikit'sikaięsts. **23** Spots'im įstš'n'naiisšni nitum'anįstsiu omüx'įna annök' ak'okökštsįmaiauök otsitappim'ix. **24** Ki otau'mütüppükštükšisi tuks'küm ot'sittotsippotokaie, ke'pi omük'sikepįppyi mix'kimix otai'akokotopixaie. **25** Otsai'įtsšišsi mökokotösaie, Otsn'aim an'įnaie mök'apikosaie, ki otokem'an ki o'kosix ki otoköna'nanįsts, ki mökotoku'yįsax mi'kimix. **26** Otsitappimi itopįstuksšsano'piįnaie ki atsšmmįmmi'įnaie ki an'įnaie Nin'a, pinane'tükkit ki kitaksüpaniš'tsokoto. **27** Ki annök' matap'piuök otsn'aim kaiįm'iuaiie ki paio'toyiuaie ki ünňim iks'ksnnyuuaie. **28** Ki neto'ök matap'piuök süx'iu, ki tuksküm'i otopok'apotükkimix ikon'oyiuaie

otai'akokok'isk kep'p'pii a'pūnasainix; ki een'iuaiē, ki paiu'tsīniuāie ki an'iu, Ponitat' kitai'akokokipix. **29** Ki otopokapotūkkim'i itoi'pīstuksīsanopiīnaie, ki aukōm'ōnīstsiuaie, ki an'iu, pinane'tūkkit ki kitaksūpanīstsohoto. **30** Ki matōkhsitūkkū'ats; ki itappo' ki itsipsts'tapiksīstsiuaie itai'okiakiopi, otsauomaisūpanīstsiptonitasaie mōkstaisūksaie. **31** Otopok'apotūkkimix otsīnīs'sax eks'kaikikīnētūkkūia, ki ito'toiau, ki otsīn'aimoauai aiīstnikuyiauēsts. **32** Ki otsīn'aim otsīn'nikōttossāie, an'īstsiuaie, Sauum'itapotūkkūiā, kitai'akokokipix kitsīn'omokitan'ikipi: **33** Kanīs'tsikīmopi kumauk'sauanīstsikīmaīsk kitopokap'otūkkimokā? **34** Ki otsīn'aim īstse'tūkki'īnai, ki itsitūpumūts'kaīuaie pu'īnaitappix otsauomai'sūppiponitassaie. **35** Neto'i Nin'a spots'im kitak'anīstotokoau saīsin'īminoainiki ku'sskētsipōpuauēsts kumut'aukīmaupuai kumu'pappiipix.

19 KI Jesus annīsts'isk epo'awsīsts otaīksiu'attosēsts Galilee itsīstūpa'atomaie. Ki Judæa istssoots'ists, Jordan mīs'taputsim, itoto': **2** Ki akai'tappix ipokiuo'iauaie; ki annim' ikut'totoyiuax. **3** Pharisees itoto'iauaie, ki as'saksksīnnuyiauaie ki an'īstsiuaie, ōkhsiu'ats nīn'au kōnai' nūkūnīstapīsts mōk'anīstūpskoōsaie otokem'an? **4** Ki nokūt'anīstsiuax kikūtānīstop'ats sinak'sīn, annōk īstsītsap'īstutuyiuōkax ap'īstutuyiuax nīn'au ki ake'u. **5** Ūn'nikaie nīn'au itai'akskītsiu ax un'ni ki oksīs'tsi, ki ai'akūkomīmīmu otokem'an: ki akitum'anīstoksisakumiau. **6** Ūn'nikaie matsīstokūm'axau, itse'tumanīstoksisakumiau. Ap'īstotokiua otsipo'totopīsts, pinīts'tsīs matap'pi mōkai'aketotosēsts. **7** An'īstsiuaie, nīauk'anīi Moses ōk'okotōsi sinak'sīn, ki ōk'ūnīstūpskoawsi? **8** An'īstsiuax Moses, kumut'sipotomokoau kitse'usskēttsipōppisui, kōkotūnīstūp'skoōssuai kotokem'anoauax; ki īstsīts'i matūtūnīstsiu'ats. **9** Ki kitanīstopuau annōk' akūnīstūp'skuyiuōk otokem'an, sauau'ōkotasaie, ki otai'kaokemaitai stsīk'i itau'ōkotau: ki annōk' ikem'attauōk itūp'skoauōk, itau'ōkotau. **10** Otūs ksīnimatsax anīstsiuaie Ūnnianīsts'īssau nīn'au ki otokem'an, matōkhsiu'ats mōk'okemsi. **11** Ki an'īstsiuax kōnai'tappix matokot'otsīmaxaie annīk' epo'awsīnik, annīks'isk iko'taxk nītsīmaīuaie. **12** Itstsi'i iuai'itax itsipo'kaīiau; ki stsīk'ix matappix iuai'itsīuax, ki

stsīk'ix iuai'itastotosīu, Spots' im īstsīnnāisīnī umut'uaiītastotosīu. Annōk' ikot'totsīmōk ūnnianīstots'īsaie. **13** Inūk'sipokax itotsīpotoiī mōkīttochītsīkīns'tsaksax, ki mōkitatsīmoīkasi: ki ūksīnīmats'ax an'īstsiuax unnai'e. **14** Ki Jesus an'iu, Pokītsīm'mokau inūk'sipokax ki pinānīs'tokau nōkstai'puksīpaaīssau. Ūn'nianīstaps'iau spots' im īstsīn'nāisīnī. **15** Ki itokhītsīkīns'tsakiuax, ki itsīs'tūpaatomaie. **16** Ki, sūppīt, tuks'kūmi itsitotoīnaie ki an'iu, Ōkhsīn'ai, tsanīstap'īua nōk'ōkhsīstutsīpi, nōkkuīnan'si ūsk'sīpaitappīisīnī? (aiōnios g166) **17** Ki an'īstsiuaie, Kumauk'ainīkūk'īks ōkh'si? Matūtstītsīpa ōkhsī, nītūks'kūm, Ap'īstotokiūā, itōkh'siu: makītsīpīm'enīki opai'tappīisīnī, sat'sītēsts okōk'itsīmanīsts. **18** An'īstsiuaie Tsīstsīmā? Jesus an'iu, kimataksenīk'īpa, kimatakau'ōkotapa, kimataksīkōmos'pa, kimatakitūp'saiepītspa. **19** Ūkomīm'mīsau kīn'a ki kīksīs'ta; ki, kitak'anīstūkomīmīmau kitopokau'pīmau kanīstūk'omīmīmospi. **20** Man'ikōppi an'īstsiuaie. Nītokōnūs' satsīpīau am'ostsk nītōk'umapīsi. Tsanīstap'īua nīkūt'tomūssatsīpi? **21** Jesus an'īstsiuaie maksūpanīs'tsīmīnīki matap'ikōttoat kitsīnan'īpi ki ko'tsīsau kīm'atapsīx, ki kitak'okuīnani treasure spots'im: ki puk'sīput, pokiuot' nēsto'a. **22** Ki man'ikōppi otokh'tsīm'si annīk' epo'awsīnik, itsīkīkīn'īstapu: tūk'ka ek'akauoi otsīnan'īsts. **23** Jesus itūm'anīstsiuax otūksīnīmats'ax, kitau'mūnīstopuau, ako'tsapsīuā ak'skotoītsīpīm spots'im īstsīn'nāisīnī. **24** Ki kimat'anīstopuau aks'īstūpīksīstspīpīu'camel mōkotsīsuppōksūx atūnau'ksīs īstakūn'īkai, ki mataksīksīstspīpīu'ats ako'tsapsīuā mōk'itsīpīssi spots'im īstsīn'nāisīnī. **25** Otūksīnīmatsax otokh'tsīmsax ek'skaīetūkkūia, ki an'īau, Tūkka' akokotsīkōmotse'pīau? **26** Ki Jesus ūs'sūmmīuax, ki an'īstsiuax matap'pīx matokotsīsttsīm'axau; Ap'īstotokiūā ikotokōn'apīsttsīmēsts. **27** Peter itūm'anīstsiuaie, sat'sīt, nitokōnūsskīpīnan ki nītopokiuo'pīnan ksēstu'a. Tsa nītakanīstokuīnan'īpīnan? **28** Ki Jesus an'īstsiuax, kitau'mūnīstopuau, ksēsto'au kitopokiuo'puau nēsto'a, Nīn'au okkūi otak'ittokhīttapīssi ots'tsapīnāiso'pōtsīs, ksēsto'au kitak'ittokh ittau pīpuau na'tsīkoputtuyīsts asso'pōtsīs kōkitokōk'itsīmattosau Israel ītsīstīkoputsīx matap'pīx. **29** Ki annīks'isk skīm'īxk oko'auēsts, ki annīks'isk skīts' ixx umu'pappīpuauax ki

ot'akemoauax ki un'ouauax, ki oksist'ouauax ki
otkem'anoauax ki o'kosoauax, kiotsin'simmanoauax,
nesto'i itskim' iauests, kep'p'pi ak'okuyiau, ki
akokuinan'attomiau usk'sipaitppiisinni. (aiōnios g166)
30 Ki akai'tappix matom'six ak'sakoissiau, ki sako'issix
ak'otomsiau.

20 SPOTS' IM İstsin'naiisinni netoi'nitsiu nın'au,
nap'ioyıs İstsin'aim, annök kök'kōnisuxiuök
mök'anİstosi ap'autükkix, mökapotomoyısax
otsın'sİmman. 2 Ki ökh'situkkisax mökokuyısax
tuks'kai ksİstsikui tüks'kümi apün'asaini itüp'skuyuiax
otsın'sİmmani. 3 Ki nioks'kaii itai'ksİstsikumioipi
mat'suxiu, ki stsik'ix nan'nuyiuax nam'itaiyuyi
itau'pumopi, 4 Ki an'İstsiuax noköt'sitappoak
İnsİM'man, ki mököm'otsİssi kitak'okotopuau,
ki itappo'iau, 5 Nau'yi itai'ksİstsikumioipi,
ki piksu'yi itai'ksİstukumioipi, mat'süxiu, ki
netoi' mat'anİstsiu. 6 Ki nİtsiko'puttuyi
itai'ksİstsikumioipi, İtsüx'iu ki ikon'oyiuax stsİk'ix
nam'itaiyuyix, ki an'İstsiuax konai'ksİstsikuyi
kumaukai'amitaiyuısk annom'? 7 An'İstsiuaie
mats'İtstsipa matap'pi nöK' anikİnan. An'İstsiuax,
Noköt'sitappoak İnsİM'man; ki mököm'otsİssi
kitak'okuinanipuu. 8 Ki autükkus'si, İnsİM'man
İstsin'aim an'İstsiuaie otap'otomoki, niniköt'sİsau
ap'autükkix, ki ko'tsisau saiak'inosattaupiau,
matom'okotsİsau sako'İssix, ki tüm'okotsİsau
matom'six. 9 Ki İstoto'sau nİtsiko'puttuyi
itai'ksİstsikumioipi itaumütüp'apotükkix, könai'İnax
iköno'kuyiau apün'asaini. 10 Ki matom'six
İsto'sau, üs'taiuau mökoku'yİsuaie stsİk'i; ki
iköno'kuyiau apün'asaini. 11 Ki otoku'yİsuaie,
itüpaupape'poawtsiuaie nap'ioyıs İstökhsİN'ai,
12 Ki an' iau, annİks'İsk sako'İsİx nituk'skau
itai'ksİstsikumioipi itapotükkiau, ki kanİstokotaiu
kanİst'okokİpİnan ki ksİstsiku'i İstİksİs'tutsİssİNni
nitap'autükkİpİnan. 13 Ki an'İstsiuaie
tuks'kümi, Napi'a, kimat'omaikİmatsİstotopa:
kiküt'tomaiökhsİtükkipa tuks'kümi apün'asaini? 14
Matsİt' kitsinan' ki mİs'taput; nitak'anİstokotau am'o
sako'İssiu kanİst'okotopi. 15 Küttomökhsİuats nİtsinan'
nanİstİtsİtapi nöK'anİstutsİssi? Kütaukapiu'ats
koöps'pi, mök'ökhsİssi nİtsinan'? 16 Ki sako'İssix
akotom'siau, ki matom'six ak'sakoissiau; tükka
akaiēm'ix ni'niköttaiau, ki un'natosİmix mat'toaiu.
17 Ki Jesus otsİtüpamİssosi Jerusalem, na'tsikoputtsİx

otüs'ksİnİmatsax itünİstüp'İikax, ki an'İstsiuax,
18 Sat' sit aitüpamİssau'op Jerusalem, ki nın'au
okku'i akitüpomüts'kau omük'atoiapiekuax
ki ai'sİnakix, ki akünİstokökİtsİmüt'tsiuaie
möks'eİnsaie. 19 Ki akütsİtüp'omütskau Gentiles
mökİtapapİstotoössuaie, ki mökİtsİtİps'ossuaie, ki
mökauai'stösaueie; otsoks'kaİksİtsİkusi ak'ütsİpuau.
20 Zebedeu oku'ix oksİs'toauai ipok'İtotomiauax oku'ix,
ki atsİmmİM'miauuaie, ki au'kömönİstsiuaie tuks'kaii.
21 Ki an'İstsiuaie, Tsa kanİstİtsİtapa? An'İstsiu aie. Anİt
am'ox nitai'akokosİx mökİttaupİsau kitsİN'naiisİNni,
tuks'küma netots'i, ki tuks'küma e'aksİsauotsi. 22
Jesus an'iu, kimatsksİnİp'uaua kitau'kömönİkİpuai,
Kİkütaiakokotsİmİpuau annök' kos'ök
nimutai'aksİmİpük? Kİkütaiakokotüstapİnükİpuau
üsta'pİnüksİnni nimutai'aküstapİnükİpi?
An'İstsiuaie, nitokot'ünİstspİnan. 23 An'İstsiuax
kitak'ütsİmİpuau no'kosä, ki kitak'üstapİnükİpuau
üsta'pİnüksİnni nimut'aküstapİnükİpi;
ki nimatsinanestsau kökokotosuai kökİttaupİsui netots'i
ki e'aksİsauotsi nesto'a, ki annİks'İsk matap'pİxk
NİN'a ük'aisüppütsİstotomoyiuax, otaksinan'oaiau. 24
Ke' pİx otokh'tsİmsau İstİmmİM'miauax na'tsitappİx
İpapiİmmotseİx. 25 Ki Jesus niniköt'siuax, ki
an'İstsiuax, kits'ksİnİpuau Gentiles otsİN'aimoauax
otain'aiİskotokoaiauax ki annİks'İsk omüx'İnaxk
nokötai'naiİskotokoaiauax. 26 Ki mataketümanİstsiu'ä
ksösto'au: annök' ak'omüksİmök, ünaniİstap'otüksİ;
27 Ki annök' kitaks'İnnauükök ünaniİstap'otüksİ:
28 NİN'au okku'i matütoto'ats mök'apotomoösaie,
mök'apotomoösi umut'oto, ki mök'İtatsuaumütskotosi
akaitappİx opai'tappiisİNni. 29 Ki otsİstüpaatosau
Jericho, akai'tappİx İpokiuo'iauaie. 30 Ki satsİt,
natsİtappİx naps'tsİx pitsiko'-otsİM i tau' pİx
otokh'tsİsau Jesus umutak'İtsskosaie awk'umiau,
ki an'iau, kİm'okİnan, NİN'a David okku'i. 31 Ki
o' tappiisİN'na ai'semİauax mökstaie'puyİsax: ki
matsİstawk'umiau ki an'iau kİm'okİnan, NİN'a, David
okku'i. 32 Ki Jesus İtsİpu'yiu, ki nan'niköttsiuax, ki
an'iu, Tsa kök'anİstutopuau? 33 An'İstsiuaie, NİN'a
möksİkauopiisaii noöps'pİnanİx. 34 Ki Jesus kaiİM'iuax,
ki İtsİksen'iuax oöps'puauax, ki oöps'puauax
kau'opiau, ki İtopokiuo'iauaie.

21 OTSITASTOTOSAU Jerusalem otsİtotosau
Bethphage, İtum'uasuaie Olives an'İstot
Jesus itüp'skuyiuax na'tsitappİx otüskİnİmats'ax,

2 Ki an'istsiuax, akap'ioyis astsi'im istsipi'ik, kikitakstümkonau üsk'omükstokiua aks'isksipistau, ki o'kosepokai ak'opokitaipuyimiu: apo'tokau ki puk'sip'papotokikau. 3 Ki s'itsipsatsenoainiki matap'pi, kitak'anistaiau Nin'a au'anistsiuax; ki ak'otümütsitüpskuyiuax. 4 I kõnan'istutsip möks'enüpanistosu otan'iipiaie prophet ki an'iu, 5 An'istok Sion otün'ni, Süm'mis kitsin'aimau kitsipuksipa'ak, ikünis'siu, ki üskomük'stoki itokhitopiu, ki o'kosepokai üskomük'stoki o'kosaie. 6 Ki üksinimats'ax itappo'iau, ki Jesus itün'istutsimias manistanistopiax. 7 Ki itsipuksip'p'piauie üskomük'stoki ki okose'pokai, ki itokh'itstomiau otsistotos'ouaests ki itsittokhitstsi'iauaie osto'i, 8 Ki ek'akaitappix saie'kuyiauaie otsistotos'suauests moksokui; ki stsik'ix kaiak'ymiau okün'iksists ki moksoku'i itõkh'tümiauests. 9 Ki anniks'isk matap'pix i'tomaumattoyixk ki itopokiuo'ixk, awk'umiau, ki an'iau, Hosanna ünnianistsitüp'itsis David okkui: Atsim'siu annõk' aipuksipu'õk nin'a otsin'ikõsim; Hosanna mis'tüpspiu. 10 Otsitsipis'si Jerusalem, konai'akapioyis ap'aitsitaiau, ki an'iau, Tükka'ats? 11 Ki akai'tappix an'iau annõk'auk Jesus Nazareth itsiprophet, Galilee istauõsim'im. 12 Ki Jesus itsipim Ap'istotokiua otatoi'apioyis ki anniks'isk itsipst'anmütskotükixk, ki itsipstawk'pumaxk nato'i'apioyis, itsai'tüpiksistsiuax, ki au'õtsuautuyixk otsit'aisinakipuauests ima'põximests, ki au'mütskotükixk kükku'ix otsasso'põtsuauests ima'põximests. 13 Ki an'istsiuax, Sin'aip, Noko'ai ak'anistop a'tsimoikapioyis, ki ksesto'au kanis'tutsipuaue kõmos'iepitix oko'auai. 14 Ki naps'tsax ki üs'tsekaiix itsipstotoyiauaie Natoi'apioyis; ki ikuttotoyiuax. 15 Ki omük'atoiapiekuax ki aisinakix, otünis'ests skai'pissitapists otap'istutsipists, ki pokax otsitsipst'awkkumsau nato'i'apioyis, otan'issau Hosanna ünnianistsitüp'itsis David okku'i, eks'kaasauõkhsitükiau. 16 Ki anistsiauaie, kiküttaiaiokhsitüp'ã otan'iipiau am'oxi? Ki Jesus an'istsiuax, A; kiküttomisauanistopa simaksin, pokax ki üs'stax maau'auests kumut'totssüpanistsistutsip itsak'sin? 17 Ki itskit'siuax ki akap'ioyis ittüp'süxkitsimaie Bethany; ki annim' itsok'au. 18 Ki ksisküna'tünni mat'skitapposi akap'ioyis, itun'otsiu. 19 Ki otsitsinno'õsi moksoku'i omüx'inistsis, itoto'aie ki matsitokonimau'atsaie, nam'itaitssi

suio'pokists, ki anistsuaie, Ünnianist'sauüksaiin as it ksesto'a. Ki omüx'inistsis sotüm'ikünipisuiu. (aiõn g165) 20 Ki üksinimatsax otsin's'au, skai'etükiau, ki an'iau, Mau'maikipikünipisuiu! 21 Jesus an'istsiuax, kitau'münistopuaue Aumaitükkienoiniki, saietükkienoeniki itsistuts'ipi omüx'inistsisi kimataksikaksistutsipa, ki noküt'anistominoainiki am'o nitum'moi, ünistüp'itsit, ki ünistüp'apiksistükkit omük'sikimi; ak'ünistutsip. 22 Kitak'omianistau'kõmõnpuai a'tsimoikainoeniki aumai'tükkienoeniki, kitak'okoksui. 23 Ki otsitsipis'si nato'i'apioyis, omükatoiapiekuax ki matappix ot'omüximoauax otüs'ksinimatstüksu ito'toiauaie, ki an'iau, Tsanistapotümapsin'na kumut'anistutsipuaue am'ostsk? Tükka' kit'okokai am'ok otümapsinnik? 24 Ki Jesus an'istsiuax kitak'oksüppoõtsesattopuaue tuks'kaii anik'ienoiniki kitak'õtanistopuaue otümapp'sinni numut'auanistutsipi am'ostsk. 25 John õtüs'tapinüksinni, Tsema itotstsiu'ats? Spots'im, ki matap'pi? Ki ai'sitsipsattseiau, ki an'iau, mak'aninaniki spots' im; nitak'anikinan, kumauk'stauaumaitoauaiüksix? 26 Ki mak'aninaniki ma tap' pi, nitstünnaunaniau matap'pix; tük'ka ikõn'auaniau John mõkoprophetsi. 27 Ki anistsiauaie Jesus, ki an'iau, Nimatokat'anipinan. Ki an'istsiuax, kimatokat'anistopuaue otümapp'sinni nimut'auanistutsipuaue am'ostsk. 28 Ki Tsa kit'stapuaue? Tuks'kümi matap'pi, na'toküm o'kosix; Ki matom'sii itoto'aie, ki an'iu, noko'ã, matap'otük kit annok'ksistsiku'i nitsin'simman. 29 An'iu Nimat'akittappopa: ki itsako'isauaitsitau ki itsitap'po. 30 Ki matstsik'i itoto'aie ki mat'anistsiauaie. Ki an'iu nitak'ittappo, nin'ã; ki matsitappo'atsaie. 31 Tüma' amoxi üs'satsima un'ni otsitsi'taniaie? An'istsiauaie, Matom'siaü. Jesus an'istsiuax, kitau'münistopuaue kitsauomai'pisuai Apistotokiua istsin'naiisinni publicanix ki mats'akex ai'aksipimiau. 32 Tük'ka John kitsitota'akuau mokom'otsitappiisinni istokh'sokui, ki kimataumaitoauau'ats: ki publicanix ki mats'akex au'maituyiauaie: ki ksesto'au kitsinis'uai kimatsakoisauaitsitapuaue kõkaumai'toausuai. 33 Okh'tsik stik'i parable, itstsiu' tuks'kümi nün'au, nap'ioyis istsin'aim, itsüppipumattomaie insim'man min'istsix, ki itsistse'piskünattomaie, ki itatun'iakiu itsin'iokkeimskaupi, ki spiap'ioyis itap'istutsimaie, ki itõk'kumatokuyiuax ai'insimax ki itsi'pio: 34 Ki otas'tsissi mün'ists otai'akitsetspiests itüp'skuyiuax

otap'otomokix aiñsimax mõk'okuyissi ištšin'įsts. **35** Ki ai'įnsįmax mat'tuyiuaux otap'otomok-ix, ki tuks'kümi, itauaiak'iauaie, ki stšik'i initsi'auaie, ki stšik'i okotokix itau'aiakiauaie. **36** Ki mats'itųpskuyiuaux stšik'ix otapotomokix: ki netoi' an'įstutuyiuaux. **37** Ki sako'okhtsim, itųp'skuyiu okku'i, ki aniu, ak'atsįmmimmiau noko'a, **38** Ki ai'įnsįmax otsįnno'össau okku'i an'įstseiau Am'o otak'sinan; ki, öks'enįtai, ki nõksinan'attopįnaniau otsinan. **39** Ki een'iauaie, ki itsai'tųpiksįstsiauaie įnsįm'man, ki initsi'auaie. **40** Oto'si insįm'man ištšin'aim, Tsa' akanįstutuyia'atsax anniks'įsk ai'įnsįmax? **41** Anįstsiauaie, ak'saiįnaknaiatsįstutuyiuaux anniks'įsk sauum'itsitappixk, ki ai'akökkumatuyiuaux otsįn'simman stšik'ix ai'įnsįmax, anniks'įsk aiakokotsiauaie ištšin'įsts aits'įsau. **42** Jesus an'įstsiuaux, kikųttomaisauanistopuaiįksšix natoi'sįnaksįsts, Ok'otoki, annök itsis'tųpapisįstauųk aiokotoksapiokoįskaiau, netoi'nitsiu koke'i įstotom'okotok; am'ok Nin'a ot'apįstutųksįnni ki skai'e'tsip noöps'pįnanįsts? **43** Ūn'nikaie kumut'anįstopuau Spots'im ištšin'naiįsįnni ak'otsip ksęsto'au ki ak'okotau noke'tappix, anniks'įsk aks'inasiįxk. **44** Ki annök' ai'akittutųtsįnnįssiųk annök' ok'otoki, aksi'ksįsiu, ki annök' matap'iuök ai'akittutųtsįnnįssiųk okotoki aksipin'iau. **45** Ki omųk'atoiapiekuax ki Pharisees otokh'tsįmsau parables, įksšįnįm'iau osto'auai umutai'puyisaie. **46** Ki otap'sųmmöšax mõk'sixenöšax, ūs'stunnuyiuaux akai'tappix, tųk'ka ū, 'taiau mõk'siprophetsi.

22 KI Jesus mat'anįstsiuaux parables, ki an'iu, **2** Spots'im ištšin'naiįsįnni netoi'nitsiu tuks'kümi omųx'inau, okuyi otokem'si. **3** Ki itųp'skuyiuaux otap'otomokix moksįniköttosaxax anniks'įsk otųm'axk: ki matųskak'sipukspuax. **4** Ki mats'itųpskuyiuaux stšik'ix otap'otomokix, ki an'įstsiuaux anįstok'au anniks'įsk ūm'axk, Sat'sik, nikaw'apastutsip nitso'össįn: nitap'otskįnamix ki nitunįstakhtsimix ūkainitaiiau ūk'okönaiksįstsiaua: Puksįpa'atok okem'sįnni. **5** Ki ap'etsįmiauaie, ki oksoku'ouaęsts itappoiau, tuks'kümi otsįn'sįmman, stšik'i otsit'aumųtskotųkkipi: **6** Ki stšik'ix mat'tuyiuaux otap'otomokix, ki au'ksįstutuyiuaux, ki initsiu'ax. **7** Ki omųx'ina otokh'tsįmsi, itsis'tsetųkku: ki itųp'skuyiuaux otseęn'akemix, ki itsaiįnakuaiįstutuyiuaux anniks'įsk inįk'ixk, ki

itsįn'sįmaie otakap'ioyimoauaie. **8** Itųm'anįstsiuaux otap'otomokix, ūk'aiksįstsiu mak'okemsįnni, ki anniks'įsk ūm'axk matsipumapsiu'ax, **9** Itap'poak moksoku'įsts ki kįt'okönaukonoaxk ūm'mokau mak'okemsįnni. **10** Ki anniks'įsk apotųkkixk itsitap'poiau moksoku'įsts, ki ikönau'moipiauaux ot'okönonokonoauax makap'six ki ökh'six: ki itsųpanįs'tsįmiau ūm'max. **11** Ki omųx'ina otsipįs'si mõks'įnnoössax ūmmax, nan'nuyiuaie nįn'aii ikem'sįnni ištšiso'köšįmi, mat'sųpsköstottaie; **12** Ki an'įstsiuaie, Napi'a, Tsa kanįs'tsipipa kitsauomai'sųpsköstotosi ikem'sįnni ištšiso'köšįmi? Ki matsepyuiu'ats. **13** Omųx'ina itųm'anįstsiuaux otap'otomokix įs'ksipįstok otsįsts' ki oköť'sįsts, ki įs'tųppįppis, ki satųp'iksįstsįs ski'natsi; ak'itstsiu asain'sįnni, ki papųx'ekįnikani. **14** Akai'tappix naniköťtaiau: un'natosįmix mat'toiaiu. **15** Itųmįs'tapuiiau Pharisees, ki itauųť'ünįstsiiau mõkįtokonįmösauaie ote'poawsįstsiaie. **16** Ki ipokitųp'skuyiuaux otųksinįmatsauauax ki Herodians, ki an'įstsiuaie, Nin'a, nįts'ksįnįpįnan kitau'mųni ki kitau'mųnįksšįnįmatstųkki Ap'įstotokuą oksoku'i, ki kimatsųmman'ax matap'pix: tųk'ka, kimatsatsipats manistųp'apitappiipiau. **17** Anik'įnan, Tsa kit'stapa? Ökh'sįuats mõk'otsiponitasi Cęsar, tsöktau mat'öksiuats? **18** Ki Jesus nan'įmaie otsau'okömotstappiisui, ki an'iu kumauk'saksšįnokipuauiįsts kitsiksįs'tapokömotstappiansuai? **19** Ūnįs'tsįnųmmokįk mixkįm, kumut'siponitapi. Ki ito'tsįpotuyiuaie nitai'pįnasainiini. **20** Ki an'įstsiuaux, tųkka' am'o ostoksis'ą, ki tųkka' osįnaksįn'ats? **21** An'įstsiuaie, Cęsar otsinan'. Itųm'anįstsiuaux kotok' Cęsar otsinan'įsts, ki Ap'įstotokuą kotok' otsinan'įsts. **22** Otokh'tsįmsau annists'įsk epo'awsįstsk itskai'etųkkiau, ki itskįť'siauaie, ki oksoku'auai itappo'iau. **23** Neto'ik ksįstsiku'ik, Saducees, anniks'įsk an'įisk matsitsįsipats matsipuu'osįnni itoto'iauaie, ki ai'sųppoötsesattsiauaie, **24** Ki an'iau, Nin'a, Moses itųni'u enįs'si nįn'au, ki saiiťstšįssi pokax, oskųn' akokem'atši'įnaii otokem'an, ki ak'ksįstauųttomuyiuaie us'i pökax'. **25** Annok' ikit'sikųmiau umu'pappiipix; ki matom'si otokem'attosi, its en'iu, ki otsai'itstšįssi o'kosix itskįť'siauaie otokem'an oskųn' mõk'okemattosaie: **26** Neto'initsiu oskųni enįs'aie, ki omat'oskųni ki ikįť'sikųmiau ikönen'iau. **27** Ki itsako'ieniu ak'e'u.

28 Matsipuu'osinni tükka' otakokeman'atsaie, ik'it'sikümix? Tük'ka ikõnau'tuyiauaie. 29 Jesus an'istsiuax. Kitai'patsistutsipuu kimatsksinipuuësts natoi'sinakists ki ototümap'sinni Apistotokuia. 30 Matsipuu'sax matokemiu'axau matapikau'axau. Netoi'nitsiau Ap'istotokuia otatsim'otokatatsix Spots'im. 31 Annik' matsipuu'awsinnik kiküttoomisauanistop'ats annik' kitan'iipik Ap'istotokuia. 32 Nësto'akauk Abraham otsinan Ap'istotokuia ki Isaac otsinan' Ap'istotokuia, ki Jacob otsinan' Ap'istotokuia Ap'istotokuia enix' matsinan'ouats, sa'kaiatappiix otsinan'ouax Ap'istotokuia. 33 Ki akai'tappiix otokh'tsimsau skai'etsimiau otüksšinimats'tüksinni. 34 Ki Pharisees otokh'tsimsau ot'omaupütsössax Saducees, itauütomoi'piotseiau. 35 Ki tuks'kümi, lawyer, ai'süppoöttsesattsuaie, ki as'aksšnnyuaie, ki an'iu, 36 Nia'a, tse'a omük'o okök'itsimani istse'poawsists? 37 Jesus an'istsuaie, Kitak'ükomimmau, Nin'a Ap'istotokuia kitokõnai'uskëttsipöppi, kitokõnai'staaw, ki kitokõnai'tsitani. 38 Am'oi matom'iu ki omük'o epo'awsinni. 39 Ki pok'iotomi netoi'nitsiu, Kitak'ünistükomimmau kitopokau'pimok kanistük'omimmospi. 40 Annists'isk na'tokaistsk epo'awsists, ikõnaukõkitsimanists ki prophetix otan'ipists ikõn'itaitsiësts. 41 Otsakiaumoi'piotseisau Pharisees, Jesus süppo'öttsesattsuax, 42 Ki an'iu, Tsa kitstatau'ats Christ? Tükka' oko'atsaie? An'istsiauaie David okoai'e. 43 An'istsiuax, David umut'ainistainikõttaupiaie Nin'ã, otanipi, 44 Ap'istotokuia an'istsuaie nïn'a, netots'i tüpo'piit, nõk'ünistutoõsau kikatun'ix kitsitauttsekau'pipi? 45 David ninikõt'tüssi Nïn'a, Tsa otak'anistoko'atsaie? 46 Ki matap'pi matsitstipa mõk'okotsitspsättosi tuks'kai epo'awsinni, ki annik' ksistsiku'ik matap'pi matokot'sakosüppoöttsesattau.

23 JESUS itum'sitsipsiuax akai'tappix ki otüksšinimats'ax, 2 Ki an'iu, Ai'sinakix ki Pharisees, Moses otsiso'pötsisaie itau'piau: 3 Ünnikaie kitomian'istaniipuai sat'sik ki nistutsik'. Ki manistsis'tutsipiau, pinan is'tutsik: tük'ka itan'iau, ki matsistutükkiu'axau. 4 Issoks's'tsists itau'monimiauësts soku'ësts mõkopa'tosau ki matap'pix otsistsouaësts itotom'iauësts; ki osto'auai matakotsistüpakiotsim'axauësts tuks'kümi okit'suauax. 5 Otokõnap'otüksuauësts

itsistuts'ymiauësts mõksinnu'yisau matap'pix: itopüx'istutsimiauësts phylacteries, ki itomüx'istutsimësts otsaieno'tüksuauësts, 6 Ki ükome'tsimiauësts oye'tanists istotom'iapioyists, ki natoi'apioyists istotom'isopötsists. 7 Ki otsitau'pissau itau'pumaupi aiksemattsin'i'otseisinni, ki mõks'nikõttosau, Rabbi, Rabbi. 8 Pinis'tsinikükik Rabbi: tuks'küma kitsin'aimoauã, Christ: ki ksësto'au kitokõnaix'okoauax. 9 Ki Pini'nikõttok matap'pi, annom'ksök'kum, kïn'a; tuks'küma kïn'oua annök' spots'im itau'piuök. 10 Ki pinitsin'ikükik Nin'ax: tuks'küma kitsin'aimoauã, Christ. 11 Annök' omüx'ymök ksësto'au, kitak'apotomokoau. 12 Annök' ak'omuxistutosiuök, aks'inüxistutoau; ki annök' aksinüx'istutosiuök, ak'omüxistutoau. 13 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokõmotsitappiansuai! Kitsitaiok'iauaiau matap'pix Spots'im istsin'naiisinni: ksësto'au kimatsitaiipuu'ats, ki aiaksipimix kimats'epokkitsetomauaxau mõk'itsipissau. 14 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokõmotsitappiansuai! Nam'akex oko'auësts kitau'attopuaiau, ki kitaisümiksistapatsimoiikapuu: mis'tüpkapii kitakoku'yisui. 15 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokõmotsitappiansuai kitotka'atau ksök'kum ki omük'sikimi kõk'itokonoõsi tuks'küma matap'iuã mõkitanis'tsitsitasi kanistsitsi'tawpi kitaumaitu'yissi, kanistüm'ipuai ksësto'au Hell oku'yix kitak'anistsistokiaistutoau. (Geenna g1067) 16 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au kitsaps'tsiotüpünükipuu, kitan'ipuu annök' akitup'ütäuüniuök omük'atoiapioyis matsikiu'ats, ki annök' akitüp'ütäuüniuök omük'atoiapioyis isto'tokuixkïm, aks'istutsimaie! 17 Kitüt'tsapspuu, kitsaps'tsiipuu: Tsima' omük'o. Otoku'ixkïm, ki omük'atoiapioyis annik' itatsim'mimmiik otoku'ixkïm. 18 Ki annök' akitüp'ütäuüniuök altar, matsikiu'ats; ki annök' akitüp'ütäuüniuök kotük'sinni altar itokhïts'tsipi, ai'aksistutsimaie. 19 Kitüt'tsapspuu, kitsaps'tsipuu Tsima' omük'o, kotük'sinni, ki altar annök' itatsim'etsimök kotük'sinni? 20 Annök' aiakitüp'ütäuüniuök altar, itup'ütäuüniu altar ki mian'isttokhïtsii. 21 Ki annök' aiakitüp'ütäuüniuök omük'atoiapioyis, itüp'ütäuüniu omük'atoiapioyis ki annök'

iko'attomök. 22 Ki annök' aiakitüp'ütäuñiuök spots' im, itüp'ütäuñiu Ap'istotokiua otpspio'pötsis ki annök' itokhittaupiüök. 23 Kitaks'ksñipuu makapi ksęsto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömtsittappiansuai! Kitai'ponitasuai mint ki anise ki cummin, ki İssoku'İsts kimatsatsipuuęestsau, okök'itsimanİsts, kİm'apiisİnİ ki aumai'tüksİnİ: am'osts ökh'si kök'satsösuaiu; ki mat'ökhsiuats kök staiİstutsİssuai stšİk'İsts. 24 Kits' apstsiotüp'İnİkipuu, kitai'soautsauu inüx'soİksİssi, ki kitait'sİsttİmauu camel: 25 Kitaks'ksñipuu maka'pi ksęsto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömtsittappiansuai! Köš'ä ki saięto'kosi sauauts'i kitüs'siİpuaiu, ki pİstots'İm itui'tsiu minİk'otüksİnİ ki auüt'tseisİnİ. 26 Kitsaps'tsiİ Pharisee, matom'siitau pistots'İm kos'ä ki saięto'kosa mök'ütsİtsİksİxİssi sauauts'i, 27 Kitsaks'ksñipuu maka'pi ksęsto'au ai'sinakix ki Pharisee kitsiks's'tapokömtsittappiansuai! Kšİkoken'İmanİsts kine'tümanİstspuu ai'ökhsİnİpiu sauauts'İtsi, ki pİstots' İm itui'tsiu enix' okin'ouęests ki makap'İsts. 28 Netoi'nitsiİİ ksęsto'au kİto'kömtsittappİnİpuu matap'pi, ki pİstots'İm kitotuitskitsipuai ksİs'tapokömtsittappiisİnİ ki sauum'İtsittappiisİnİ. 29 Kitaks'ksñipuu maka'pi ksęsto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömtsittappiansuai! Kitap'İstutsipuaiu prophetix otoken'İmanoauęests, ki kita'nütsİstutsipuaiu mököm'otsittappix otoken'İmanoauęests, 30 Ki kitanİpuu nİtsa'kİaittappiİpİnanopi nİn'anİx otsa'kİaittappiisau nİs'tasauopoksİstokemaumünanopİu prophetix otsa'apūnoauęests. 31 Ūn'nikaie kit'auütanİpuu, ksęsto'auükauk annİks'İsk matap'pix inİtsİx' prophetsix o'kosoauax. 32 Tu'İtok kİn'ouax otsauum'İtsittappiisauęests. 33 Pİtseksİnax, opİx'exİnasİnna, Tsa'a kitakanİstüpİs'tapİxsattopats Hell İstokök'İtsimani? (Geenna g1067) 34 Ūn'nikaie, sat'sİk kİtakİttüp'skoaiu ksęsto'au prophetix, ki mökök'İetappix ki ai'sinakix: ki stšİk'İx kitax'enİtauaiu ki kİtiİkau'aİstauaiu; ki stšİk'İx kitakİtsİpstüstspİs'auaiu kitatoi'apioyİmoauęests, ki kİtak'auksİstutuuaiu amian'İstakap'ioyİsts otai'akİtsİpİsau: 35 Mökİttokh'İttaitssİssi ksęsto'au kōnau'kömtsittappiİapūnİ kök'kum İtsai'kİmskaii. Abel mököm'otsittappiüä otsa'apūn itüpots'tsiuie Zacharias, Barachias okku'i otsa'apūniaie annök', kitsİtsenİtauauök itüt'sİkatsi omük'atopiopyİs

ki altar. 36 Kitau'münİstopuu kōnai'sİstskā aunok' o'tappiisİnna akİtotu'İęsts. 37 Jerusalem, Jerusalem ksęsto'auä kitai'nİtauaiie prophetix, ki annİks'İsk itüp'skuax ksęsto'auä ok'otokİx kumutauuaiak'iauaiu, nökstaniİstsikapumoi'piaupoi ko'kosoauax nİpuu'ä manİstau'moipiopi o'kosİx ki kİmat'ökhsİtsipuu'ats! 38 Sat'sİk, Koko'auai nam'İtatsiu kİt'skİtomoko. 39 Kİtan'İstopuu, İssoots'i kİmatakainokİpuua sauanenoainiki Atsİm'siu annök' piauksİpu'ök Ap'istotokiua otsİn'İköšİm.

24 KI Jesus İtsüx'İu ki İtsİs'tüpaatomaie omük'atopiopyİs ki otüksİnimatsax itoto'İauaiie mökani's'tsİnnomoösuaiie omük'atopiopyİs İstap'İstutüksİnİ. 2 Ki Jesus an'İstsiuax kİküttaisauainİpuuauęestsau kōnai'İstsk? Kitau'münİstopuu, matakskİt'aupa okotoki mökstaİna'pİksİstosi. 3 Otsİt'tokhİtaupİssi nİtum'moyi Olives, üksİnİmats'ax İsİmitoto'İauaiie, ki an'İau, Anİk'İnan Tsanİstİs' akanİstsiu'astsau? Ki tsa akanİstsiu'a kitsİpuksİpusİnİ, ki punskšök'kuasİsİ? (aiōn g165) 4 Ki Jesus an'İstsiuax İskskats'İk kökstaİpİstİksİstutu'yisui. 5 Akai'tappix ak'ütsİtotoiau nİtsİn'İköšİm ki ak'anİau Christ nęsto'akauk; ki ak'sİpİstİksİstutuyiauax akai'tappix. 6 Ki kİtakokhtsİmatoppuaii auakaw'tseisİsts ki mak'auakawtseisİsts: Sats'sİk kökstaİ'apaitstasui; konai'İstsk ak'İtstsiu; ki umut'aketsİnikawpi matomoto'ats. 7 Aiok'auau aksİpu'a'tseiau aiokauai'i ki nİn'naiisİnİ aksİpu'a'atomiau nİn'naiisİnİ; ki ak'unnatosiu auu'öšsİnİ, ki ak'İtstsiu okh'tokosİsts, ki ksök'kumä otaks'İkauopiisİsts, ki akokōnau'toitstsiiau. 8 Am'osts İstokōnau'mütüpipuñnawkuyii' sİsts. 9 Kitakaumüts'kakİpuu kökİtapauksİstutoksi, ki kİtaks'enİkoaiu: ki kōnai'okauua kumutaks'tsİmmİmmokoau nİtsİn'İköšİm. 10 Ki akai'tappix akİstskİmskükiau ki akaumüts'katseiau, ki akau'kİmotseiau. 11 Ki akaięm'İx ksİs'tapsix prophetix aksİpuaiu ki aksİpİksİs'tutuyiauax. 12 Ki sauo'kömtsittappiisİnİ otakau'osi, akai'tappix otükome'tüksuaii akstuyiuaie. 13 Ki annök' eİkak'İmauök umuk'İtsipi aksİkömotse'piau. 14 Ki am'ok nİn'naiisİnİ İstök'h'sİtsİnİksİnİ ak'anİstok kōnüs'ksökum, kōnai'okoau möks'ksnİİsuaiie; ki umuk'İtsipi ak'otümitoto. 15 Nİnİm'İnnoainiki üs'tsİmetsipi Daniel otan'İstopi atsİm'apii İstai'puyİssi (annök' an'İstomök ünnİsts'ksİnİssi:) 16 Annİks'İsk

Judæa itau'pixk ünňianistitüpoks'kasau nitum'moists: 17 Annok' itokh'itauپیوډ oko'ai pīnūnists'īnšsaatos mōk'sauautsissi itsipsts'tsii oko'ai: 18 Annōk' īnsimman itau'پیوډ pinūt'ūnistsskos mōk'otsissi otsistotos'ists. 19 Anniks'isk ipitap'piixk ki ūs'takataxk aksksīnīmau makapi annists'ists ksīstsiku'ists! 20 Atsīmoiak kōk'stautsīmutasuai stuyīssi, ki īssīk'opiiksīstsikui. 21 Annik' omūx'īpuīnasīnni ak'itstsiu, iststsīs'si ksōk'kūm, ki annok' manīsts'īpuīnapsi, aksīs'tūpūnīstsi puīnapsi, ki īs'sotsk matakotūmanīstsi puīnapsi'u'ats. 22 Ki annists'ists ksīstsiku'ists sauun'natsīstutsīsēsts mat'akitstsipa matap'pi itsikōmotse'piaiau; aumai'tūkkixk, osto'auai itunnats'iststsīmēsts annists'ists ksīstsikuīsts. 23 Kūmīts'tsiki matap'pi kitai'akaniki Sūm'mīs, am'auk Christ, ki om'auk; pīnau'maitos. 24 Ksīs'tapsix Christix akitsipūau'iau ki ksīs'tapsix prophetix, ki akanīs'tsīnnūkiau omūk'apstosīsts ki pīsats'kasīsts; ki ikūm'itstsiki aks'īpīstsi ksīstutuyiauaux aumai'tūkkixk. 25 Sat'sik, kīkau'anīstopūau. 26 Kūm'anīstsenikiau sat'sit ksīs'tapsksōkkuyi ūn'amauk; pīni'tappoat; Sa'sit, sīmiap'ioyīsts ūn'amauk; pīnau'mai'tūkkik. 27 Ksīstsiikum' manīsttotsipukspipi umut'autstsi pi apīnōk'kuyi, ki manīstsitūpīkūnatspi ame'totsi; netoi' ak'ūniststsiu nīn'au okku'i otos'ae. 28 Mīksīnni otsits'tsi pi, ūn'nim pi'tax akomoo'iau. 29 Annists'ists ksīstsiku'istsk īstsi pu'īnasīsts otaiksiuos'au, nato'si akski'īnūm, ki kokum'ikesūm matakana kīmauats, ki kōk'atosix akotots'īnšsiau, ki spots'im otsīs'kōpsīnni akauūt'apixip: 30 Ki Nīn'auā okku'i otap'stosīnni akitsīnakoae spots'im: ki ksōk'kum īstokōnai'tappix ak'otūmauyesiau, ki aks'īnnoyēiau Nīn'au okku'i spots'im istssōksīs'tsikuīsts itsipsts'otosi, otūmap'sīnni ki omūx'īk'kūnnašīnni akopoto. 31 Ki ak'itūpskuyiauaux otatsīm'otokatatsix ak'soksīkkīax, ki aumai'tūkkixk akitotomoi'piiauaux, nīssoo'ists sopu'ists ki spots'im umuk'itsipi: 32 Annok', īksīnik parable omūx'īnīstsis; okūn'īksi otsa'kiūkkīnīssīssi, ki otsuio'pokassi, kitsksīnīpuau nepu'yi itasts'tsiu; 33 Neto'i maks'īnīmenoainiki annists'isk, īksīnik, mōkaststsīssi, ito'to okh'sepīstanīsts. 34 Kitau'mūnīstopūau am'oi o'tappiīšīnai matakstapu'ats otsauomaisūpanīs'tsiosau annists'isk. 35 Spots'im ki ksōk'kum ak'eitsīnikau, ki nitse'poawsīsts matakētsīnikau'ēstsau. 36 Annik' ksīstsiku'ik ki annik' itai'ksīstsiikumīopik

matsksīnīm'ats matap'pi, Spots'im ītso'tokatatsix matsksīnīm'axauae, Nīn'a nits'ksīnīmaie. 37 Noe otsīksīs'tsikumīsts manīstsi'piēsts, netoi' ak'anīsttsīiēsts Nīn'au okku'i oto'saie 38 Otsauomo'kōnaiokkeuasi ksōkkum manīstau'yipiau ki manīstai'sīmpiau, manīstok'kemīpiau manīsta'pikōttūkkīpiau, itūp'itsiu annik' ksīstsiukīk, Noe otsit'sūppopīssi akh'iosatsīs. 39 Ki matsksīnīm'axau otsauomo'kōnaiokkeuasi ki itsau'īnakuaiīstutuaiau; netoi' ak'anīstsiu Nīn'au okku'i oto'saie. 40 Natsitappiix akotūmitau'piiau insīm'man: nituks'kūmi ak'otoau, ki stīk'ī ak'skītau. 41 Natsitappiix akex' akītai'pīk'īakiau; nituks'kūmi ak'otoau, ki stīk'ī ak'skītau. 42 Ūn'nīkaie mōkōkīk: kīmats'ksīnīpuau annik' itai'ksīstsiikumīopik kitsīn'aimoau otai'akītōtopik. 43 Am'okā īksīnīk', Napioyīs īstōkhsīn'auā otsksīnīm'opi annik' itai'ksīstsiikumīopik otai'akitotosi kōmos'iepītsīuā īs'taiūskskūmiuopi, īstai'saie pukītsetsīmopi oko'ai īstokītsīm'ī mōkopokse'īsaie. 44 Ūn'nīkaie ūk'aisūppuīapīstōsīk; kitsit'sisauaitsitatopuai, Nīn'au okku'i ak'ītoto. 45 Tūkka' aumai'tūkkī ap'otūkkīuā, ki mōkōk'ī apotūkkīuā annōk' otsīn'aim otīnaiāts'okōk oko'ai īstsitappim'ix, mōk'okōmotokotōsax otso'ōšīnoauēsts? 46 Atsīm'siu annōk' ap'otūkkīuōk, otsīn'aim oto'saie otak'okonokaie netoi' it'ūniststsiutsimāie. 47 Kitau'mūnīstopūau, akokōnītainīāts'īuaie otokōnai'nānīsts. 48 Ki annōk' sauum'itapotūkkīuōk, makotots'anīssi u'skēttsipōppi ai'sūmsiu nītsīn'aim; 49 Ki makaumūtūpauaiak'īūssi ot'opokapotūkkīmax, ki makopoks'oyimūssi ki mak'opoksīmimūssi ai'sīmīx; 50 Annōk' ap'otūkkīuōk otsīn'aim ak'oto annik' kustsiuk'ik otsauomūsk'kūmosaie, ki annik' itai'ksīstsiikumīopik otsauomūsk'ksīnnīssi, 51 Ki akaiaketsīn'īuaie, ki aiakokotsīuaie mōk'itau'pīssaie otsitau'pīpiax ksīstapokōmotsitāppiansix: annim' ak'itstsiu asain'sīnni ki satse'kīnani.

25 SPOTS' IM īstīn'naiīssīnni aketum'anīstsiu ke'pix ake'kuax, anniks'isk mat'tuyixk ot'anakimatsuaēsts, ki itsux'iau mōkota'tsemōsau annōk' ai'akokemiuōk. 2 Ki nīs'itsix mōkōk'iau, ki nīs'ītsix mat'tsapsiau. 3 Anniks'isk mat'tsapsix nito'tsīmīau ot'anakimatsuaēsts, ki, mattotūkkīu'axau okke'anakīmatsīs: 4 Ki mōkōk'ixk ipok'īotscmīau otanakimatsuaēsts

okke'anakimatsis, kos'ix itsüp'pitükkiau. **5** Annök' ai'akokkemiüök otai'sümsi, ikönai'okano'piiäu ki ikönai'okax. **6** Ki itüt'sikiikokoi ikum'iüstutsip, sat'sik, ak'okemiüä ai'puksipu; Süsük' kökotatsemössuai. **7** Itümökönai'puau'iau am'ox ake'kuax, ki ikön'itaisüppasuyinükiäu otanakimatsuauešts. **8** Ki mat'tsapsix an'istsiaua mokök'ix, kok'inan kitök'keanakimatsuai; tük'ka, nitan'akimatsinanēšts ük'aiitsinikaiau. **9** Ki mokök'ix an'istsiaua, Sa; matakakauo'ats ksēštün'un: Is'tapuk aumüts'kotükkix kök'opumattosuai. **10** Ki otsakiaitapposau mök'opumattosau, aiakokemi ito'to; ki anniks'isk sopuiap'istotosixk ipok'sipimiauäie okkem'sinni: ki ai'okip. **11** Sako'okhtsi mat'tsapsix noküt'otoiau ki an'iau, Nin'a, nin'a, kauai'pīxikīnan. **12** Ki an'istsiaua, kitau'münīstopuau kimats'ksinopuauats. **13** Ün'nikaie mokök'ik', tük'ka, kimats' ksīnipuauats annik' ksīstsiku'ik ki annik' itai'ksīstsikumioip Nin'au okku'i otai'akītopik. **14** Spots'im īstsīn'naiisīnni netum'anīstsiu nīn'au annök' piuo'ök, ki niniköt'tsiuax otap'otomokix, ki ikotsiu'ax otsinan'ists. **15** Ki tuks'kai ikotsiu'äie nīštsi'i itaw'pumaupix ki stšik'i na'tokai, ki stšik'i nituks'kai; ki kōnai'tappix itanīstokotsiu'ax manīst'okotsīstutsipiau; ki itau'matto. **16** Annök' ikuyiu'ok nīštsi'i itaw'pumaupix its's'tapu, ki itau'mütskotükkiau, ki ikuyiu' stšik'ix nīštsix itaw'pumaupix. **17** Ki netoi annök' ikuyiu'ök na'tokūmi, ikuyiu' stšik'ix na'tokūmīx. **18** Ki annök' ikuyiu'ök nituks'kūmi its's'tapu, ki itatün'akiu ksök'kum, ki ai'ksasattomaie otsīn'aim otsīxkīmim'iaie. **19** Otai'süm mosi, am'ox ap'otükkix otsīn'aimoauai itoto'yīnai, ki ipokoks'tükimiuax. **20** Ki annök ikuyiu'ök nīštsi'i itaw'pumaupix ito'to ki ito'tsīpatopiau stšik'ix nīštsix itaw'pumaupix, ki an'iu, Nin'a, kit'okök nīštsi'i itaw'pumaupix: Sat'sit nitokuinan' matsīs'itsix. **21** Otsīn'aim an'istsiauaie, kitökhs'īstutütükki, ökhs'apotükkiau ki emün'apotükkiau: kitse'münüssatsipiau un'natosēšts, kitakīnai'atso akauo'iēšts: Kitsīn'aim otse'tametüksīnni īstsi'ip'it. **22** Annök' ikuyiu'ök natokūm itaw'pumaupix ito'to ki an'iu, Nin'a, kit'okök natokūmi itaw'pumaupix: Sat'sit, nima'tokuinani mats'īstokai itaw'pumaupix. **23** Otsīn'aim an'istsiauaie, kitökhs'īstutütükki, ökhs'apotükkiau ki emün'apotükkiau; kitse'münüssatsipiau un'natosēšts, kitakīnai'atso akauo'iēšts: Kitsīn'aim otse'tametüksīnni īstsi'ip'it.

24 Annök' ikuyiu'ök tuks'kūmi itaw'pumaupi ito'to ki an'iu, Nin'a kits'ksīno ksēsto'a kitse'īnai, kiküt'tomaisüppipumattopi kitai'pokiaki, ki kiküt'tomauanit'apixipi kitomoi'pitükki; **25** Ki nītsiko'pum, ki nitsit'tappo ki nitai'ksasattop ksök'kum kitsinanā itaw'pumaupi: Sat'sit, kitsinan. **26** Otsīn'aim an'istsiauaie, kitsauum'apotükkiau ki kitsistap'apotükkiau, kitsksīnoki nitai'pokiaki niküt'tomai'süppipumattopi, ki nitomoi'pitükki, ni küt'tomauanit'apixipi: **27** Kumaukstauokotaišksīxau au'awtsoomütskotükkix nitsīx'kīmīmīx, ki nitsitotopi nök'staitokuyitopi nitsinan'ix ki umut'okuyesix. **28** Mattomok'äie itaw'pumaupi, ki kotok' annök iku'yiu'ök ke'pix itaw'pumaupix. **29** Anniks'isk iku'yixk ak'okotaiäu, ki otaksinanōaiäu akauo'i: ki annök' itsau'okuyiu'ök ak'otomōau annik' ooko'ōšnik. **30** Ki īstüp'satüpkīstsīs ap'otükkiau itsau'okuyiu' ski'natsii: ak'itstsiu asain'sīnni ki satse'kīnani. **31** Otak'ītotosi Nin'au okku'i ottsa'pīnasīnni ipokom'ōssau otokōnatsīm'otokatatsīx, ak'otūmotokhitaupiu otsīstapīssō'pōtsīs: **32** Ki akokōnipotamoi'piaiau ikönai'okauaua: ki aiakanīstaiaketaipīksīstaiäu emük'ikīnaikuūn manistai'aketaipīksīstōpiax emük'ikīnax ki apomük'ikīnax: **33** Ki akotüppīpuax emük'ikīnax onet'otsīs ki ap'omük'ikīnax otse'aksīssauotsīs. **34** Omüx'ina akotüm'anīstsiuax anniks'isk onetotsīs itau'pixk, Puk'sipuk, Nin'a otatsims'imix, ki nīn'naiisīnni matsīk' annik' kitapīstutomokiik, otsauomap'astutoōssi ksök'kum. **35** Nitse'nots, ki kit'okokipūau au'ōšn; nitse'naki, ki kitsit'tutokokipūau: nitsi'piitappi, ki kito'tokipūau: **36** Nimatsīstōspa, ki kitsīs'tōsatskokipūau; nitokh'tokos, ki kitsīpīs'kotokipūau; itai'okiakiopi nitsitau'pi, ki kitsittōtaakipūau. **37** Mokōm'otsitappix akotüm'anīstsiuaie, Nin'a, tsanīstsi'i kit sīt' In o pin an kitau'nots, ki kits is' so pi Q an? Ki kitse'naki, ki kitiitakopinān. **38** Tsanīstsi'i kitsīs'īnopīnan, kitsi'piitappiisi ki kito'tosīnnīn? Ki kimatsīstōspa, ki kitsīstōs'atskopīnan? **39** Tsanīstsi'i kitsīs'īnopīnan kitai'okhtokos, ki kitsitau'pīssi itai'okiakiopi ki kītsito'taatosīnan? **40** Ki omüx'ina ak'anīstsiuax, kitau'münīstopuau kanīstītüppīstutsipuai tuks'kūma inüx'tsīma am'ox nīx'okoax, kitanīst'īstutomokipūau. **41** Akotüm'anīstsiuax anniks'isk ote'aksīssauotsīs itau'pixk, īs'tapuk emütskax mökseīnsau, üksustsināsii īs'tapuk, ek'aisepütsīstōtomoiäuax

au'tutsokiuā ki oto'tokatatsix: (aiōnios g166)

42 Tūk'ka, nitau'nots, ki kimats'issok'ipuaau: nitse'naki, ki kimat'tutukkok'ipuaau: 43 Nitsi'pitappi, ki kimat'otok'ipuaau: nimats'istotospa, ki kimats'istotosats'kok'ipuaau: nitokh'tokos, ki nitsitau'pi itai'okiakiopi, ki kimat'sip'iskotok'ipuaau. 44 Osto'auai ak'otūman'istsiuaie, Nin'a Tsañ'sti'si kitsi'ts'īnop'īnan kitau'nots, ki kitse'naksi, ki kit'sipitappisi, ki kitokh'tokosi, ki kitsitau'p'issi itai'okiakiopi kōkstaikaw'kan'istotōšinan? 45 Ai'akotūman'istsiuaux, kitau'mūn'istopu au kan'ist'saiitūp'istutsipuai tuks'kūmā inūxt'sīma amox, kimat'an'ists'istutomok'ipuaau. 46 Ki am'oxi aks'istūpitappo'iau ūšk'š'itauks'istototspi: ki mokōm'otsitappix akittappoiau ūšk'sipaitappiis'inni. (aiōnios g166)

26 KI itūn'istsiu, Jesus otaiks'iste'poattosēsts am'ōsts ep'o'aws'ists, itūn'istsiuaux otūks'n'īmatsax, 2 Kīts'n'īpuaau aisto'kūssi ks'istsiku'ists ak'itstsiu passover, ki Nīn'au okka'i itaumūts'kau mōk'its'iks'istoxōsi. 3 Omūk'atoiapiekuax, ki ais'nakix, ki matap'pix ots'n'aimoauax itūmitūpaumooiau sp'a'toiapiekuūn Caiaphas oko'aai. 4 Ki ai's'its'ipsattseiau mōk'anistokotsis'īmmiotōšauaie Jesus, ki mōk'itsenitōšauaie. 5 Ki an'iau, pin'its'ts'is oye'tani i'ts'iks'is'tsikui ōkskakūm'ists'ik'īniau matap'pix. 6 Jesus otsitau'p'issi Bethany, Simon leper oko'ai otsits'ipsts'taup'issi, 7 Ake'ua itoto'aie, ipa'tūkk'iu alabaster atūxak'sin puye' itsūp'patomaie, akai'inxk'īmasiuaie, ki otau'y'isaie itsa'tsuy'īn'īmaie otokōn'iaie. 8 Ki otūks'n'īmats'ax ots'n'īs'saxaie, i'tse'tūkk'iax, ki an'iau mauk'ets'īnikatopi? 9 Am'ok ipum'atotopi i's'taiekekai'ixk'īmasiupi, ki kīm'atapsix i's'tauokotauop'iauaie. 10 Jesus otokh'ts'īmsi, an'istsiuaux, kumauk'sauaiks'ixinoauai'isks'ix ake'uā ōkh'siu nitap'istutu'yipi. 11 Kšēsto'au, kīmatapsix kitūšk'sauopoksemokoaiau; ki nēsto'a kimat'ūksauopoksemok'ipuaau. 12 Am'ok puye' nostūm'i ots'ita'suy'īn'issi its'istuts'imaie mōk'itsopuiap'istutuy'issi nōkitak'itsasi. 13 Kitau'mūn'istopuaau am'oi ōkhs'its'īniks'īnni amian'istan'istopi kōnūs'ksōkkumā, am'ok, am'o ake'uā otap'istutsipi ak'ūtān'istomaie, mōk'itūks'inoōsi. 14 Na'tsikoputsix, tuks'kūmā, an'istau Judas Iscariot, itappo omūk'atoiapiekuax, 15 Ki an'iu, tsañ'stap'pi kitak'okok'ipuai, ki

nitakitūp'omutskau ksēsto'au? Ki nitsi'tuyiauaie ni'p'pii ks'ix'k'īm'ix. 16 Ki annik' itot'apsatsim mōk'itamūtskōsaie. 17 Ke'tani kūt'taikopūtstsi, i'totom'iks'is'tsikui, ūks'n'īmats'ax itoto'iau Jesus, ki an'ists'iauaie, Tse'a kit'stapa kōk'sopuiap'istutos'īnan kōk'k'its'oy'isi passover? 18 Ki an'iu i's'tapuk akap'ioy'is, ki om'ūmā nīn'auūmā an'istok', Nin'a, an'iu, nits'iks'ists'ikum'i aststsi'u: koko'ai nitūts'ks'n'īmatsax nitak'opoksoyimaiaiu passover. 19 Ki ūks'n'īmats'ax man'istan'istop'iax itan'isttut'sim'iax; ki itso'poūts'istuts'īm'iaiu passover. 20 Ki otau'tūkk'uisi, ipokitau'p'imiuax na'tsikoputsix. 21 Ki otau'y'isau, an'iu, kitau'mūn'istopuaau tuks'kūmā ksēsto'au kītakaumūts'kauki. 22 Ki eks'kai'ik'ik'īn'etūkk'iaiu, ki ikōnau'mūtūpan'ists'iauaie, Nin'a nēsto'akats? 23 Ki an'iu, annōk ok'it'sis nitopok'sistap'īmakemauok kos'i nitakaumūts'kauk. 24 Nīn'au okku'i itan'ists'itappo nits'n'awpi: ak'itūp'okapiu annōk' nīn'auōk imūts'kauiōk Nīn'au okku'! Kūt'taipokaiiupi annōk' nīn'auōk, i's'taōk'hs'iuopi. 25 Judas anni'isk itse'mūts'kaukisk, itūm'an'ists'iauaie, Nin'a nēsto'akats? An'ists'iauaie, kitan'i. 26 Ki otau'y'isau Jesus ito'ts'imaie ke'tani ki itats'īm'istuts'īmaie, ki itaumin'īmaie, kī ikotsiu'ax ūks'n'īmats'ax, ki an'iu, Mats'ik', oyik'; am'oiauk nostūm'i. 27 Ki mat'tuyiauaie kos'i ki thanks i'kotūk'kiu, ki ikotsiu'ax, ki an'iu kōnai'simattok; 28 Am'okauk nitsa'apūn, manan'ists'etoks'īnni itūp'itsiu itsai'kimskau akai'tappix otsauum'itsitappiisuauešts mōk'sin'isēsts. 29 Ki kitan'istopuaau nimatakūts'imattopa am'ok m'niokke sauomo'pokits'ipsts'imattom'īnan'iki man'is'si nin'a ots'īnna'is'īnni. 30 Ki otinik'sau nato'i'īniks'īnni itūp'sūxiau nitum'moyi Olives. 31 Jesus itūm'an'ists'iauaux, nēsto'a kītak'okōnūsk'īmskūkipuaau annok'ā koko'ikā: tūk'ka, s'n'aip, nitak'auaiakiaiu annōk' ūks'kūmiuōk emūk'ik'īnax, ki ot'omūk'ik'īnauāš'īnna isto'mūk'ik'īnax akūneto'iau. 32 Aiks'istats'ipuaau'eniki kitakitūpotoma'topuaau Galilee. 33 Peter an'ists'iauaie, ikūm'okōnūstsk'īmskūk'issau ksēsto'a, nimat'ak'isttsk'īmskūkipa. 34 Jesus an'ists'iauaie, kitau'mūn'isto, Annok' koko'ik' otsauomit'awkk'umsi nipuaau'ā nioks' kai kitakani kimatsks'īnok'ipa. 35 Peter an'ists'iauaie ōkskakūmopoks'eniop, nimat'akanipa kimatsks'īnopa; neto'i ikōnau'ani'iax ūks'n'īmats'ax. 36 Jesus itūmitūpopokomiuaux Gethsemane an'istop, ki an'ists'iauaie otūks'n'īmatsax, annom'

stau'pik, nitakittappo omim' nõkõtüt'tsïmoiikasi. 37 Ki mat'tuyiuax Peter, ki Zebedee otsïstok'ïokuyix, ki itaumütüpïkikïn'etukki ki itau'mütüpeïkapsitau. 38 Itüm'anïstsiuax nitsitüpïkikïnetukki e'ïnsïmi: annom' stau'pik, ki ök'itüskkatükkiop. 39 Ki pa'tsiïstüpaatsiuax, ki ïstokopi'u ostoksïs', ki itüt'tsïmoiikau ki an'ïu, Nin'a, iküm'okotsitstsïssi am'oi kos'a ünïanistïs'tüpipotoössi; nimatakitsitan'ats, ksësto'a kitak'itsitan. 40 Ki matskitoto'ax otüsksinïmats'ax, ki ikon'oyiuax oto'kaniax, ki an'ïstsiuaie Peter, Awx'ats? Kiküttaukotüskskümmokipa tuks'kai itai'ksïstïkumiopi? 41 Mokök'etsik ki a'tsïmoiikak, kökstaitspïssuai ïssaks'ksïnüksïnni; sta'aw itsitsi'tatomaie ki ïx'ïsakuyi matsi'uat. 42 Ki mats'ïstapu ki itüt'tsïmoiikau, ki an'ïu, Nïn'a, am'oi kos'a sauomot'aisïmmieniki sauomïs'tüpipotomokoeni, kïtak'itsitan. 43 Ki mat'oto ki mat'okonoyiuax otsok'asax: tük'ka ïssoksïm'au oöps'puuax. 44 Ki itskïtsiuax, ki mats'ïstapu, ki nioks'kai itüt'tsïmoiikau, ki netoi' au'aniu. 45 Itüm'ïtotoïax otüsksinïmats'ax ki an'ïstsiuax okak' annok, ki issïk'ïstïkïk: sat'sik asttsiu' itai'ksïstïkumiopix, ki Nin'au okku'i itüp'aumütskau sauum'itsitappix otsu'auësts. 46 Nïpuak', ökïttäppau'op: annök' nitakaumüts'kauök asttsiu'. 47 Ki otsa'kiai epuyïssi, Sat'sik, Judas, na'tsikoputsix tuks'kümä ito'to ki akai'tappix ipokom'ïauaie inus'stoanix ki söksïs'tsïsts ipa'tükki, itototoïau omük'atoïapiekuax ki matap'pix otsïn'aïmoauax. 48 Ki annök' imüts'kaïuökaie ikotsiu'ax apsto'sinni, ki an'ïu, annök' nitak'sïnnauskippauök, an'nökauk: mi'eenok. 49 Ki iköm'ïtoto Jesus, ki aniu, Hail, Nin'a; ki itsïn'nauskïppïuaie. 50 Ki Jesus an'ïstsiuaie, Napi'ä, kumauk'sïpuksïpuksïks? Itümitoto'ïauaie ki een'ïauaie Jesus, ki mat'tuyïuaie. 51 Ki sat'sit, anniks'ïsk ipokom'ïskaie Jesus, tuks'küma itsitüpïkïns'tsakiuaie otsïn'usstoan itsau'tuyïuaie, ki sp'a'toiapiekuün tuks'kümi otap'automok ot'auaïakiokaie, ki kök'sïnïmaie okhtok'ïsaie. 52 Jesus itüm'anïstsiuaie, kitsïn'usstoanä otsits'tsïpi ïsttsi'ïs; anniks'ïsk matap'pix mat'tuyix inus'stoan, inus'stoan itax'enittaïau. 53 Kit'stapa nõkütökotsitüp'atsïmoiikani nin'ä, ki annok' nõk'okuyïssi otsïstksïstïkïkopsix legionix otatsïm'otokatatsix? 54 Tsa akokototümünïstïstutsipa

natoi'sïnaksïsts, mök'itünïstïssï? 55 Neto'ik itai'ksïstïkumiopik Jesus an'ïstsiuax akai'tappix, kiküt'anïstïspuksipa'akïpuaua kanïst'sitappopuau kömos'ïepïtsi annök' pa'tükkiuök inus'stoax ki söksïs'tsïsts, kök'otoksui? Anïs'tsïksïstïkuïsts kitopokau'pïmopuau omük'atoïapioyïs köküsksinïmats'opuau ki kimatseen'okïpuauä. 56 Ki am'ostsk ikönaïstutsïpi möks'enüpanïstosau prophetix osïnak'suauësts. Ikönüksïnïmatsax itüm'skïttïsiu ki ai'tsïmmutaïau. 57 Ki anniks'ïsk een'ïxkaie Jesus itüpïpïuaie Caiaphas, sp'atoïapiekuün, itomoi'pïawpïau ai'sïnakix ki omüks'ïmix nïn'ax. 58 Ki Peter pïaapütsitüpa'tseuaie sp'atoïapiekuün oko'ai, kiitsipim' ki ipokau'pïmiuax ap'otükki mökïtokönaï'nïsi. 59 Annok', omük'atoïapiekuax ki omüks'ïmix nïn'ax ki ikönau'kökïtsïmax, ïstüp'ïksïstapenüpanïssïnni ap'satsïmiau möks'enitösaueie Jesus; 60 Ki matokonim'axau; otsïto'tosax akai'tappix aïksïstapenüpanix, matokonïm'axau. Sako'okhtsim ito'toïau na'tsitappïix ai'tapsïsenüpanix, 61 Ki an'ïau, am'o nin'au an'ïu nitokot'opüksïnip Ap'ïstotok'ïuä otatoi'apioyïs ki nitokot'sokapïstutsip nioks'kai ksïstïku'i. 62 Ki Sp'atoï'apiekuün itsïpuau', ki an'ïstsiuaie, kitakstaie'puyïpa? Tsaïstapïu'a am'ox kitse'nüpanïpïau? 63 Ki Jesus matsepuyïu'ats. Ki Sp'atoï'apiekuün mat'anïstsiuaie, kita'tauünïsto Äp'ïstotokïua ipai'tappïuä, kök'anïksïnan iküm'ümeniki Christ, Ap'ïstotokïuä okku'i. 64 Jesus an'ïstsiuaie, kitsemünïani; ki kitan'ïsto sako'okhtsim kitaks'ïnoauai'ïni Nin'au okku'i, otsïtau'pïssi otümäp'sïnni ïtset'otsïsi ki umutsïpuk'sïpïsi Spots'im ïstïsoksïs'tïkuïsts. 65 Sp'atoï'apiekuün itümai'pinotsïmësts otsïstotos'ïsts ki an'ïu, itüpepo'atomaie Ap'ïstotokïuä; nitak'otsïkïpïnana stsik'ix e'ënüpanix? Sat'sik, kikai'okhtouau oksïs'tapïnköttïsimani. 66 Tsa kit'stapuauä? An'ïau, möks'eïnsi. 67 Itüm'ïtaisokuttütsïuaie ostoksïs'aie, ki oto'auësts itsïtauaïak'ïuaie: ki stsïk'ix omi'tsïxïkïnstspuauësts itsïtauaïak'ïuaie. 68 Ki an'ïau, ksësto'a Christ e'ënüpanïkïnan, Tükka' kïtauaïak'ïoka? 69 Annok' Peter sauauts'im itau'pïu, ïstokïtsïm'ï pïstots'im: ki ake'kuün itoto'aie, ki an'ïu, ksësto'a kitopokom'au Jesus Galilee ïstïtappim'ï. 70 Ki païot'anïstsiuax matap'pix nimatsksïnoau'ats nimatsksïnïpa kitan'ïpi 71 Ki otsitüp'süxsi kïtsïm'ïapioyïs, stsïk'ï ake'kuün nan'nuyenaie

ki an'istsiuax anniks'isk matap'pixk itau'pixk, ani'o nin'au nokūt'opoksimiuaie Jesus, Nazareth itsitappim'i. **72** Ki mata'toūniu, ki an'iu, nimatsksīn oau'ats nīn'au. **73** Ki otai'pīstīksisūmmosi anniks'isk itai'puyixk itoto'iauaie, ki an'istsiauaie Peter, E'mūniu, ksēsto'akauk tuks'kūmā: kitse'poawsīsts kitse'ēnūpaniki. **74** Itūmaumūtūpipako'sīnepuyiu, ki itaumūtūpūtau'ūniu, nimats'ksīnoau'ats nīn'au. Ki nipuau'ā sokīt'okumiu. **75** Ki Peter īsksnīm'aie Jesus ote'poawsinniaie, annik' itanīs'tsiauaie, otsauomokh'kumsi nipuau'a nioks'kai kitak'ani kimatsksīnokīpats. Ki itsūx'iu, ki itsok'augasainiu.

27 OTAP'INŌKKUSI, kōnau'mūkatoiapiekuax ki matap'pix otsīn'aimoauax itūp'okōkītsīmaiaiu Jesus mōks'enitōsuaie; **2** Ki otai'īksipīstōsuaie, itūnīstūppīp'iauaie, ki itūp'aumūtskaiauaie Pontius Pilate, anni'isk nīnai'isk. **3** Judas, anni'isk otse'mūtskaukīsk, otsīnno'ōsaie, otanīs'sax mōks'eīnsi, itsisauai'tsiau, ki mat'skittotsīpotuyiuax omūk'atoiapiekuax ki omūks'imix nīn'ax nīp'pix ksīxīx'kīmīx, **4** Ki an'iu, nikai'sauumitsappi nitse'mūtskatop mokōm'otsaapūnni. Ki an'iau, Tsnīstappi nitokanīstappikīpīnan'a? Ksēsto'a kitak'satsip. **5** Ki itsipsts'īstūpapīksīstsiauaie ksīxīx'kīmīx omūk'atoiapioyīs, ki itsīs'tapu, ki itsiko'kōpsiu. **6** Ki omūk'atoiapiekuax mat'tuyiauax ksīxīx'kīmīx, ki an'iau, matōkhsiu'ats ok'itūspītsōsau atsīm'isokaiīs, tūk'ka aa'pūnni ipum'attomiau. **7** Ki itau'kōkotomotseiau ki itopum'attomiau potter otsīn'sīmman, pie'tappix mok'itstsōsau. **8** Ūn'nikaie itūsks'unnīstainikōttop a'apūnni īstīn'sīmman. **9** Itūmeēnūpanīstomaie annik' otan'ipikaie Jeremy prophet, ki an'iu, Ki mat'tuyiauax nīp'pix ksīxīx'kīmīx, umutopum'atopiaie annōk' Israel itūniau ūnni mōkanīstīxkīmasi; **10** Ki itopum'attomiauaie potter otsīn'sīmman, nanīstūn'ik Ap'īstotokiuā. **11** Ki Jesus paio'tsipuyimiuaie, nīn'aai; ki nīn'auā ai'sūppoōttsesattsiauaie, ki an'iu kikūtam'ipa Jews otsīn'aimoauai? Ki Jesus an'istsiauaie, kitan'i. **12** Ki Omūk'atoiapiekuax ki omux'īnax ote'ēnūpanīstōsuaie, matsepyui'ats. **13** Pilate itūm'anīstsiauaie, kikūttasauokhtoau'axau akauo'yi kītse'nūpanikoīsts? **14** Ki tuks'kai epo'awsīn matanīstsiu'atsaie; ki Nīn'auā eik'skaietūkku. **15** Annok' oye'tani nīn'aua itūskaipotoyiuaie tukskūm'i eēn'naii ot'statauaie matap'pix. **16**

Annik', nannan'attsiau tuks'kūmi eēn'naii, Barabbas an'īstau. **17** Ūn'nikaie otokōnau'moōsax, Pilate itūnīs'tsiauaie, Tūkka' kīt'statauā kōks'īpotomosuai? Tsōktau Barabbas, tsōktau Jesus, annōk' anīstauōk Christ? **18** Tūk'ka īsksnīm'aie umutsīksīssat'siuōsau, itaumūts'kau. **19** Otsitau'pīssi okōk'itsimani īstsiso'pōtsīs, otokem'an itūpūt'okōttsiauaie ki an'istsiauaie, pinotokan'īstappikit om'ā mokōm'otsitappiua: tūk'ka akauo'iešts nit'okuyipists pu'īnasīsts nī'papukanīsts annok' ksīstsiku'ik, osto'i itots'tsiešts. **20** Ki omūk'atoiapiekuax ki omux'īnax eikakīmattsiauaie matap'pix mōk'aūkōmōnīstōsuaie Barabbas, ki Jesus mōks'eīnsaie. **21** Nin'auā an'istsiuax, Tūkka' na'tokūmix kitstatauu'a kōks'īpotomoōssuai? An'iau Barabbas. **22** Pilate an'istsiuax Tsa nitakūnnīstutoau'ats Jesus, anīstauōk Christ. Ikōn'auanīstsiauaie, ūnnianīstauai'īstais. **23** Ki nīn'auā an'iu, kumauk'anīstauaiskīs? Tsnīstapiu'āts otsaum'itsīstutūksīmi? Ki akauo'yi itsokse'puyiau ūnnianīstauai'īstais. **24** Otsīnīs'si, otsau'otokanīstappikīssaie, ki otai'akitstsīssi āsīnata'pii ito'tūkku okke', ki itūs'tsīmīu otsipot'aipuyimōsax matap'pix, ki itūniu', nimat'ototoimoko'ā am'o mokōm'otsitappiā otsa'apūnni: ksēsto'auā sat'sīk. **25** Itūmokōnai'puyiau matap'pix, otsa'apūnni ūnnianīstots'tsīsaie nēštūn'an ki no'kosīnanix. **26** Itūmipo'tomoyiuax Barabbas: ki otai'ksīstīstīpīsōsaie Jesus, emūts'kaiauaie ōksīksīs'toxōsaie. **27** Ninauā otseēnnakem'ix itūpīp'iauaie Jesus itokōno'paupi, ki itokōnaumoi'piiau eēn'nakex. **28** Ki itsau'tomoyiuaie otsīstotos'īstsaie, ki mawks'isokōsīmi itsūps'kaiauaie. **29** Otai'amītsīnīssau ksīssiīstsūmmokōni, itsīs'tsūmmokīuaie ki apai'i itstom'iauaie onet'otsīsaie: ki auanaukopīstuksīs'akōttsiauaie, ki ai'ksīstapanīstsiauaie, ki an'iau, Hail, Jews otsīn'aimoauai! **30** Ki ai'sokotuttsiauaie, ki matsīmiau apai'i ki otokōn'iaie itsitau'aiak iuaie. **31** Otai'ksīstsīksīstapanīstūsuaie, asso'kōsīmi itsauts'imīuaie, ki otau'ītsisokōsīmaie itsūps'kaiauaie, ki itsīstapīp'iauaie mōk'auaiistasuaie. **32** Ki otsūks'au, ikonoyiuaie nīn'aai Cyrene itsitappim'i, otsīnikōsim Simon: isskuopa'atsiauaie otauai'staksīn, **33** Ki otsito'tosau Golgotha an'īstop, itokīsasiīk, mūksīkīnūkotokōnik, **34** Ikotsī'auaie moksīmatossaii' īstīpoku'yi ki gall ipa'sokasuyīnīmiauaie: ki otūt'totsīsaie,

mat'skaksimattom'atsaie. **35** Ki itau'aiistaiuaie, ki otsistotos'ists, ki aiaketotsipiests, itsi'kõtsotsiësts: mõks'eēnūpanīstosi annik' otan'ipik prophet, itai'aketotsipiësts nitsistotos'ists ki itsi'kõtsopnaaiu. **36** Ki ito'piiua ki üs'sümmiuaie annim'; **37** Ki itstom'iauaie otokõn'i spots'i ksis'tapanissinni sinaip', Am'ok Jesus, Jews otsin'aimoauai. **38** Na'tsitappix kõmos'iepitsix ipuai'istauax tuksküm'i onet'otsisi ki stsik'i otse'aksissautsīs. **39** Ki anniks'isk itsits'skuixk au'kapsitsipsattsiauaie, ki auauükia'pīxiau, **40** Ki an'iau ksēsto'a annõk' ipūxin'īmõk omūkato'i'apioyīs, ki nioks'kai ksīstsikuīsts itsiksist'apīstutsimõk, kõmotse'piosit. Iküm'ūmeniki Ap'istotokuā okku'i inīsa'atoat auai'staksin. **41** Neto'i omūk'atoiapiekuax netoi'nitaiksistapanīstiauaie, kiai'sinakix ki omūx'īmīx ipokaniau, **42** Kõmotse'piuax stsik'ix ki matokotsikõmotsepiosiu'ats. Ikūmūm'issi Israel otsin'aim, ūnanistsinnīsa'atos auai'staksin, ki nitakaumai'tauūnan. **43** Au'maituyiuaie Apīstotoki'i: annok' ūnnianistsikõmotse'piõsaie, maksinan'attūsaie: tük'ka iūniu', nēsto'akauk Ap'istotokuā okku'i. **44** Kõmos'iepitsix ipok'auaistapixk neto'yistsk nokūsitūp'apiximīuaēsts okhpe'kīsts. **45** Nau'yi itai'ksīstsikūmiopi konūs'ksõkkumā itūp'skinatsiu piksu'yi itaiksīstsikumīopi. **46** Ki otsipik'susi itai'ksīstsikumīopi, Jesus aisokse'puyiu. Ki itūni'u, Eli, Eli, lama sabachthani? Annik' ito'kīsasiik, Nitap'istotokim, Nitap'istotokim, kumauk'skīkīks? **47** Stsik'ix itai'puyīxk, otokh'tsīmsau', an'iau, Am'o nīnau nan'nikõttisuaie Elias. **48** Ki tuks'kūmā itauks'kasiu ito'tukkiu ai'ksīppuyīnip, ki ito'kīmīuaie īstīpoku'yi, ki itstom'aie apai'i, ki ikotsiu'aie mõksīmtattosaiai'i. **49** Stsik'ix an'iau, ki'ka, õk'satsip maks'ikūmīpuksīpusi mõksikõmotse'piīsaie. **50** Jesus ota'atsoksepuuyīssi, itaumūts'kaiuaie Sta'aw. **51** Ki Sat'sit, omūk'atoiapioyīs itsi'koksok'iakiopi ai'aketsīnikau, spots'im itots'īpinīkau; ki ksõk'kumā itsi'papuyiu, ki ok'otokskūīsts ai'aketopiū; **52** Ki a ken 'i man īsts kau'opiū; ki atsīm'six anniks'īsk ai'okaxk akaiēm ostūm'ouaēsts itsipua'ax, **53** Ki ota'atsipuaawi Jesus, itsux'iau aken'imānīsts, ki itūp'īpīmīau atsīmākap'ioyīsi, ki otsīnok'oiū akai'tappiix. **54** Annok' eēnakin'au'ā, ki otopokom'īxk, otopokūs'satūkkimāxk Jesus, otsīnno'õsau ksõk'kumi otsi'papuyiisi, ki otsīnīs'sau annīsts'isk īstutsp'īstsk, eks'kaikopumīau, ki an'iau am'o emūn'iūmīu

Ap'istotokuā okku'i. **55** Ki akai'tappix akex' pie'tsi itūs'sūmmīuaie, annīks'isk itotopokiuo'īxk Jesus Galilee, ki apotomoyīxkaie: **56** Ki ipokom'iauax Mary Magdalene, ki Mary, James ki Joses oksīs'toauai, ki Zebedee okku'ix oksīs'toauai. **57** Otau'tūkkussi, akotsin'auā Arimathēa īstīstappim'i anīstau Joseph, ito'to, tuks'kūma Jesus otūksnīmats'aie: **58** Itappo' Pilate, ki ikõm'õnīstomaie Jesus stūm' i aie. Pilate itūmūn'iu mõkaumūtskatoaie mostūm'i. **59** Ki Joseph otots'issi mostūm'i, itsīsso'monīmaie ksīxīstokh'aipīstsi, **60** Ki itsīpststotomaie otauūt'sinani aken'imān, maniu'aie, annik' itatūn'ipik ok'otokskui: ki omūk'okotoki itūp'auapīmīuaie aken'imāni īstokīstīm'i, ki itsīstapu. **61** Ki Mary Magdalene, ki stsik'i Mary, itotau'pīuaie aken'imāni. **62** Ki annik' ksīstsiku'ik otõkhs'apīstutosau, mat'apinõkkusi, omūk'atoiapiekuax ki Pharisees ikõnitoto'iauaie Pilate, **63** Ki an'iau, Nin'a, nitūksksīnipīnan om'ā ai'pīstīksīstutūkkīuā otan'ipi, otsakīaitap'piisi, nioks'kai ksīstsiku'i nitak'aatsipua. **64** Anit' õkhs'īstutsīsī aken'imāni nioks'kai ksīstsiku'īsts, otūs'ksnīmatsax mõkstai'sepīotosax, mõkstai'kõmosa'īsax, mõkstai'anīstosauax matap'pix, ūk'aipua: ki sako'ipatsīstutūksīnni aks'īstūpskīts top matom'ipatsīstutūksīnni. **65** Pilate an'īstīsuax mattok'au eēn'akex; īs'tapuk, mī'īstutsik. **66** Ki itappo' iau, ki mī'īstutsīmīau ake'nīmān, īskskūm'iauaie ok'otokskh'sepīstan, ki īstī'iauaie eēn'akex.

28 ISSIK'SISTSIKUYII ksīstsiku'i otai'ksīsuosaie, otaumūtūppapīnõk'kusaie īssik'atoīksīstsikui, Mary Magdalene ki stsik'i Mary itoto'iau mõks'īnīsau ake'nīmāni. **2** Ki, sat'sit, ksõk'kumā ai'papuyiu: tük'ka Ap'istotokuia oto'tokatatsīs spots' im itsīnnīsso'īnīai, ki ito'to ki matskoap'īmīuaie ok'otokskh'sepīstan ki itop'aiuaie. **3** Ostoksis'si netoinitai'natsīuaie popos'īsts, ki kai'ksīstotosiu neto'i kon'skui: **4** Ki ūsk'skatūkkix stun'noyīuaie, ki ai'papuyēian netoi'nitsīū au enīx'. **5** Ki oto'tokatatsīs an'īstīsuax a kex', piniko'puk; nits'ksīnip kitap'ūssūmmauau Jesus annõk' kaiīs'toksauõk. **6** Matsīnakuaiēm'ats: tük'ka, ūk'aipua otan'ipi. Puk'sipuk, sat'sik'otsi'sipi Nīn'ā. **7** Ki kīpi'tappoak, ki anīstok'ax otūs'ksnīmatsax otse'īnsīnni ūkaipua'atomaie; ki, sat'sit, kītse'tomomattaak Galilee; omīm' kitak'itsīnnoau: sat'sik, kīkau'anīstopua. **8** Ki itsīkīp'īstupaatomīuaie ake'nīmān ai'kopumau, ki eks'kaetametūkkīau; ki auks'kasiu mokītots'īpotosuaie otūs'ksnīmatsaxaie

otse'poawsīniaie. **9** Ki otsitappo'sauax mōkitsīnnikoōsauax otūs'ksīnīmatsaxaie, sūm'mīs, Jesus ito'tatsemiuax ki an'īstsiuax All hail! Ki ito'toiauaie ki eīn'īmiauaie okōt'sīstsaie, ki ita'tsīmīmīmiauaie. **10** Jesus itūm'itūnīstsiuax, Pinikopuk; mīs'tapuk, anīstok'au nīx'okoax mōk'ittapposau Galilee, ki omim' nitak'itsīnokiau. **11** Annok' otsa'kiaitapposau, sūm'mīs, stsīk'ix ūsks'katūkii itoto'iau akap'ioyīs, ki aitsīn'nikoyiauax omūk'atoiapiekuax nitap'ii. **12** Kiotokōnau'moōsau ki omūx'īnax otokōnai'puyīsau, ikotsi'auax eēn'akex akaiēm'i itawk'pumaupix, **13** Ki an'īstsiuax, ūnnik' otūs'ksīmīmatsax nitsa'kiaiakasīnan, sepioto'iax ki itsikōmos'attsiauaie. **14** Ki nīn'a okhtsīs'saie, nitaksemūnan ki kitakitsikōmotse'piopīnan. **15** Mat'toyiauax itawk'pumaupix, ki otsksīnīmatseipuauiax iia'tutsīmiau ki annik' anīssīn'nik Jews sa'kiauanīstomiax. **16** Nitsi'koputsiax otūs'ksīnīmatsax itappo'iax Galilee nitum'mo, Jesus otan'īstopi. **17** Ki otsīnno'ōsauaie itatsīm'mīmmīmiauaie: ki stsīk'ix sai'etūkkiax. **18** Ki Jesus ito'toax ki ai'sitsīpsattsiauax, ki an'īstsiuax, kōnau'tūmapsinni spots'im ki ksōk'kum nit'okoko. **19** Ūn'nikaie, īs'tapuk, īksīnīmats'okau kōnau'mianīstsitappii, ūs'tapīnokau ninikōt'tokēsts otsīn'ikōsīmēsts kīn'un, ki okku'i, ki atsīm'istaaw: **20** Isksīnīmats'okau mōk'satsīsauēsts kītan'īstopuauēsts; ki sat'sit, kitūsks'opoksemopuau anīstsīksīs'tsikuīsts aiksiuo'si ksōk'kum. (aiōn g165)

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Siksiká at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Siksiká at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aidios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Blackfoot---Matthew/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

aidios

Romans 1:20
Jude 1:6

aiōn

Matthew 12:32
Matthew 13:22
Matthew 13:39
Matthew 13:40
Matthew 13:49
Matthew 21:19
Matthew 24:3
Matthew 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aiōnios

Matthew 18:8
Matthew 19:16
Matthew 19:29
Matthew 25:41
Matthew 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēsē

Romans 11:32

Geenna

Matthew 5:22
Matthew 5:29
Matthew 5:30
Matthew 10:28
Matthew 18:9
Matthew 23:15
Matthew 23:33
Mark 9:43

Mark 9:45
Mark 9:47
Luke 12:5
James 3:6

Hadēs

Matthew 11:23
Matthew 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14

Limnē Pyr

Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

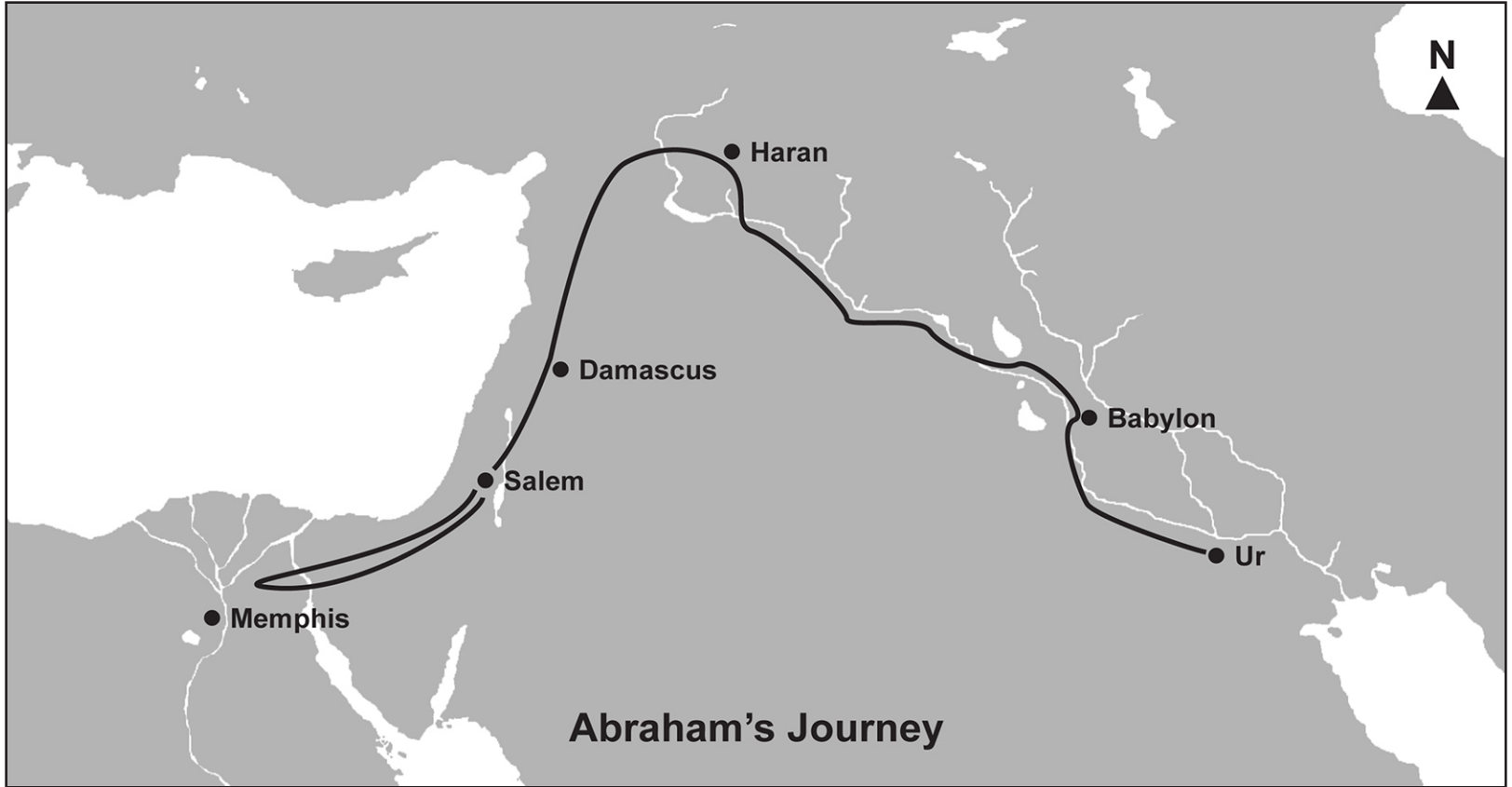
Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Peter 2:4

Questioned

None yet noted

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"

Hebrews 11:8

Israel's Exodus

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt!'" Exodus 13:17

Jesus' Journeys

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"
Mark 10:45

"Paul, a servant of Jesus Christ, called to be an apostle, set apart for the Good News of God"

Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyrd in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Titus destroys the Jewish Temple
52	Paul imprisoned in Rome, Italy
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ▶			Genesis 1:26 - 2:3		Mankind is created in God's image, male and female He created us				
How are we sinful? ▶			Romans 5:12-19		Sin entered the world through Adam and then death through sin				
Where are we? ▶			When are we? ▼						
			Innocence		Fallen			Glory	
▶			Eternity Past	Creation 4004 B.C.	Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth
			God	Father	John 10:30	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light		
Son	God's perfect fellowship	John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise				
Holy Spirit		Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers					
Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth			Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels		
	Deceased believing			Luke 16:22 Blessed in Paradise					
	Deceased unbelieving			Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment					
Angels	Holy	Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command			Revelation 20:13 Thalaasa Revelation 19:20 Lake of Fire Revelation 20:2 Abys		
	Imprisoned			2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus					
	Fugitive			1 Peter 5:8, Revelation 12:10					
	First Beast			Rebelling against Christ Accusing mankind					
	False Prophet								
	Satan								
Who are we? ▶			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7		For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all				
Why are we? ▶			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7		For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all				

Destiny

Siksiká at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, "*You did not choose me, but I chose you*," John 15:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philipians 2:9-11.

World Nations

Ūn'nikaie, is'tapuk, išksinīmats'okau kōnau'mianīstsitappii, ūs'tapīnokau ninikōt'tokēsts otsin'ikōšimēsts kīn'un, ki okku'i, ki atsīm'istaaw: - Matthew 28:19